Camb. 8. 695. 1

A

Short Introduction

OF

GRAMMAR

Generally to be used,

Compiled

And set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the

KNOWLEDGE

of the

LATINE TONGUE.

CAM
OAD

CAMBRIDGE,
Printed by JOHN HAYES,
Printer to the University.
Anno Dom. 1695.

A

Short Introduction

OF

GRAMMAR

Generally to be used.

Compiled

And set forth for the bringing up of all those that mind to attain

to the

KNOWLEDGE

of the

LATINE TONGUE.

13-43

CAMBRIDGE,
Printed by JOHN HAYES,
Printer to the University.

TO THE READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needfull; for so much as it is to be known that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, when as the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have, and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, then to fall in doubt of the goodness, and necessity thereof: which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftner stumble at trifles and be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truely and faithfully of divers weighty things, when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass aforetime, because that they who professed this Art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best: because there is but one bestness, not onely in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesties wisdom, who foreseeing the inconvenience, and favoura-

bly providing the remedy, cauſed one kind of Grammar by ſundry Learned Men to be diligently drawn, and ſo to be ſet out onely, every where to be taught for the uſe of learners, and for avoiding the hurt in changing of School-maſters.

The variety of teaching is diverſe yet, and always will be: for that every School-maſter liketh that he knoweth, and ſeeth not the uſe of that he knoweth not; and therefore judgeth that the moſt ſufficient way, which he ſeeth to be the readieſt mean, and perfecteſt kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiſs, if one ſeeing by trial an eaſier and readier way then the common ſort of teachers do, would ſay what he hath proved, and for the commodity allowed; that others not knowing the ſame; might by experience prove the like, and then by proof reaſonable judge the like; not hereby excluding the better way when it is found; but in the mean ſeaſon forbidding the worſe.

The firſt and chiefeſt point is, that the diligent Maſter make not the Scholar haſte to much; but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearſe ſo, that untill he hath perfectly that which is behind, he ſuffer him not to go forward: for this poſting haſte overthroweth and hurteth a great ſort of wits, and caſteth them into an amazedneſs, when they know not how they ſhall either go forward, or backward; but ſtick faſt as one plunged, that cannot tell what to do, or which way to turn him: and then the Maſter thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneaſie, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is in neither, but in the kind of teaching. Wherefore the beſt and chiefeſt point throughly to be kept is, that the Scholar have in mind ſo perfectly that which he hath learned, and under-

underſtand it ſo, that not onely it be not a ſtop for him, but alſo a light and help unto the reſidue that followeth. This ſhall be the Maſters eaſe, and the childs encouraging, when the one ſhall ſee his labour take good effect, and thereby in teaching be leſs tormented; and the other ſhall think the thing eaſier, and ſo with more gladneſs be ready to go about the ſame.

In going forward, let him have of every declenſion of Nouns, and conjugation of Verbs, ſo many ſeveral examples as they paſs them; that it may ſeem to the School-maſter, no word in the Latine tongue to be ſo hard for that part, as the Scholar ſhall not be able, praiſably to enter into the forming thereof. And ſurely the multitude of examples (if the eaſieſt and commoneſt be taken firſt, and ſo come to the ſtranger and harder) muſt needs bring this profit withall, that the Scholar ſhall beſt underſtand, and ſooneſt conceive the reaſon of the rules, and beſt be acquainted with the faſhion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noun, and his Verb; but every way, forward, backward, by caſes, by perſons: that neither caſe of Noun, nor perſon of Verb can be required, that he cannot without ſtop or ſtudy tell. And untill this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part, not by rote, but by reaſon, and is more cunning in the underſtanding of the thing, then in rehearſing of the words (which is not paſt a quarter of a years diligence, or very little more, to a painfull and diligent man, if the Scholar have a mean wit) then let him paſs to the Concords, to know the agreement of parts among themſelves, with like way and diligence as is afore deſcribed.

Wherein plain and ſundry examples, and continual rehearſal of things learned, and ſpecially the daily

declining of a Verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they may be able to do well, then pain in searching of an unused and unacquainted thing.

When these concords be well known unto them (an easie and pleasant pain, if the fore-grounds be well and throughly beaten in) let them not continue in learning of their rules orderly, as they lie in their *Syntax*, but rather learn some pretty book wherein is contained not onely the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godliness; and thereof take some little sentence as it lieth and learn to make the same first out of English into Latine, not seeing the book or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the *Syntax* to be known, then to learn it, as the occasion of the sentence giveth cause that day: which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it; and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easiliest carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would, all their time they be at School, they should never be idle, but always occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, then to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time, and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be: within a while by this use, the Scholar

shall

ſhall be brought to a good kind of readineſs of making, to the which if there be adjoined ſome uſe of ſpeaking (which muſt neceſſarily be had) he ſhall be brought paſt the wearilſom bitterneſs of his learning.

A great help to further this readineſs of making and ſpeaking ſhall be, if the Maſter give him an Engliſh book, and cauſe him ordinarily every day to turn ſome part into Latine. This exerciſe cannot be done without his rules, and therefore doth eſtabliſh them, and ground them ſurely in his mind for readineſs, and maketh him more able to ſpeak ſuddenly, whenſoever any preſent occaſion is offered for the ſame. And it doth help his learning more a great deal, to turn out of Engliſh into Latine, then on the contrary.

Furthermore we ſee many can underſtand Latine, that cannot ſpeak it, and when they read the Latine word in the book, can tell you the Engliſh thereof at any time: but when they have laid away their book, they cannot contrariwiſe tell you for the Engliſh the Latine again, whenſoever you will aſk them. And therefore this exerciſe helpeth this ſore well, and maketh thoſe words which he underſtandeth, to be readier by uſe unto him, and ſo perfecteth him in the tongue handſomely.

Theſe precepts, well kept, will bring a man clear paſt the uſe of this Grammar book, and make him as ready as his book, and ſo meet to further things: whereof it were out of ſeaſon to give precepts here. And therefore this may be for this purpoſe enough, which to good School-maſters and skilfull is not ſo needfull, to other meaner and leſs practiſed it may be not onely worth the labour of reading, but alſo of the uſing.

AN ADVERTISEMENT TO THE READER.

IN this Impression, for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English rules, and in the Latine Syntax, these words, wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governour, director or guider; or that which is in place of it with a; the governed, or that which is guided by it with b. Or if there be more governours, the first with a, the second with aa; and so if more governeds, the first with b, the second with bb; and sometimes the order is directed by a, b, c; or by figures, and words of the same and such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again onely those words which are the ensample; as saying, Quis nisi b mentis a inops oblatum respuat aurum? may repeat again, a inops, b mentis. So throughout all the Latine Rules, for the better understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be changed together briefly, and make perfect sense.

The

The Latine letters are thus written.

The capital Letters.

A B C D E F G H J I K L M N O P
Q R S T V U X Y Z.

A B C D E F G H J I K L M N O P
Q R S T V U X Y Z.

The ſmall Letters.

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t u x y z.

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t u x y z.

Letters are divided into vowels and conſonants.

A vowel is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelf; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek vowel *y*.

A conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a vowel; as *b* with *e*. And all the letters, except the vowels, are conſonants.

A ſyllable is the pronouncing of one letter or more with one breath; as, *A-ve*.

A diphthong is the ſound of two vowels in one ſyllable, and of them there be four in number namely, *æ, œ, au, eu*; whereunto is added *ei*: as *Æneas, cœna, audio, euge, hei*.

Inſtead of *æ* and *œ*, we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The capital Letters.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

The ſmall Letters.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ ſ τ υ φ χ ψ ω.

PRE-

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ: ut non modò quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant intelligam; sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indies benignitate tuâ, cum doctrinâ, tum pietate proficiam: ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. *Amen.*

A PRAYER.

O Almighty Lord and mercifull Father, maker of heaven and earth, which of thy free liberality giveſt wisdom abundantly to all that with faith and full aſſurance aſk it of thee, beautifie by the light of thy heavenly grace the towardneſs of my wit, the which with all powers of nature thou haſt poured into me; that I may not onely underſtand thoſe things which may effectually bring me to the knowledge of thee, and the Lord Jeſus our Saviour; but alſo, with my whole heart and will conſtantly follow the ſame, and receive daily increaſe through thy bountifull goodneſs towards me, as well in good life as doctrine: ſo that thou, which worketh all things in all creatures, mayeſt make thy gracious benefits ſhine in me, to the endleſs glory and honour of thine immortal Majeſty. So be it.

AN

AN INTRODUCTION OF THE EIGHT PARTS OF *LATINE SPEECH.*

IN Speech be these eight parts following:

Noun, Pronoun, Verb, Participle, } declined. Adverb, Conjunction, Preposition, Interjection. } undeclined.

Of a Noun.

A Noun is the name of a thing that may be seen, felt, heard or understood: as the name of my hand in Latine, is manus; the name of an house, is domus; the name of goodness, is bonitas. A Noun.

Of Nouns some be Substantives, and some be Adjectives.

A Noun Substantive is that which standeth by himself, and requireth not another word to be joyned with him to shew his signification: as, Homo, *a man*: And it is declined with one article; as, Hic magister, *a master*: or else with two at the most: as, Hic & hæc parens, *a father or mother*. Nouns of two sorts. A Noun Substantive.

A Noun Adjective is that which cannot stand by it self in reason or signification, but requireth to be joyned with another word, as, Bonus, *good*. Pulcher, *fair*. And it is declined either with three terminations: as, Bonus, bona, bonum: or else with three articles: as, Hic, hæc, & hoc Felix, *happy*: Hic & hæc Levis, & hoc Leve, *light*. A Noun Adjective.

Two kinds of Nouns Substantives.

A Noun Substantive either is proper to the thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper name: or else is common to more; as, Homo is a common name to all men.

Numbers of Nouns.

IN Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The singular number speaketh but of one: as, Lapis, *a stone*. The plural number speaketh of more then one: as, Lapides, *stones*.

Cases of Nouns.

NOuns be declined with six cases, Singularly and Plurally, the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative case. The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, Who or what? as, Magister docet, *The Master teacheth.*

Genitive. The Genitive case is known by this token *Of*: and answereth to this question, Whose or whereof? as, Doctrina Magistri, *The learning of the Master.*

Dative. The Dative case is known by this token, *To*: and answereth to this question, To whom? or To what? as, Do librum Magistro, *I give a book to the Master.*

Accusative. The Accusative case followeth the Verb, and, answereth to this question, Whom or what? as, Amo Magistrum, *I love the Master.*

Vocative. The Vocative case is known by calling or speaking to: as, O Magister, *O Master.*

Ablative. The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, De Magistro, *Of the Master.* Coram Magistro, *Before the Master.*

Also In, with, Through, For, From, By, and Than after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

Articles

Articles.

ARticles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined:

Singulares.	*Nominat.* hic, hæc, hoc.	Plurales.	*Nomin.* hi, hæ, hæc.
	Genitivo hujus.		*Genit.* horum, harum.
	Dativo huic.		*Dativo* his. (horum.
	Accuſ. hunc, hanc, hoc.		*Accuſ.* hos, has, hæc.
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo hoc, hac, hoc.		*Ablativo* his.

Genders of Nouns.

GEnders of Nouns be ſeven: the Maſculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtfull and the Epicene.

The Maſculine Gender is declined with this article Hic: as, Hic vir, *a man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as, Hæc mulier, *a woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as, Hoc ſaxum, *a ſtone.*

The Commune of two is declined with Hic, and hæc: as, Hic & hæc parens, *a father or mother.*

The Commune of three is declined with Hic, hæc, and hoc: as, Hic, hæc & hoc felix, *happy.*

The Doubtful Gender is declined with Hic, or hæc: as, Hic vel hæc dies, *a day.*

The Epicene Gender is declined with one article; and under that one article both kinds are ſignified: as, Hic paſſer, *a ſparrow.* Hæc aquila, *an eagle,* both he and ſhe.

The

The Declensions of Nouns.

I. There be five Declensions of Nouns.

THE first is, when the Genitive and Dative case singular end in æ: the Accusative in am the Vocative like the Nominative: the Ablative in â: the Nominative plural in æ: the Genitive in arum: the Dative in is: the Accusative in as: the Vocative like the Nominative: the Ablative in is:

As in example:

Hæc mensa, Hic Poeta, Hic & hæc Verna.

Singulariter.	*Nominat. hæc musa.*	Pluraliter.	*Nominat. hæ musæ.*
	Genitivo hujus musæ.		*Genit. harum musarum*
	Dativo huic musæ.		*Dativo his musis.*
	Accus. hanc musam.		*Accusat. hæ musas.*
	Vocativo ô musa.		*Vocativo ô musæ.*
	Ablat. ab hac musâ.		*Ablat. ab his musis.*

Note. Note that Filia and Nata, do make the Dati and the Ablative plural in is, or in abus: A dea, mula, equa, liberta, make the Dative a the Ablative plural in abus onely.

II. THE second is, when the Genitive case singul endeth in i: the Dative in o: the Accusati in um: the Vocative for the most part like t Nominative: the Ablative in o: the Nominati plural in i: the Genitive in orum: the Dati in is: the Accusative in os: the Vocative li the Nominative: the Ablative in is.

As in example.

Hic vir. Hic liber. Hæc colus. Hic logos.

Singulariter.	*Nom. hic magister.*	Pluraliter.	*Nomin. hi magistri.*
	Gen. hujus magistri.		*Gen. horum magistrorum*
	Dativo huic magistro.		*Dativo his magistris.*
	Acc. hunc magistrum.		*Accus. hos magistros.*
	Vocativo ô magister.		*Vocativo ô magistri.*
	Abl. ab hoc magistro.		*Ablat. ab his magistris.*

Note. Here is to be noted, that, when the Nomina tive endeth in us, the Vocative shall end in e: a

Nom

Nominativo hic Dominus, Vocativo ô Domine. Except Deus, that maketh ô Deus; and Filius, that maketh ô Fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i: as, Nominativo hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nouns following make their Vocative in e, or in us: Agnus, lucus, vulgus, populus, horus, fluvius.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender, of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative like in both numbers, and in the plural number they end all in a: As in example;

Note.

Hoc damnum.
Hoc malum.
Hoc verbum.

Singulariter.	*Nom. hoc regnum.*	Pluraliter.	*Nominat. hæc regna.*
	Gen. hujus regni.		*Gen. horum regnorum.*
	Dativo huic regno.		*Dativo his regnis.*
	Accus. hoc regnum.		*Accusat. hæc regna.*
	Vocativo ô regnum.		*Vocativo ô regna.*
	Ablat. ab hoc regno.		*Ablat. ab his regnis.*

Except Ambo and Duo, which make the Neuter Gender in o, and be thus declined.

Nominativo ambo, ambæ, ambo.
Genitivo amborum, ambarum, amborum.
Dativo ambobus, ambabus, ambobus.
Accusativo ambos, ambas, ambo.
Vocativo ambo, ambæ, ambo.
Abl. ambobus, ambabus, ambobus. Likewise *Duo.*

III.

THE third is, when the Genitive case singular endeth in is: the Dative in i: the Accusative in em, and sometime in im, and sometime in both: the Vocative like the Nominative: the Ablative in e, or i, and sometime in both: the Nominative plural in es: the Genitive in um, and sometime in ium: the Dative in bus: the Accusative in es: the Vocative like the Nominative: the Ablative in bus.

As

As in example:

Hic pater. Hic panis. Hoc opus. Hoc caput. Hæc nubes.	Singulariter.	*Nominat. hic lapis.*	Pluraliter. *Nominat. hi lapides.*
		Genit. hujus lapidis.	*Gen. horum lapidum.*
		Dativo huic lapidi.	*Dativo his lapidibus.*
		Accuſ. hunc lapidem.	*Accuſat. hos lapides.*
		Vocativo ô lapis.	*Vocativo ô lapides.*
		Ablat. ab hoc lapide.	*Ablat. ab his lapidibus.*
Hic vel hæc bubo. Hæc virtus. Hoc animal. Hoc cubile. Hoc calcar.	Singulariter.	*No. hic & hæc parens.*	Pluraliter. *Nom. hi & hæ parentes.*
		Gen. hujus parentis.	*Gen. horum & harum parentum.*
		Dativo huic parenti.	*Dat. his parentibus.*
		Accuſat. hunc & hanc parentem.	*Ac. hos & has parentes.*
		Vocativo ô parens.	*Vocativo ô parentes.*
		Ablat. ab hoc & hac parente.	*Ablat. ab his parentibus.*

IV. THE fourth is, when the Genitive caſe ſingular endeth in us: the Dative in ui: the Accuſative in um: the Vocative like the Nominative: the Ablative in u. The Nominative plural in us: the Genitive in uum: the Dative in ibus: the Accuſative in us: the Vocative like the Nominative: the Ablative in ibus.

As in example:

Hic gradus. Hæc porticus Hoc cornu.	Singulariter.	*Nominat. hæc manus.*	Pluraliter. *Nominat. hæ manus.*
		Genit. hujus manus.	*Gen. harum manuum.*
		Dativo huic manui.	*Dat. his manibus.*
		Accuſ. hanc manum.	*Accuſat. has manus.*
		Vocativo ô manus.	*Vocativo ô manus.*
		Ablat. ab hac manu.	*Ablat. ab his manibus.*

V. THE fifth is, when the Genitive and Dative caſe ſingular do end in ei: the Accuſative in em: the Vocative like the Nominative: the Ablative in e. The Nominative plural in es: the Genitive in erum: the Dative in ebus: the Accuſative in es: the Vocative like the Nominative: the Ablative in ebus.

As

As in example:

Singulariter,	*Nom. hic meridies.*	Pluraliter,	*Nominat. hi meridies.*
	Gen. hujus meridiei.		*Gen. horum meridierum.*
	Dat. huic meridiei.		*Dat. his meridiebus.*
	Ac. hunc meridiem.		*Accusat. hos meridies.*
	Vocat. ô meridies.		*Vocat. ô meridies.*
	Abl. ab hoc meridie.		*Ablat. ab his meridiebus.*

Hæc res. Hæc facies. Hæc acies.

Note that all nouns of the fifth declenſion be of the feminine gender, except meridies and dies. *Note.*

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations is thus declined, after the firſt and ſecond declenſion.

Singulariter,	*Nom. bonus, bona, bonum.*	Pluraliter,	*Nom. boni, bonæ, bona.*
	Gen. boni, bonæ, boni.		*Ge. bonorum, bonarum,*
	Dat. bono, bonæ, bono.		*Dat. bonis. (bonorum.*
	Ac. bonum, bonâ, bonum.		*Ac. bonos, bonas, bona.*
	Voc. bone, bona, bonum.		*Voc. boni, bonæ, bona.*
	Abl. bono, bonâ, bono.		*Ablativo bonis.*

Niger, a, um. Tardus, a, um Satur, a, um.

There are beſides theſe, certain nouns adjectives of another manner of declining, which make the Genitive caſe ſingular in ius, and the Dative in i: which be theſe that follow, with their compounds. An Except.

Singulariter,	*Nom. unus, una, unum.*	Pluraliter,	*Nom. uni, unæ, una.*
	Genitivo unius.		*Gen. unorum, unarum,*
	Dativo uni.		*Dat. unis. (unorum.*
	Ac. unum, unam, unum.		*Ac. unos, unas, una.*
	Voc. une, una, unum.		*Vocat. uni, unæ, una.*
	Ablat. uno, unâ, uno.		*Ablativo unis.*

Note that unus, una, unum, hath not the plural number, but when it is joined with a word that lacketh the ſingular number: as, U æ literæ; Una mœnia. *Note.*

In like manner be declined totus, ſolus, and alſo illus, alius, alter, uter and neuter: ſaving that theſe have laſt rehearſed lack the Vocative caſe. Alius hath aliud neuter.

A Noun adjective of three articles is thus declined after the third declension:

Ingens, Solers, Capax, Verus, Persons

Singulariter,	Nominativo hic, hæc & hoc felix.	Pluraliter,	Nom. hi & hæ felices, & hæc felicia.
	Genit. hujus felicis.		Gen. horum, harum & horum felicium.
	Dat. huic felici.		Dativo his felicibus.
	Ac. hunc & hanc felicem & hoc felix.		Ac. hos & has felices, & hæc felicia.
	V. ô felix & felicis & ô felix.		V. ô felices & ô felicia.
	Abl. ab hoc, hac & hoc felice, vel felici.		Abl. ab his felicibus.

Levis & leve celer & celeris. Melior & melius.

Singulariter,	Nom. hic & hæc tristis, & hoc triste.	Pluraliter,	Nom. hi & hæ tristes, & hæc tristia.
	Genit. hujus tristis.		Gen. horum, harum & horum tristium.
	Dat. huic tristi.		Dat. his tristibus.
	Ac. hunc & hanc, tristem & hoc triste.		Ac. hos & has tristes, & hæc tristia.
	V. ô tristis, & ô triste.		V. ô tristes & ô tristia.
	Ablat. ab hoc, hac & hoc tristi.		Ablat. ab his tristibus.

Comparison of Nouns.

ADjectives, whose signification may increase, or be diminished, may form comparison.

Three degrees of comparison. The positive.

There be three degrees of comparison: the positive, the comparative, and the superlative.

The positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, Durus, *Hard.*

The comparative. The comparative somewhat exceedeth his positive in signification: as, Durior, *harder.* And it is formed of the first case of his positive that endeth in i, by putting thereto or, and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The superlative. The superlative exceedeth his positive in the highest

higher degree: as, Durissimus, *Hardest*. And it is formed of the first case of his positive that endeth in i, by putting thereto ssimus, as of Duri, durissimus; of Tristi, tristissimus; of Dulci, dulcissimus.

From these general rules are excepted these that follow, Bonus, melior, optimus: Malus, pejor, pessimus: Magnus, major, maximus: Parvus, minor, minimus: Multus, plurimus: multa, plurima; multum, plus, plurimum. Exception

And if the positive end in er, the superlative is formed of the nominative case, by putting to rimus; as, Pulcher, pulcherrimus. Ater. Tetet. Acer.

Also these nouns ending in lis, make the superlative by changing lis into limus, as Humilis, humillimus: Similis, simillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other nouns ending in lis, to follow the general rule aforegoing: as, Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maxime: as Pius, magis pius, maxime pius: Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus. Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.

Of the Pronoun.

A Pronoun is a part of speech much like to a Noun; which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras: whereof four have the Vocative case: as, Tu, meus, noster, and nostras, and all others lack the Vocative case. There be fifteen Pronouns.

To these may be added their compounds, Egomet, tute, idem; and also Qui, quæ, quod.

These eight Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse,

Primitives. Iſte, hic, and is, be Primitives: ſo called, for becauſe they be not derived of others. And they

Demonſtratives. be alſo called Demonſtratives, becauſe they ſhew a thing not ſpoken of before.

Relatives. And theſe ſix, Hic, ille, iſte, is, idem, and qui, be Relatives; becauſe they rehearſe a thing that was ſpoken of before.

Derivatives. Theſe ſeven, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtrâs, veſtrâs, be Derivatives: for they be derived of their Primitives, Mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri.

Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun theſe five things; Number, Caſe and Gender, as are in a Noun: Declenſion and Perſon, as here followeth.

The Declenſions of Pronouns.

There be four Declenſions of Pronouns.

The firſt declenſion. Theſe three, Ego, tu, ſui, be of the firſt declenſion, and be thus declined;

Singulariter,	*Nominativo Ego.*	Pluraliter, *Nominativo nos.*
	Genitivo mei.	*Ge. noſtrûm vel noſtri.*
	Dativo mihi.	*Dativo nobis.*
	Accuſativo me.	*Accuſativo nos.*
	Vocativo caret.	*Vocativo caret.*
	Ablativo à me.	*Ablativo à nobis.*
Singulariter,	*Nominativo Tu.*	Pluraliter, *Nominativo vos.*
	Genitivo tui.	*Gen. veſtrûm vel veſtri.*
	Dativo tibi.	*Dativo vobis.*
	Accuſativo te.	*Accuſativo vos.*
	Vocativo ô tu.	*Vocativo ô vos.*
	Ablativo à te.	*Ablativo à vobis.*

Singulariter & Pluraliter,	*Nominat. caret.*	*Accuſativo ſe.*
	Genit. ſui.	*Vocativo caret.*
	Dativo ſibi.	*Ablativo à ſe.*

The ſecond declenſion. Theſe ſix, Ille, ipſe, iſte, hic, is, and qui, be of the ſecond declenſion, and be thus declined;

Sin-

Singulariter,	*Nomin. iſte, iſta, iſtud.*	Pluraliter,	*Nomin. iſti, iſtæ, iſta.*
	Genitivo iſtius.		*Genit. iſtorum, iſtarum, iſtorum.*
	Dativo iſti.		*Dat. iſtis.*
	Ac. iſtum, iſtam, iſtud.		*Accuſ. iſtos, iſtas, iſta.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablat. iſto, iſtâ, iſto.		*Ablativo iſtis.*

Ille is declined like iſte; and alſo Ipſe, ſaving that the Neuter gender in the Nominative caſe ſingular maketh ipſum.

Nominativo hic, hæc, hoc: Genitivo hujus: Dativo huic: as afore in the Noun.

Singulariter,	*Nominat. is, ea, id.*	Pluraliter,	*Nominativo ii, eæ, ea.*
	Genitivo ejus.		*G. eorum, earum, eorum.*
	Dativo ei.		*Dativo iis, vel eis.*
	Accuſat. eum, eam, id.		*Accuſativo eos, eas, ea.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo eo, eâ, eo.		*Ablativo iis, vel eis.*

Singulariter,	*Nomin. qui, quæ, quod.*	Pluraliter,	*N. qui, quæ, quæ.*
	Genitivo cujus.		*G. quorum, quarum, quorum.*
	Dativo cui.		*Dat. quibus vel queis.*
	Ac. quem, quam, quod.		*Accuſ. quos, quas, quæ.*
	Vocat. caret.		*Vocativo caret.*
	Abl. quo, quâ, quo vel qui.		*Abl. quibus vel queis.*

Likewiſe Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Alſo Quiſquis is thus declined;

Nominat.	*Quiſquis,*	*Accuſat.*	*Quic-*	*Ablat.*	*Quoquo,*
	Quicquid.		*quid.*		*Quaqua,*
					Quoquo.

The compound of Quis.

Where note, that Quid is always a Subſtantive of the Neuter gender. *Note.*

Theſe five, Meus, tuus, ſuus, noſter, and veſter, are of the third declenſion, and be declined like Nouns Adjectives of three terminations, in this wiſe: The third declenſion.

Singulariter		Pluraliter	
Nom. meus, mea, meum.		Nom. mei, meæ, mea.	
Genit. mei, meæ, mei.		Gen. meorum, mearum, meorum.	
Dat. meo, meæ, meo.		Dat. meis.	
Ac. meum, meam, meum.		Accuſ. meos, meas, mea.	
Vocat. mi, mea, meum.		Vocat. mei, meæ, mea.	
Ablat. meo, meâ, meo.		Ablative meis.	

So is Noſter declined, and tuus, ſuus, veſter, ſaving that theſe three laſt do lack the Vocative caſe.

The fourth declenſion.

Noſtras, veſtras, and this noun Cujas, be of the fourth declenſion, and be thus declined.

Singulariter		Pluraliter	
Nom. hic & hæc noſtras & hoc noſtrate.		Nom. hi & hæ noſtrates & hæc noſtratia.	
Gen. hujus noſtratis.		Gen. horum, harum, & horum noſtratium.	
Dat. huic noſtrati.		Dat. his noſtratibus.	
Ac. hunc & hanc noſtratem & hoc noſtrate.		Ac. hos & hæ noſtrates, & hæc noſtratia.	
Vocative ô noſtras, & ô noſtrate.		Vocat. ô noſtrates, & ô noſtratia.	
Ablat. ab hoc, hac & hoc noſtrate vel noſtrati.		Abl. ab his noſtratibus.	

Note.

Here is to be noted, that Noſtras, veſtras, and this noun Cujas, be called Gentiles, becauſe they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Perſons.

Perſons three.

The firſt perſon ſpeaketh of himſelf: as, Ego, *I*, Nos, *We*.

The ſecond perſon is ſpoken to: as, Tu, *Thou*, Vos, *Ye*. And of this perſon is alſo every Vocative caſe.

The third perſon is ſpoken of: as, Ille, *He*; Illi, *They*: and therefore all Nouns, Pronouns, and Participles, be of the third perſon.

Of a Verb.

A Verb is a part of Speech declined with mood and tense, and betokeneth doing, as, Amo, *I love*, or suffering, as, Amor, *I am loved*; or being; as, Sum, *I am*. A Verb.

Of Verbs, such as have persons, be called Personals: as, Ego amo, tu amas. And such as have no persons, be called Impersonals: as, Tædet, *It irketh*; Oportet, *it behoveth*.

Of Verbs Personals there be five kinds; Active, Passive, Neuter, Deponent, and Commune. Verbs Personals.

A verb Active endeth in o, and betokeneth to do: as, Amo, *I love*; and by putting to r, it may be a passive; as, Amor. Active.

A verb Passive endeth in or, and betokeneth to suffer: as, Amor, *I am loved*; and by putting away r, it may be an active: as, Amo. Passive.

A verb Neuter endeth in o or m, and cannot take r to make him a passive: as, Curro, *I run*; Sum, *I am*. And it is Englished sometime actively: as, Curro, *I run*: and sometime passively: as, Ægroto, *I am sick*. Neuter.

A verb Deponent endeth in r, like a passive: and yet in signification is but either active; as, Loquor verbum, *I speak a word*: or neuter; as, Glorior, *I boast*. Deponent.

A verb Commune endeth in r, and yet in signification is both active and passive: as, Osculor te, *I kiss thee*; Osculor à te, *I am kissed of thee*. Commune

Moods.

Moods six. There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative. The Indicative mood sheweth a reason true or false; as, Ego amo, *I love*: or else asketh a question: as, Amas tu? *Dost thou love?*

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth; as, Ama, *Love thou.*

Optative. The Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God, I pray God*, or *God grant*, as utinam amem, *I pray God I love*: and hath commonly an adverb of wishing joined with him.

Potential. The Potential mood is known by these signs, *May, can, might, would, should, could*, or *ought*: as, Amem, *I may*, or *can love*: without an Adverb joined with him.

Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joined with him: as, Cùm amarem, *When I loved.* And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth of another Verb in the same sentence, either going before, or coming after: as, Cum amarem, eram miser; *When I loved, I was a wretch.*

Infinitive. The Infinitive signifieth to do, to suffer, or to be, and hath neither number nor person, nor Nominative case before him: and is known commonly by this sign, *To*: as, Amare, *To love.* Also when two Verbs come together without any Nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, Cupio discere, *I desire to learn.*

Gerunds.

Gerunds three; *di, do, dum.* There be moreover belonging to the Infinitive mood of Verbs certain voices called Gerunds ending

nding in di, do, and dum: which have both the ctive and paſſive ſignification: as, Amandi, *Of aving, or of being loved:* Amando, *In loving, or in eing loved:* Amandum, *To love, or to be loved.*

Supines.

Supines two, i *um*, and u.

THere be alſo appertaining unto Verbs two Supines: the one ending in um, which is alled the firſt Supine, becauſe it hath the ſignification of the verb Active: as, Eo amatum, *I go to ove:* And the other in u, which is called the latter Supine, becauſe it hath for the moſt part the ignification Paſſive: as, Difficilis amatu, *Hard to e loved.*

Tenſes.

Tenſes five.

THere be five Tenſes or times: the Preſent tenſe, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tenſe.

Preſent tenſe.

The Preſent tenſe ſpeaketh of the time that now is: as, Amo, *I love.*

Pret rimperfect.

The Preterimperfect tenſe ſpeaketh of the time not perfectly paſt: as, Amabam, *I loved,* or *did love.*

Preterperfect.

The Preterperfect tenſe ſpeaketh of the time perfectly paſt, with this ſign *Have:* as, Amavi, *I have loved.*

Preterpluperfect.

The Preterpluperfect tenſe ſpeaketh of the time more then perfectly paſt, with this ſign *Had:* as, Amaveram, *I had loved.*

Future.

The Future tenſe ſpeaketh of the time to come, with this ſign *Shall* or *will:* as, Amabo, *I ſhall* or *will love.*

Perſons.

Persons.

Persons three.

There be also in Verbs three Persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I love*; Tu amas, *Thou lovest*; Ille amat, *He loveth*. Pluraliter Nos amamus, *We love*; Vos amatis, *Ye love*; Illi amant, *They love*.

Conjugations.

Conjugations four.

VErbs have four Conjugations, which be known after this manner.

1. The first Conjugation hath a long before and ris: as, Amāre, amāris.
2. The second Conjugation hath e long before and ris: as, Docēre, docēris.
3. The third Conjugation hath e short before and ris: as, Legĕre, legĕris.
4. The fourth Conjugation hath i long before and ris: as, Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu; docens, docturus. } To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu; legens, lecturus. } To read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. } To hear.

Indica-

Indicative Mood, Preſent tenſe

	Singular,			*Plural,*	
I love, or *love,*	*thou loveſt,* or *doſt love,*	*he loveth,* or *doth love,*	*We love,* or *do love,*	*ye love,* or *do love,*	*they love,* or *do love.*
AMO,	amas,	amat.	Amamus,	amatis,	amant.
Doceo,	doces,	docet.	Docemus,	docetis,	docent.
Lego,	legis,	legit.	Legimus,	legitis,	legunt.
Audio,	audis,	audit.	Audimus,	auditis,	audiunt.

Preterim-perfect tenſe ſingular,	Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam,	bas, bat.	*I loved* or *did love.* *Plur.* bamus, batis, bant.
Preterper-fect tenſe ſingular,	Amavi, Docui, Legi, Audivi,	iſti, it.	*I have loved.* *Plur.* imus, iſtis, ërunt vel ëre.
Preterplu-perfect tenſe ſingular,	Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram,	ras, rat.	*I had loved.* *Plur.* ramus, ratis, rant.
Future tenſe ſingular,	Amabo, Docebo, Legam, Audiam,	bis, bit. es, et.	*I ſhall* or *will love.* *Plur.* bimus, bitis, bunt. emus, etis, ent.

BIBL. CAES. TCAE

Impe-

Persons.

Persons three.

There be also in Verbs three Persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I love*; Tu amas, *Thou lovest*; Ille amat, *He loveth*. Pluraliter Nos amamus, *We love*; Vos amatis, *Ye love*; Illi amant, *They love*.

Conjugations.

Conjugations four.

VErbs have four Conjugations, which be known after this manner.

1. The first Conjugation hath a long before re and ris: as, Amāre, amāris.

2. The second Conjugation hath e long before re and ris: as, Docēre, docēris.

3. The third Conjugation hath e short before re and ris: as, Legĕre, legĕris.

4. The fourth Conjugation hath i long before re and ris: as, Audīre, audīris.

Verbs in O, of the four Conjugations be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } To read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. } To hear.

Indica-

Indicative Mood, Preſent tenſe

	Singular,			*Plural,*	
I love, or *I love,*	*thou loveſt,* or *doſt love,*	*he loveth,* or *doth love,*	*We love,* or *do love,*	*ye love,* or *do love,*	*they love,* or *do love.*
AMO,	amas,	amat.	Amamus,	amatis,	amant.
Doceo,	doces,	docet.	Docemus,	docetis,	docent.
Lego,	legis,	legit.	Legimus,	legitis,	legunt.
Audio,	audis,	audit.	Audimus,	auditis,	audiunt.

Preterim-perfect tenſe ſingular,	Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam,	bas, bat.	*I loved* or *did love.* *Plur.* bamus, batis, bant.
Preterper-fect tenſe ſingular,	Amavi, Docui, Legi, Audivi,	iſti, it.	*I have loved.* *Plur.* imus, iſtis, ërunt vel ëre.
Preterplu-perfect tenſe ſingular,	Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram,	ras, rat.	*I had loved.* *Plur.* ramus, ratis, rant.
Future tenſe ſingular,	Amabo, Docebo,	bis, bit.	*I ſhall* or *will love.* *Plur.* bimus, bitis, bunt.
	Legam, Audiam,	es, et.	*Plur.* emus, etis, ent.

BIBL. CAN. JOAN.

Impe-

Imperative Mood.

	Love, thou:	*Love be, or let him love:*	*Love we, or let us love:*	*Love ye:*	*Love they, or let them love*
Present tense singular.	Ama, amato:	amet, amato.	*Pl.* amemus.	amate, amatote:	ament, amanto
	Doce, doceto:	doceat, doceto.	*Pl.* doceamus.	docete, docetote,	doceant, docento
	Lege, legito:	legat, legito.	*Plu.* legamus,	legite, legitote:	legant, legunto
	Audi, audito:	audiat, audito.	*Pl.* audiamus,	audite, auditote:	audiant, audiunto

Optative Mood.

God grant I love.

Present tense sing. utinam — Amem, ames, amet. *Plur.* utinam amemus, ametis, ent
Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Plural.* utinam amus, atis, an

Preterimperfect tense sing. utinam — Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, *Would God I loved, or did love.* res, ret. *Pl.* utinam remus, retis, ren

Preterperfect tense sing. utinam — Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, *I pray God I have loved.* ris, rit. *Plur.* utinam rimus, ritis, rin

Preterpluperfect tense sing. utinam — Amavissem, Docuissem, Legissem, Audivissem, *Would God I had loved.* ses, set. *Pl.* utinam semus, setis, sen

Future tense singular. utinam — Amavero, Docuero, Legero, Audivero, *God grant I shall or will love hereafter* is, rit. *Pl.* utinam rimus, ritis, rint.

Potentia

Potential Mood.

I may or can love.

Present tense singular.	Amem, Doceam, Legam, Audiam,	ames, amet. *Plur.* amemus, ametis, ament. as, at. *Plur.* amus, atis, ant.
Preterimperfect tense singular.	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	*I might, would, should, ought, or could love.* res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.
Preterperfect tense singular.	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	*I might, would, should, or ought to have loved.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.
Preterpluperfect tense singular.	Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem,	*I might, would, should, or ought to had loved.* ſes, ſet. *Plur.* ſemus, ſetis, ſent.
Future tense singular.	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	*I may or can love hereafter.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense singul. cum	Amem, Doceam, Legam, Audiam,	ames, amet. *Plur.* cùm amemus, ametis, ent. as, at. *Plural.* cùm amus, atis, ant.

Preter

Preterimperfect tense singular, cùm	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	res, ret.	*When I loved, or did love.* *Plur. cùm* remus, retis, rent.
Preterperfect tense singular, cùm	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	ris, rit.	*When I have loved.* *Plur. cùm* rimus, ritis, rint.
Preterpluperfect tense singular, cùm	Amavissem, Docuissem, Legissem, Audivissem,	ses, set.	*When I had loved.* *Plur. cùm* semus, setis, sent.
Future tense singular, cùm	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	ris, rit.	*When I shall or will love.* *Plur. cùm* rimus, ritis, rint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense.	Amare, Docere, Legere, Audire,	To	Love. Teach. Read. Hear.
Preterperf. tense and Preterpluperfect tense.	Amavisse, Docuisse, Legisse, Audivisse,	To have or had	Loved. Taught. Read. Heard.
Future tense.	Amaturum Docturum Lecturum Auditurum	esse, To	love teach read hear hereafter.

Gerunds.	Amandi, of loving:	do, in loving:	dum, to love.
	Docendi, of teaching:	do, in teaching:	dum, to teach.
	Legendi, of reading:	do, in reading:	dum, to read.
	Audiendi, of hearing:	do, in hearing:	dum, to hear.

Supines.

Amatum,	To	Love.	Amatu,	To be	Loved.
Doctum,		Teach.	Doctu,		Taught.
Lectum,		Read.	Lectu,		Read.
Auditum,		Hear.	Auditu,		Heard.

Participle of the present tense.
- Amans, loving.
- Docens, teaching.
- Legens, reading.
- Audiens, hearing.

The Participle of the Future tense.
- Amaturus, to love or about to love.
- Docturus, to teach or about to teach.
- Lecturus, to read or about to read.
- Auditurus, to hear or about to hear.

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many defects lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb Sum in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus: To be.

Indicative Mood.

Present tense singul. SUM, I am: es, est. *Pluraliter* Sumus, estis, sunt.

Preterimperf. tense singul. Eram, I was: eras, erat. *Pluraliter* eramus, eratis, erant.

Preterperf. tense singul. Fui, I have been: fuisti, fuit. *Pluraliter* fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere.

Preterpluper. tense singul. Fueram, I had been: fueras, fuerat. *Pluraliter* fueramus, fueratis, fuerant.

Future tense singular. Ero, I shall or will be: eris, erit. *Pluraliter* erimus, eritis, erunt.

Impera-

Imperative Mood.

Preſent tenſe ſingul. Sis, Es, Eſto, } be thou { Sit, Eſto } *Pl.* Simus, { Sitis, Eſte, Eſtote, } { Sint, Sunto }

Optative Mood.

Preſent ten. ſing. utinam — Sim, **I pray God I be**: ſis, ſit. *Plural*, utinam ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperfect tenſe ſing. utinam — Eſſem, **would God I were**: eſſes, eſſet. *Plural* utinam eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperf. tenſe ſingul. utinam — Fuerim, **would God I have been**: fueris, fuerit. *Pluraliter*, utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſing. utinam — Fuiſſem, **would God I had been**: fuiſſes, fuiſſet. *Plural.* utinam fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſing. utinam — Fuero, **God grant I be hereafter**: fueris, fuerit. *Plural*, utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Preſent tenſe ſingul. — Sim, **I may or can be**: ſis, ſit. *Plural*, ſimus, ſitis, ſint.

Preterimper. tenſe ſingul. — Eſſem, **I might or could be**: eſſes, eſſet. *Plural* eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperf. tenſe ſingul. — Fuerim, **I might, could, ſhould, or ought to have been**: fueris, fuerit. *Pl.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſingular. — Fuiſſem, **I might, could, ſhould, or ought to have been**: fuiſſes, fuiſſet. *Plural.* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingular. — Fuero, **I may or can be hereafter**: fueris, fuerit. *Plural*, fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctive Mood.

Present ten. singul. cùm	Sim, when I am: sis, sit. *Plural.* cùm simus, sitis, sint.
Preterim-perfect tense singul. cùm	Essem, when I was: esses, esset. *Pl.* cùm essemus, essetis, essent.
Preterperf. tense singul. cùm	Fuerim, when I have been: fueris, fuerit. *Pl.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterplu-perfect tense singul. cùm	Fuissem, when I had been: fuisses, fuisset. *Pl.* cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense singul. cùm	Fuero, when I shall or will be: fueris, fuerit. *Plural.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterim-perfect tense.	Esse, To be.	*Preterperfect & Preterplu-perfect tense.*	Fuisse,	To have or had been.
Future tens.	Fore vel futurum esse, To be hereafter.			

Verbs in *Or* of the four Conjugations be declined after these examples.

AMor, amâris vel amâre: amatus sum vel fui, amari: amatus, amandus. To be loved.

Doceor, docêris vel docêre: doctus sum vel fui, doceri: doctus, docendus. To be taught.

Legor, legeris vel legere: lectus sum vel fui, legi: lectus, legendus. To be read.

Audior, audiris vel audire: auditus sum vel fui, audiri: auditus, audiendus. To be heard.

Imperative Mood.

Present tense singul. { Sis, Es, Esto, } be thou { Sit / Esto } *Pl.* Simus, { Sitis, Este, Estote, } { Sint, Sunto }

Optative Mood.

Present ten. sing. utinam { Sim, **I pray God I be:** sis, sit. *Plural*, utinam simus, sitis, sint.

Preterimperfect tense sing. utinam { Essem, **would God I were:** esses, esset. *Plural* utinam essemus, essetis, essent.

Preterperf. tense singul. utinam { Fuerim, **would God I have been:** fueris, fuerit. *Pluraliter*, utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tense sing. utinam { Fuissem, **would God I had been:** fuisses, fuisset. *Plural.* utinam fuissemus, fuissetis, fuissent.

Future tense sing. utinam { Fuero, **God grant I be hereafter:** fueris, fuerit. *Plural*, utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Present tense singul. { Sim, **I may or can be:** sis, sit. *Plural*, simus, sitis, sint.

Preterimper. tense singul. { Essem, **I might or could be:** esses, esset. *Plural* essemus, esseris, essent.

Preterperf. tense singul. { Fuerim, **I might, could, should, or ought to have been:** fueris, fuerit. *Pl.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tense singular. { Fuissem, **I might, could, should, or ought to have been:** fuisses, fuisset. *Plural.* fuissemus, fuisseris, fuissent.

Future tense singular. { Fuero, **I may or can be hereafter:** fueris, fuerit. *Plural.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjun-

Subjunctive Mood.

Present ten. sing. cùm	Sim, when I am: sis, sit. *Plural.* cùm simus, sitis, sint.
Preterimperfect tense sing. cùm	Essem, when I was: esses, esset. *Pl.* cùm essemus, essetis, essent.
Preterperf. tense sing. cùm	Fuerim, when I have been: fueris, fuerit. *Pl.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperfect tense sing. cùm	Fuissem, when I had been: fuisses, fuisset. *Pl.* cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense sing. cùm	Fuero, when I shall or will be: fueris, fuerit. *Plural.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense.	Esse, To be.	*Preterperfect & Preterpluperfect tense.*	Fuisse,	To have or had been.
Future tens.	Fore vel futurum esse, To be hereafter.			

Verbs in *Or* of the four Conjugations be declined after these examples.

Amor, amâris vel amâre: amatus sum vel fui, amari: amatus, amandus. To be loved.

Doceor, docêris vel docêre: doctus sum vel fui, docêri: doctus, docendus. To be taught.

Legor, legeris vel legere: lectus sum vel fui, legi: lectus, legendus. To be read.

Audior, audiris vel audire: auditus sum vel fui, audiri: auditus, audiendus. To be heard.

Indicative Mood.

I am loved.

Present tense sing.
Amor, amâris vel amâre, amatur.
Doceor, docêris vel docêre, docetur.
Legor, legeris vel legere, legitur.
Audior, audiris vel audire, auditur.
Plural. mur, mini, ntur.

Preterimperfect tense singular.
Amabar, Docebar, Legebar, Audiebar, *I was loved.* baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, bantur.

Preterperf. tense sing.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus *I have been loved.* sum vel fui tus es vel fuisti, tus est vel fuit. *Pl.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, sunt, fuerunt vel fuere.

Preterpluperfect tense singular.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus *I had been loved.* eram vel fueram. tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Pl.* ti eramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tense singular.
Amabor, Docebor, Legar, Audiar, *I shall* or *will be loved.* beris vel ere, itur. *Pl.* bimur, bimini, buntur, eris vel ere, etur, *Pl.* emur, emini, entur.

Imperative Mood.

	Be thou loved.	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved.*	*Let them be loved.*
Present tense singul.	Amare, amator:	ametur, amator.	*Pl.* amemur.	Amamini, amaminor:	amentur, amantor.
	Docere, docetor:	doceatur, docetor.	*P.* doceamur.	Docemini, doceminor:	doceantur, docentor.
	Legere, legitor:	legatur, legitor.	*Pl.* legamur.	Legimini, legiminor:	legantur, legunto.
	Audire, auditor:	audiatur, auditor.	*P.* audiamur.	Audimini, audiminor:	audiantur, audiunto.

Optati

Optative Mood.

God grant I be loved.

Present tense sing. utinam { Amer, êris vel êre, êtur. *Plur.* êmur, êmini, entur. / Docear, Legar, Audiar, } aris vel are, atur. *Plur.* utinam amur, amini, antur.

Would God I were loved.

Preterimperfect tense sing. utinam { Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, } reris vel rere, retur. *Plur.* utinam remur, remini, rentur.

I pray God I have been loved.

Preterperfect tense sing. utinam { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit: *Plur.* utinam ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Would God I had been loved.

Preterpluperfect tense sing. utinam { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur.* utinam ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

God grant I be loved hereafter.

Future tense singular. utinam { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plur.* utinam ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Potential Mood.

I may or *can be loved.*

Present tense singul. { Amer, êris vel êre, êtur. *Plur.* êmur, êmini, entur. / Docear, Legar, Audiar, } aris vel are, atur. *Plur.* amur, amini, antur.

Preterimperfect tense singular. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — *I would, should, or ought to be loved.* reris vel rere, retur. *Plur.* remur, remini (rentur

I would, should, or ought to have been loved.

Preterperfect tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit ve fuerit. *Pluraliter.* ti simus vel fuer mus, ti sitis vel fueritis, ti sint ve fuerint.

I would, should, or ought to had been loved.

Preterpluperfect tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, t esset vel fuisset. *Pluraliter.* ti essem vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, essent vel fuissent.

I may or can be loved hereafter.

Future tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus e vel fuerit. *Plural.* ti erimus vel fu rimus, ti eritis vel fueritis, ti eru vel fuerint.

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present tense singul. cùm — Amer, êris vel êre, êtur. *Pl.* cùm êmur, êmini, en Docear, Legar, Audiar, — ais vel are, atur. *Plur.* cùm amur, am (an

When I was loved.

Preterimperfect tense sing. cùm — Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — rêris vel rêre, rêtur. *Plur.* cùm rê (rêmini, re

When I have been loved.

Preterperfect tense sing. cùm — Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — sim vel fuerim, tus fis vel fueris, tus si fuerit. *Pl.* cùm ti simus vel fueri ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerin

Pr

When I had been loved.

Preterplu-perfect tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — cùm essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Pluraliter*, cùm ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

When I shall or will be loved.

Future tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — cùm ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Pluraliter*, cùm ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperf. tense.

Amari, Doceri, Legi, Audiri — To be loved, Taught, Read, Heard.

To have or had been loved, &c.

Preterperf. tense and Preterpluperfect tense.

Amatum, Doctum, Lectum, Auditum — esse vel fuisse.

Future tense.

Amatum iri, vel amandum esse, Doctum iri, vel docendum esse, Lectum iri, vel legendum esse, Auditum iri, vel audiendum esse — To be loved, taught, read, heard hereafter.

A Participle of the Preterperfect tense.

Amatus, Loved. Doctus, Taught. Lectus, Read. Auditus, Heard.

A Participle of the Future in dus.

Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus — To be Loved, Taught, Read, Heard.

Preterimperfect tense singular. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — *I would, should, or ought to be loved.* — reris vel rere, retur. *Plur.* remur, remini (rentur

I would, should, or ought to have been loved.

Preterperfect tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit ve fuerit. *Pluraliter.* ti simus vel fueri mus, ti sitis vel fueritis, ti sint ve fuerint.

I would, should, or ought to had been loved.

Preterpluperfect tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, t esset vel fuisset. *Pluraliter.* ti essem vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, essent vel fuissent.

I may or can be loved hereafter.

Future tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus e vel fuerit. *Plural.* ti erimus vel fu rimus, ti eritis vel fueritis, ti eru vel fuerint.

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present tense singul. cùm — Amer, êris vel êre, êtur. *Pl.* cùm êmur, êmini, en Docear, Legar, Audiar, — aris vel are, atur. *Plur.* cùm amur, ami (ant

When I was loved.

Preterimperfect tense sing. cùm — Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — reris vel rêre, rêtur. *Plur.* cùm rê (rêmini, re

When I have been loved.

Preterperfect tense sing. cùm — Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — sim vel fuerim, tus fis vel fueris, tus fi fuerit. *Pl.* cùm ti simus vel fueri ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerin

Pre

When I had been loved.

Preterplu-perfect tenſe ſingular. cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Pluraliter*, cùm ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

When I ſhall or will be loved.

Future tenſe ſingular. cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Pluraliter*, cùm ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Preſent and Preterimperf. tenſe. { Amari, Doceri, Legi, Audiri, } To be { Loved. Taught. Read. Heard.

To have or had been loved, &c.

Preterperf. tenſe and Preterpluperfect tenſe. { Amatum, Doctum, Lectum, Auditum } eſſe vel fuiſſe.

Future tenſe. { Amatum iri, vel amandum eſſe, Doctum iri, vel docendum eſſe, Lectum iri, vel legendum eſſe, Auditum iri, vel audiendum eſſe, } To be { loved taught read heard } hereafter.

A Participle of the Preterperfect tenſe. { Amatus, Loved. Doctus, Taught. Lectus, Read. Auditus, Heard.

A Participle of the Future in dus. { Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus, } To be { Loved. Taught. Read. Heard.

Of certain Verbs going out of Rule, which are declined and formed in manner following.

POssum, potes, potui, posse: potens: **To may or can.**

Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum: supinis caret, volens: **To will, or to be willing.**

Nolo, non vis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret, nolens: **To nill, or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: supinis caret, malens: **To have rather, or to be more willing.**

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edendo, edendum: esum, esu vel estum, estu: edens, esurus, vel esturus: **To eat.**

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus: **To be made, or to be done.**

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu: ferens, laturus: **To bear, or suffer.**

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: latus, ferendus: **To be born, or suffered.**

Indicative Mood.

Present tense singular.	POssum, potes potest.	*Plurariter.*	Possumus, potestis, possunt.
	Volo, vis, vult.		Volumus, vultis, volunt.
	Nolo, non vis, non vult.		Nolumus, non vultis, nolūt.
	Malo, mavis, mavult.		Malumus, mavultis, malunt.
	Edo, edis, vel es, edit vel est.		Edimus, editis vel estis, edunt.
	Fio, fis, fit.		Fimus, fitis, fiunt.
	Fero, fers, fert.		Ferimus, fertis, ferunt.
	Feror, ferris vel ferre, fertur.		Ferimur, ferimini, feruntur.

Preterim-

reterim-
erfect tenſe
ngular.

Poteram,
Volebam,
Nolebam,
Malebam,
Edebam,
Fiebam,
Ferebam,
Ferebar, baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, bantur.

as, at. *Plural.* amus, atis, ant.

reterper-
ect tenſe
ngular.

Potui,
Volui,
Nolui,
Malui,
Edi,
Tuli,
iſti, it. *Pl.* imus, iſtis, erunt vel ere.

Factus
Latus
ſum vel fui, tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit. *Plur.* ti ſumus vel fuimus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt, fuerunt, vel fuere.

reterplu-
erfect tenſe
ngular.

Poteram,
Volueram,
Nolueram,
Malueram,
Ederam,
Tuleram,
ras, rat. *Pl.* ramus, ratis, rant.

Factus
Latus
eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tenſe
ingular.

Potero, eris, erit. *Plur.* Poterimus, eritis, erunt.

Volam,
Nolam,
Malam,
Edam,
Fiam,
Feram,
es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Ferar, ferêris vel ferêre, feretur. *Plur.* feremur, feremini, ferentur.

Poſſum, Volo, Malo, have no Imperative mood.

Imperative Mood.

Present tense singul.

- Noli, nolito. *Plural.* Nolite, nolitote.
- Es, esto, ede, edito: edat, esto, edito, *Pl.* Edamus, edite, este, estote, editote: edant, edunto.
- Fito tu: Fiat, fito, *Pl.* Fiamus, Fite, fitote: Fiant, fiunto.
- Fer, ferto: Ferat, ferto, *Pl.* Feramus, Ferte, fertote: Ferant, ferunto.
- Ferte, fertor: Feratur, fertor, *Pl.* Feramur. Ferimini, feriminor: Ferantur, feruntor.

Optative Mood.

Present tense singul. utinam

- Possim, Velim, Nolim, Malim, is, it. *Pl.* utinam imus, itis, int.
- Edam, Fiam, Feram, as, at. *Plural.* utinam amus, atis, ant.
- Ferar, aris vel are, atur. *Pl.* utin. amur, amini, antur.

Preterimperfect tense singular. utinam

- Possem, Vellem, Nollem, Mallem, Ederem vel essem, Fierem, Ferrem, es, et. *Plur.* utinam emus, etis, ent.
- Ferrer, rêris vel rêre, rêtur. *Pl.* utin. rêmur, rêmini, rentur.

Preterperfect tense singular. utinam

- Potuerim, Voluerim, Noluerim, Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit. *Plur.* utinam rimus, ritis, rint.
- Factus Latus sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Pl.* utinam ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preterpluperfect tense singular. utinam

- Potuissem, Voluissem, Noluissem, Maluissem, Edissem, Tulissem, ses, set. *Pl.* utin. semus, setis, sent.
- Factus Latus essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur.* utin. ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future

uture tense gular.	Potuero, Voluero, Noluero,	Maluero, Edero, Tulero,	ris, rit. *Plural.* utinam rimus, ritis, rint.
utinam	Factus, Latus		ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Pl.* utina ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The Potential and the Subjunctive mood be formed like the Optative in voice, and do differ onely in signification and sign of the mood.

Infinitive Mood.

resent nse and reterim- erf. tense.	Posse, Velle, Nolle, Malle,	*Preterperf. and Preterpluperfect tense.*	Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse.
	Edere vel esse, Ferre, Fieri, Ferri,		Edisse. Tulisse. Factum esse vel fuisse. Latum esse vel fuisse.
uture tense ingular.	Esurum esse. Laturum esse.		Factum iri, vel faciendum esse. Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and Queo make Ibam and Quibam in the Preterimperfect tense of the Indicative mood, and Ibo and Quibo in the Future tense: and in all other moods, and tenses are varied like Verbs in o of the fourth Conjugation; saving that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the preterperfect tense of the Indicative mood, be formed the preterpluperfect tense of the same mood; the preterperfect tense, the preterpluperfect tense, and the future tense, of the Optative mood, the Potential mood, and the Subjunctive mood; the preterperfect tense, and the preterpluperfect tense of the Infinitive mood: as of Amavi,

Tenses formed of the preterperfect tense.

Amavi, are formed Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: and, Amavissem, amavisse, keeping i still:

Impersonals be declined throughout all Moods and Tenses in the voice of the third person singular onely: as, Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

Impersonals

And they have commonly before their English this sign to: as, It delighteth, Delectat. It becometh not, Non decet.

Of a Participle.

A Participle is a part of Speech derived of a Verb: and taketh part of a Noun, as Gender, case, and declension: and part of a Verb, as Tense and signification: and part of both, as Number and figure.

Four kinds of Participles.

There be four kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense; one of the Future in rus, & another of the Future in dus.

Present tense.

A Participle of the Present tense hath his English ending in *ing*; as *Loving*: and his Latin in ans or ens; as Amans, doctens. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative mood by changing the last syllable into ns: as Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The first Future tense in rus.

A Participle of the Future in rus betokeneth to do, like the Infinitive mood of the Active voice: as, Amaturus, *To love*, or *about to love*. And it is formed of the latter Supine, by putting to rus: as, doctu, docturus.

Preter tense.

A Participle of the Preter tense hath his English

…h ending in *d*, *t*, or *n*; as *loved*, *taught*, *slain*: …his Latine in tus, sus, xus; as, Amatus, visus, …us; and one in uus, as Mortuus. And it is …med of the latter Supine, by putting to s: as, …tu, lectus; except Mortuus.

…Participle of the Future in dus betokeneth …suffer, like the Infinitive mood of the Passive …r: as, *Amandus To be loved*. And it is formed …the Genitive case of the Participle of the Pre…t tense by changing tis into dus: as, Amantis, …andus; Legentis, legendus. And it is also found …have the signification of the Participle of the …esent tense: as, Legendis veteribus proficis, *In …ding old authours thou dost profit.* The second Future tense in dus.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which …th the Supines, come two Participles: one …the Present tense, and another of the Future in …; as of Amo, cometh Amans, amatūrus: of Curro, …urrens, cursurus. Of an Active come two Participles.

Of a verb Passive, whose Active hath the …upines, come two Participles: one of the …eter tense, and another of the Future tense in …s: as of Amor cometh amatus, amandus. Of a Passive come two.

Of a verb Deponent come three Participles: …e of the Present tense, one of the Preter tense, …d another of the Future in rus: as of Auxilior, …meth auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a Deponent three.

And if the verb Deponent do govern an Ac…sative case after him, it may form also a Parti…ple in dus: as of Loquor, loquendus.

Of a verb Commune come four Participles: …s of Largior, cometh largiens, largiturus, largitus, …rgiendus. Of a Commune four.

Participles of the Present tense be declined …ke Nouns adjectives of three articles: as, No…minativo hic, hæc & hoc amans, Genitivo hujus a…mantis, Dativo huic amanti, &c. Participles declined like Adjectives.

Part…

Amavi, are formed Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: and, Amavissem, amavisse, keeping i still.

impersonals

Impersonals be declined throughout all Moods and Tenses in the voice of the third person singular onely: as, Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English this sign *It*: as, It delighteth, Delectat. It becometh not, Non decet.

Of a Participle.

A Participle is a part of Speech derived of a Verb: and taketh part of a Noun, as Gender, case, and declension: and part of a Verb, as Tense and signification: and part of both, as Number and figure.

Four kinds of Participles.

There be four kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense; one of the Future in rus, & another of the Future in dus.

Present tense.

A Participle of the Present tense hath his English ending in *ing*; as *Loving*: and his Latin in ans or ens; as Amans, doctens. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative mood by changing the last syllable into ns: as, Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The first Future tense in rus.

A Participle of the Future in rus betokeneth to do, like the Infinitive mood of the Active voice: as, Amaturus, *To love*, or *about to love*. And it is formed of the latter Supine, by putting to rus: as, doctu, doctūrus.

Preter tense.

A Participle of the Preter tense hath his English

lly ending in *d*, *t*, or *n*; as *loved*, *taught*, *ſlain*: nd his Latine in tus, ſus, xus; as, Amatus, viſus, exus; and one in uus, as Mortuus. And it is ſoomed of the latter Supine, by putting to s: as, ectu, lectus; except Mortuus.

A Participle of the Future in dus betokeneth o ſuffer, like the Infinitive mood of the Paſſive oice: as, Amandus *To be loved*. And it is formed The ſecond Future tenſe in *dus*. of the Genitive caſe of the Participle of the Preſent tenſe by changing tis into dus: as, Amantis, amandus; Legentis, legendus. And it is alſo found to have the ſignification of the Participle of the Preſent tenſe: as, Legendis veteribus proficis, *In reading old authours thou doſt profit.*

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the Supines, come two Participles: one of the Preſent tenſe, and another of the Future in rus; as of Amo, cometh Amans, amatûrus: of Curro, Currens, curſurus. Of an Active come two Participles.

Of a verb Paſſive, whoſe Active hath the Supines, come two Participles: one of the Preter tenſe, and another of the Future tenſe in dus: as of Amor cometh amatus, amandus. Of a Paſſi come two.

Of a verb Deponent come three Participles: one of the Preſent tenſe, one of the Preter tenſe, and another of the Future in rus: as of Auxilior, cometh auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a Deponent three.

And if the verb Deponent do govern an Accuſative caſe after him, it may form alſo a Participle in dus: as of Loquor, loquendus.

Of a verb Commune come four Participles: as of Largior, cometh largiens, largitutus, largitus, largiendus. Of a Commune four.

Participles of the Preſent tenſe be declined like Nouns adjectives of three articles: as, Nominativo hic, hæc & hoc amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c. Participles declined like Adjectives.

Part i-

Participles of other Tenses be declined li
Nouns adjectives of three divers endings: a
Amaturus, amatura, amaturum: Amatus, amata, am
tum: Amandus, amanda, amandum.

Of an Adverb.

AN Adverb is a part of Speech joi
ed to the Verbs to declare the
signification.

Some be of Time: as, Hodie, cras, heri, perendie, olim, a
quando, nuper, quando.

Some be of

Place: as, Ubi, ibi, hic, istic, illic, intùs, foris.
Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum.
Order: as, Indè, deinde, denique, postremò.
Asking or doubting: as, Cur, quare, und
quorsum, num, nunquid.
Calling: as, Heus, ô, ehodum.
Affirming: as, Certè, næ, profectò, sanè, so
licet, licet, estò.
Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam
nequaquam.
Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, medius-fidiu
Exhorting: as, Eia, age, agitè, agedum.
Flattering: as, Sodes, amabò.
Forbidding: as, Nè.
Wishing: as, Utinam, si, ô si, ô.
Gathering together: as, Simul, unà, pariter
non modò, non solùm.
Parting: as, Seorsum, sigillatim, vicatim.
Choosing: as, Potiùs, imò.
A thing not finished: as, Penè, ferè, propè, vix
modò, non.
Shewing: as, En, ecce.
Doubting: as, Forsan, forsitan, fortassis, fortass
Chance: as, Forte, fortuitò.

Som

Some be { Likeneſs: as, Sic, ſicut, quaſi, ceu, tanquam, velut.
Quality: as, Benè, malè, doctè, fortiter.
Quantity: as, Multùm, parùm, minimùm, paululum, plurimùm.
Comparison: as, Tam, quàm, magis, minùs, maximè.

Certain Adverbs be compared: as, Doctè, doctiùs, doctiſſimè. Fortiter, fortiùs, fortiſſimè. Propè, propiùs, proximè.

Alſo the voices of Prepoſitions, if they be ſet alone, not having any caſual word to ſerve unto joined with them, be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non caver, poſt dolebit, He that bewareth not afore, ſhall be ſorry afterward. Coràm laudare, & clàm vituperare, inhoneſtum eſt, In preſence to commend one, and behind the back to diſpraiſe, is an unhonest part.

Of a Conjunction.

A Conjunction is a part of Speech that joineth Words and Sentences together.

Of Conjunctions ſome be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be { Disjunctives: as, Aut, ve, vel, ſeu, ſive.
Diſcretives: as, Sed, quidem, autem, verò, at, aſt.
Cauſals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando ſet for quoniam.

Some

Some be

- Conditionals: as, Si, sin, modò, dummodo.
- Exceptives: as, Ni, nisi, quin, quin, præterquam.
- Interrogatives: as, Nè, an, utrum, necne, anne, nonne.
- Illatives: as, Ergò, ideo, igitur, quare, itaque, proin.
- Adversatives: as, Etsi, quanquam, quamvis, licet, etiò.
- Redditives to the same: as, Tamen, attamen.
- Electives: as, Quàm, ac, atque.
- Diminutives: as, Saltem, vel.

Of a Preposition.

A Preposition is a part of Speech most commonly set before other parts, either in Imposition, Ad partem; or else in Composition: as, Indoctus.

These Prepositions following serve to the *Accusative case.*

- Ad, To.
- Apud, At.
- Ante, Before.
- Cis, Citra, On this side.
- Circum, Circa, About.
- Contra, Against.
- Erga, Towards.
- Adversus, Adversum, Against.
- Extra, without.
- Intra, within.
- Inter, Between.
- Infra, Beneath.
- Juxta, Beside, or n
- Ob, For.

Por

one, Behind.
er, By or through.
rope, Nigh.
ropter, For.
ecundum, } After.
oſt, }
rans, On the further ſide.

Ultra, Beyond.
Præter, Beſide.
Supra, Above.
Circiter, About.
Uſque, Until.
Secus, By.
Verſus, Towards.
Penes, In the power.

Where note, that Verſus is ſet after his caſual word: as, Londinum verſus, Towards London. And likewiſe may Penes be ſet alſo.

Theſe Prepoſitions following ſerve to the *Ablative caſe*.

, ab, abs, From or fro.
Cum, With,
Coram, Before, or in preſence.
Clam, Privily.
De, }
E, } Of or fro.
Ex, }

Pro, For.
Præ, Before, or in compariſon.
Palam, Openly.
Sine, } without.
Abſque, }
Tenus, } Till or up to.

Where note, that if the caſual word joined with Tenus be the plural number, it ſhall be put in the Genitive caſe, and be ſet before Tenus: as, Aurium tenus, Up to the ears: Genuum tenus, Up to the knees.

Note alſo, that the word of Prepoſitions, being ſet alone without their caſual words be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs: as is afore ſaid in the Adverb.

Theſe

Some be
- **Conditionals**: as, Si, sin, modò, du dummodo.
- **Exceptives**: as, Ni, nisi, quin, al quin, præterquam.
- **Interrogatives**: as, Nè, an, utri necne, anne, nonne.
- **Illatives**: as, Ergò, ideo, igitur, qua itaque, proin.
- **Adversatives**: as, Etsi, quanqua quamvis, licèt, estó.
- **Redditives to the same**: as, Tam attamen.
- **Electives**: as, Quàm, ac, atque.
- **Diminutives**: as, Saltem, vel.

Of a Preposition.

A Preposition is a part of Spe most commonly set before ot parts, either in Apposition, Ad patrem; or else in Compo tion: as, Indoctus.

These Prepositions following serve to the

Accusative case.

Ad, To.		Adversus,	Again
Apud, At.			
Ante, Before.		Adversum,	
Cis,	On this side.	Extra, without.	
Citra,		Intra, within.	
Circum,	About.	Inter, Between.	
Circa,		Infra, Beneath.	
Contra, Against.		Juxta, Beside, or ni	
Erga, Towards.		Ob, For.	

Pon

one, Behind.
er, By or through.
rope, Nigh.
ropter, For.
ecundum, } After.
oft, }
Trans, On the further side.

Ultra, Beyond.
Præter, Beside.
Supra, Above.
Circiter, About.
Usque, Untill.
Secus, By.
Versus, Towards.
Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casual word: as, Londinum versus, Towards London. And likewise may Penes be set also.

These Prepositions following serve to the *Ablative case.*

A, ab, abs, From or fro.
Cum, With.
Coram, Before, or in presence.
Clam, Privily.
De, }
E, } Of or fro.
Ex, }

Pro, For.
Præ, Before, or in comparison.
Palam, Openly.
Sine, } Without.
Absque, }
Tenus, Untill or up to.

Where note, that if the casual word joined with Tenus be the plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as, Aurium tenus, Up to the ears: Genuum tenus, Up to the knees.

Note also, that the voices of Prepositions, being set alone without their casual words be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

These

Theſe Prepoſitions following ſerve to both caſes.

In with this ſign *To*, to the Accuſative caſe: In urbem. Into the city. In without this ſign to the Ablative caſe: as, In te ſpes eſt. My hope is in thee. Sub noctem, a little before night. Sub judice lis eſt. The matter is before the judge. Super lapidem, Upon a ſtone. Super viridi fronde, Upon a green leaf. Subter terram, Under the earth. Subter aquis, Under the water.

Of an Interjection.

AN Interjection is a part of Speech which betokeneth a ſudden paſſion of the mind; under an unperfect voice.

Some are of Mirth: as, Evax, ve

Some are of
- Sorrow: as, Heu, hei.
- Dread: as, Atat.
- Marvelling: as, Papæ.
- Diſdaining: as, Hem, vah.
- Shunning: as, Apage.
- Praiſing: as, Euge.
- Scorning: as, Hui.
- Exclamation: as, Proh deûm atque hominum fidem.
- Curſing: as, Væ, malùm.
- Laughing: as, Ha, ha, he.
- Calling: as, Eho, oh, io.
- Silence: as, Au. And ſuch others.

THE CONCORDS OF LATINE SPEECH.

FOR the due joining of Words in construction, it is to be understood, that in Latine Speech there be three Concords: The first between the Nominative case and the Verb, The second between the Substantive and the Adjective, The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latine, look out the principal Verb. If there be more verbs then one in a sentence, the first is the principal verb, except it be the Infinitive mood, or have before it a relative: as, *that, whom, which*: or a conjunction: as, Ut, *that*; Cum, *When*; Si, *if*; and such others.

When ye have found the verb ask the question, *who*, or *what*? and the word that answereth to the question shall be the nominative case to the verb: except it be a verb impersonal, which will have no nominative case. And the nominative case shall in making and construing Latine be set before the verb: except a question be asked, and then the nominative is set after the verb, or after the sign of the verb: as, [b]Amas [a]tu? Lovest thou? [c]Venitne [a]Rex? Doth the King come?

Likewise if the verb be of the imperative mood: as, [b]Ama [a]tu, Love thou. [b]Amato [a]ille, Let him love. And sometime when this sign, *it*, or *there*, cometh before the English of the verb: as, [b]Est [a]liber

meus, It is my book, [a]Venit ad me [b]quidam, There come one to me. And that casual word which cometh next after the verb, and answereth to this question *whom*? or *what*? made by the verb, shall commonly be the accusative case: except the verb do properly govern another case after him to be construed withall: as, Si cupis [a]placere [b]magistro, [c]utere [d]diligentiâ; nec sis tantus [b]cessator, ut [b]calcaribus [a]indigeas, If thou covet to please thy master, use diligence: and be not so stark, that thou shalt need spurs.

A verb personal agreeth with his nominative case in number and person: as, Præceptor [b]legit, vos verò [b]negligitis, The master readeth, and you regard not. Where, note, that the first person is more worthy then the second, and the second more worthy then the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plural; which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, [a]Ego & tu [b]sumus in tuto, I and thou be in safegard. [a]Tu & pater [b]periclitamini, Thou and thy father are in jeopardy. [a]Pater & præceptor [b]accersunt te, Thy father and thy master sent for thee.

When a verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium [a]iræ, amoris [a]redintegratio [b]est, The falling out of lovers is the renewing of love. [a]Quid enim nisi [a]vota [a]supersunt? for what remaineth save only prayers? Pectora percussit, [a]pectus quoque [a]robora [b]fiunt, She strake her breast, and her breast turned into oak also.

Here note also, that sometime the infinitive mood of a verb, or else a whole clause aforegoing, or else some member of a sentence may be the nomi-

nati

native case to the verb: as, [a]Diluculo surgere, saluberrimum [b]est, To rise betime in the morning, is the most wholesome thing in the world. Multum scire, vita [b]est jucundissima, To know much, is the most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye have an adjective, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the substantive to it.

The adjective, whether it be a noun, pronoun, or participle, agreeth with his substantive in case, gender and number: as, [a]Amicus [b]certus in [a]re incerta cernitur, A sure friend is tried in a doubtfull matter. [a]Homo [b]armatus, A man armed. [a]Ager [b]colendus, A field to be tilled. [b]Hic [a]vir, This man. [b]Meus [a]herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more worthy then the Feminine, and the Feminine more worthy then the Neuter.

Many substantives singular, having a conjunction copulative coming between them, will have an adjective plural; which adjective shall agree with the substantive of the most worthy gender: as, [a]Rex & [b]Regina beati, The King and the Queen are blessed.

The third Concord.

When ye have a relative, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearsed again of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender, number and person: as, Vir sapit, [a]qui pauca loquitur, That man is wise that speaketh few things or words.

Sometime the relative hath for his antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the neuter gender and singular number: as, [a] In tempore veni, [b] quod omnium rerum est primum, I came in season, which is the chiefest thing of all. But if the relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number: as, [a] Tu multùm dormis & [a] sæpe potas, [b] quæ ambo sunt corpori inimica. Thou sleepest much, and drinkest often, both which things are naught for the body.

When this English *that*, may be turned into this English *which*, it is a relative: otherwise it is a conjunction, which in Latine is called quòd or ut, and in making Latine, it may elegantly be put away, by turning the nominative case into the accusative, and the verb into the infinitive mood: as, Gaudeo [a] quòd tu bene [b] vales: Gaudeo [a] te bene [b] valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo [a] ut tu, [b] abeas: Jubeo [a] te [b] abire, I bid that thou go hence.

Many antecedents singular, having a conjunction copulative between them, will have a relative plural; which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, [a] Imperium & [a] dignitas [b] quæ petisti, The rule and dignity which thou hast required.

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: yea, and in such a case though the substantives, or antecedents be of the masculine or of the feminine gender, and none of them of the neuter, yet may the adjective or relative be put in the neuter gender: as, [a] Arcus [a] calami sunt [b] bona, The bow and arrows be good: [a] Arcus & [a] calami [b] quæ fregisti, The bow and arrows which thou hast broken.

The case of the Relative.

When there cometh no nominative case between the relative and the verb, the relative shall be the nominative case to the verb: as, Miser est [a] qui nummos [b] admiratur, Wretched is that person which is in love with money.

But when there cometh a nominative case between the relative and the verb, the relative shall be such case as the verb will have after him: as, Felix, [b] quem [aa] faciunt aliena [a] pericula cautum, Happy is he whom other mens harms do make to beware.

As the relative may be the nominative case to the verb, so it may be the substantive to the adjective that is joined with him, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, [a] quod omnium est [b] fordidissimum, Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.

Nouns interrogatives and indefinites follow the rule of the relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the verb, like as the relative doth: as, Hei mihi! qualis erat? Talis erat, [b] qualem nunquam [a] vidi.

Yet here is to be understood and noted, that the relative is not always governed of the verb that it cometh before, but sometimes of the infinitive mood that cometh after the verb: as, [b] Quibus voluisti me gratias [a] agere, egi, What persons thou willedst me to thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, [b] Quibus rebus [a] adductus fecisti? With what things moved didst thou it?

Sometime of the gerund: as, [b] Quæ nunc non est [a] narrandi locus, which things at this present is no time to tell.

Sometime of the preposition set before him: as, [b] Quem [a] in locum deducta res sit, vides, Unto what state the matter is now brought, thou seest.

Sometime of the substantive that it doth accord with: as, Senties [b]qui [a]vir sim, Thou shalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of speaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a noun partitive or distributive: as, [b]Quarum rerum [a]utram minus velim, non facile possum existimare, Of the which two things, whether I would with less will have, I cannot easily esteem.

Sometime it is put in the genitive case, by reason of a substantive coming next after him: as, Ego illum non novi, [b]cujus [a]causa hoc incipis, I knew him not, for whose cause thou beginnest this.

Sometime it is otherwise governed of a noun substantive: as, Omnia tibi dabuntur, [b]quibus [a]opus habes. All things shall be given thee which thou hast need of.

Sometime of an adverb: as, [b]Cui utrum [a]obviam procedam nondum statui, whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative case with this sign *then*, and is governed of the comparative degree coming after him: as Utere virtute [b]quâ nihil est [a]melius, Use vertue then the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative case absolute: as, Quantus erat Julius Cæsar, [a]quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingressi sunt! How worthy a man was Julius Cesar, under whose conduct the Romans first entred into Britain.

Also when it signifieth an instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the ablative case: as, Ferrum habuit, [b]quo se occideret, He had a knife wherewith he would have slain himself.

When a relative cometh between two substantives of divers genders, it may indifferently accord

with either of them: as, [a] Avis, [b] quæ passer appellatur; or Avis, [b] qui [a] passer appellatur, The bird, which is called a sparrow. Yea, though the substantives be of divers numbers also: as, Estne ea [a] Lutetia, [b] quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? or else Estne ea Lutetia, [b] quos nos [a] Parisios dicimus?

Constructions of nouns Substantives.

When two substantives come together betokening divers things, the latter shall be the genitive case: as, [a] Facundia [b] Ciceronis, The eloquence of Cicero. [a] Opus [b] Virgilii, The work of Virgil. [a] Amator [b] studiorum, A lover of studies. [a] Dogma [b] Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as, [a] Pater meus [b] vir amat [a] me [b] puerum, My father being a man loveth me a child.

When the English of this word res, is put with an adjective, ye may put away res, and put the adjective in the neuter gender, like a substantive: as, [a] Multa me impedierunt, Many things have letted me. And being so put, it may be the substantive to the adjective: as, [a] Pauca hæc [b] similia, A few things like unto these. [a] Nonnulla [b] hujusmodi, Many things of like sort.

An adjective in the neuter gender, put alone without a substantive, standeth for a substantive, and may have a genitive case after him, as if it were a substantive: as, [a] Multum [b] lucri, Much gain. [a] Quantum [b] negotii? How much business? [a] Id operis, That work.

Words importing indument of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a noun substantive, or a verb substantive, may be put in the ablative case, or in the genitive: as, [a] Puer [b] bona-indole; or, [a] Puer [b] bonæ-indolis.

A child of good towardnes. [a] Puer [b] boni ingenii, or, [a] puer [b] bono ingenio, A child of a good wit.

Opus and Usus, when they be Latine for *need*, require an ablative case: as, [a] Opus est mihi tuo [b] judicio, I have need of thy judgement. Viginti [b] minis [a] usus est filio, My son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like require a genitive case: as, [a] Cupidus [b] auri, Covetous of money. [a] Peritus [b] belli, Expert of warfare. [a] Ignarus [b] omnium, Ignorant of all things. [a] Fidens [b] animi, Bold of heart. [a] Dubius [b] mentis, Doubtfull of mind. [a] Memor [b] præteriti, Mindfull of that is past. [a] Reus [b] furti, Accused of theft.

Nouns partitives and certain interrogatives with certain nouns of number, require a genitive case: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, qui for aliquis, or quis an interrogative: Unus, duo, tres. Primus, secundus, tertius, &c. as, [a] Aliquis [b] nostrûm. [a] Primus [b] omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same case of a noun, pronoun or participle, and by the same tense of a verb that the question is asked by: as, [a] Cujus est fundus? [b] Vicini. Quid [a] agitur in ludo literario? [b] Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, um: as, [a] Cuja est sententia? [b] Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, [b] Quanti [a] emisti librum? [b] Parvo. Or except I must answer by one of these possessives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, [a] Cujus est domus? non [b] vestra, sed [b] nostra.

Nouns

Nouns of the Comparative and the Superlative degree being put partitively, that is to say, having after them this English *of*, or *among*, require a Genitive case: as, [a] Aurium [a] mollior est sinistra, Of the ears the left is the softer. Cicero [b] Oratorum [a] eloquentissimus, Cicero the most eloquent of Orators.

Nouns of the Comparative degree, having *than* or *by* after them, do cause the word following to be the Ablative case: as, [a] Frigidior [b] glacie, More cold than ice. [a] Doctior [b] multo, Better learned by a great deal. Uno [b] pede [a] altior, Higher by a foot.

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a Dative case: as, Labor est [a] utilis [b] corpori, Labor is profitable to the body. [a] Æqualis [b] Hectori, Equal to Hector. [a] Idoneus [b] bello, Fit for war. [a] Jucundus [b] omnibus, Pleasant to all persons. [a] Parenti [a] supplex, Suppliant to his father. [b] Mihi [a] proprium, Proper to me.

Likewise Nouns adjectives of the passive signification in bi is, and Participials in dus: as, [a] Flebilis, [a a] flendus [b] omnibus, To be lamented of all men. [a] Formidabilis, [a a] formidandus [b] hosti, To be feared of his enemy.

The Accusative case.

The measure of length, breadth, or thickness of any thing is put after Adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris [a] alta [b] centum pedes, A Tower an hundred foot high, Arbor [a] lata [b] tres digitos, A tree three fingers broad. Liber [a] crassus [b] tres pollices, *vel* [b b] tribus pollicibus, A book three inches thick.

The

The Ablative case.

Adjectives signifying fullness, emptiness, pl
ty, or wanting, require an Ablative case, a
sometime a Genitive: as, [b] Copiis [a] abundans. Gr
[b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [bb] iræ, ab irâ. Nu
epistola [a] inanis [b] re aliquâ. [a] Ditissimus [b] agri. [b] St
torum [a] plena sunt omnia. Quis nisi [b] mentis [a] ino
oblatum respuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] scelerisq
[a] purus, non eget Mauri jaculis, nec arcu. [a] Expe
omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

These Adjectives, Dignus, indignus, præditus, c
ptus, contentus, with such others, will have an A
lative case: as, [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] ocul
[b] Virtute [a] præditus. [a] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentu
may instead of the Ablative case have an Infiniti
mood of a Verb: as, [a] Dignus [b] laudari, worthy to
praised. [a] Contentus in pace [b] vivere, Content
live in peace.

Construction of the Pronoun.

These Genitive cases of the Primitives, Mei, t
sui, nostri and vestri, be used when suffering
passion be signified: as, [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] m
But when possession is signified, Meus, tuus, suus, n
ster, and vester, be used: as, [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tu
These genitive cases, Nostrûm, vestrûm, be us
after distributives, partitives, comparatives, a
superlatives: as, [a] Nemo [b] vestrûm. [a] Aliquis [b] n
strûm. [a] Major [b] vestrûm. [a] Maximus natu nostrûm.

Construction of the Verb: and first with

The Nominative case.

Sum, forem, fio, existo, and certain verbs passives
as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, exist
mor, videor, with other like, will have such ca
afte

ter them, as they have before them: as, [a] Fama
est [b] malum, Fame is an evil thing. [a] Malus culturâ
fit [b] bonus, An evil person by due ordering or
governance is made good. [a] Crœsus [aa] vocatur [b] dives,
Crœsus is called rich. [a] Horatius [aa] salutatur [b] Poeta,
Horace is saluted by the name of a Poet. Ma-
lo [a] te [b] divitem [aa] esse, quàm haberi, I had rather thou
wert rich indeed then so accounted.

Also Verbs that betoken bodily moving, going,
resting, or doing, which be properly called Verbs
of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo,
cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like,
as they have before them a nominativ case of the
doer or sufferer, so may they have after them a No-
minative case of a Noun, or Participle, declaring
the manner or circumstance of the doing or suf-
fering: as, [a] Incedo [b] claudus, I go lame. [a] Petrus
dormit [b] securus, Peter sleepeth void of care. [a] Tu
cubas [b] supinus, Thou liest in bed with thy face
upward. [a] Somnias [b] vigilans, Thou dreamest wa-
king. [a] Studeto [b] stans, & study thou standing. And
likewise in the Accusative case: as, Non decet
quenquam [aa] meiere [b] currentem, aut mandentem,
It doth not become any men to piss running,
or eating.

And generally when the word that goeth before
the Verb, and the word that cometh after the Verb,
belong both to one thing, that is to say, have re-
spect either to other, or depend the one of other, they
shall be put both in one case, whether the Verb
be transitive or intransitive, of what kind soever
the Verb be: as, [a] Loquor [b] frequens, I speak often.
[a] Taceo [b] multus, I hold my peace much. Scribo
epistolas [b] rarissimus, I write letters very seldom.
Ne [a] assuescas [aa] bibere vinum [b] jejunus, Accustom not
thy self to drink wine next thy heart, or not having
eaten somewhat before.

The

The Ablative caſe.

Adjectives ſignifying fulneſs, emptineſs, plenty, or wanting, require an Ablative caſe, and ſometime a Genitive: as, [b] Copiis [a] abundans. Gru [b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [b] iræ, ab irâ. Nul epiſtola [a] inanis [b] re aliquâ. [a] Ditiſſimus [b] agri. [b] Stu torum [a] plena ſunt omnia. Quis niſi [b] mentis [a] inop oblatum reſpuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] ſceleriſq [a] purus, non eget Mauri jaculis, nec arcu. [a] Expe omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

Theſe Adjectives, Dignus, indignus, præditus, c ptus, contentus, **with ſuch others, will have an A lative caſe: as,** [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculi [b] Virtute [a] præditus. [a] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, **and** contentu **may inſtead of the Ablative caſe have an Infiniti mood of a Verb: as,** [a] Dignus [b] laudari, **worthy to** p **praiſed.** [a] Contentus in pace [b] vivere, **Content t live in peace.**

Conſtruction of the Pronoun.

Theſe **Genitive caſes of the Primitives,** Mei, tu ſui, noſtri **and** veſtri, **be uſed when ſuffering** paſſion **be ſignified: as,** [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] me **But when poſſeſſion is ſignified,** Meus, tuus, ſuus, n ſter, **and** veſter, **be uſed: as,** [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tu

Theſe genitive caſes, Noſtrûm, veſtrûm, **be uſ after diſtributives, partitives, comparatives, an ſuperlatives: as,** [a] Nemo [b] veſtrûm. [a] Aliquis [b] n ſtrûm. [a] Major [b] veſtrûm. [a] Maximus natu noſtrûm.

Conſtruction of the Verb: and firſt with

The Nominative caſe.

Sum, forem, fio, exiſto, **and certain verbs paſſives as,** Dicor, vocor, ſalutor, appellor, habeor, exiſti mor, videor, **with other like, will have ſuch ca**

afte

ter them, as they have before them: as, [a] Fama est [b] malum, Fame is an evil thing. [a] Malus cultura fit [b] bonus, An evil person by due ordering or governance is made good. [a] Crœsus [aa] vocatur [b] dives, Crœsus is called rich. [a] Horatius [aa] salutatur [b] Poeta, Horace is saluted by the name of a Poet. Malo te [b] divitem [aa] esse, quàm haberi, I had rather thou wert rich indeed then so accounted.

Also Verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called Verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a nominativ case of the doer or sufferer, so may they have after them a Nominative case of a Noun, or Participle, declaring the manner or circumstance of the doing or suffering: as, [a] Incedo [a] claudus, I go lame. [a] Petrus dormit [b] securus, Peter sleepeth void of care. [a] Tu [a] cubas [b] supinus, Thou liest in bed with thy face upward. [a] Somnias [b] vigilans, Thou dreamest waking. [a] Studeto [b] stans, & study thou standing. And likewise in the Accusative case: as, Non decet [a] quenquam [aa] metere [b] currentem, aut mandentem, It doth not become any men to piss running, or eating.

And generally when the word that goeth before the Verb, and the word that cometh after the Verb, belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depende the of other, they shall be put both in one case, whether the Verb be transitive or intransitive, of what kind or over the Verb be: as, [a] Loquor [b] frequens, I speak often, [a] Taceo [b] multus, I hold my peace much. Scribo epistolas [b] rarissimus, I write letters very seldom. Nè [a] assuescas [aa] bibere vinum [b] jejunus, Accustom not thy self to drink wine next thy heart, or not having eaten somewhat before.

The

The Genitive caſe.

THis Verb Sum, when it betokeneth or importeth poſſeſſion, owning or otherwiſe pertaining to a thing, as a token, property, duty or guiſe, it calleth the Noun, Pronoun, or Participle following to be put in the Genitive caſe: as, Hæc veſtis [a] [b] patris, This garment is my fathers. [b] Inſipientis [a] eſt dicere, non putaram, It is the property of a fool to ſay, I had not thought. Extremæ [a] eſt [b] dementiæ diſcere dediſcenda, It is a point of the greateſt folly in the world, to learn things that muſt afterward be learned otherwiſe. [b] Orantis [a] eſt nihil niſi cœleſtia cogitare, It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that theſe Pronouns, Meus, tuus, ſuus, noſter, and veſter, ſhall in ſuch manner of ſpeaking be uſed in the Nominative caſe: as, Hic codex [a] eſt [b] meus, This book is mine. Hæc domus [a] eſt [b] veſtra, This houſe is yours. Non [a] eſt meum [b] meum, It is not my guiſe (or property) to lie. [b] Noſtrum [a] eſt injuriam non inferre, It is our part not to do wrong. [b] Tuum [a] eſt omnia juxtà pati, It is thy part (or duty) to ſuffer all things alike.

Verbs that betoken to eſteem or regard require a Genitive caſe betokening the value: as, [b] Parvi [a] ducitur probitas, Honeſty is reckoned little worth. [b] Maximi [a] penditur nobilitas, Nobleneſs of birth is very much regarded.

Verbs of accuſing, condemning, warning, purging, quitting, or abſoiling, will have a Genitive caſe of the crime or of the cauſe, or of the thing that one is accuſed, condemned, or warned of; or elſe an Ablative caſe, moſt commonly without a Prepoſition: as, Hic [b] furti ſe [a] alligat, *vel* [bb] furto. [a] Admonuit me [b] errati, *vel* [bb] errato. [b] De pecuniis repetundis [a] damnatus eſt.

Sara

Satago, misereor, misereſco, require a Genitive caſe: as, [b] Rerum ſuarum [a] ſatagit. [a] Miſerere [b] mei Deus.

Reminiſcor, obliviſcor, recordor, and memini, will have a Genitive, or an Accuſative caſe: as, [a] Reminiſcor [b] hiſtoriæ. [a] Obliviſcor [b] carminis. [a] Recordor pueritiam. [a] Obliviſcor [b] lectionem. [a] Memini [b] tui, *vel* [bb] te, I remember thee. [a] Memini [b] de te, I ſpake of thee. [a] Egeo, or indigeo [b] tui, *vel* [bb] te, I have need of thee. [a] Potior [b] urbis, I conquer the city. Potior [b] voto, I obtain my deſire.

The Dative caſe.

ALL manner of Verbs put acquiſitively, that is to ſay, with theſe tokens *to* or *for* after them, will have a Dative caſe: as, Non [b] omnibus [a] dormio, I ſleep not to all men. [b] Huic [a] habeo, non [b] tibi, I have it for this man, and not for thee.

To this Rule do alſo belong Verbs betokening

To
- Profit or diſprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.
- Compare: as, Comparo, compono, confero.
- Give or reſtore: as, Dono, reddo, refero.
- Promiſe or to pay: as, Promitto, polliceor, ſolvo.
- Command or ſhew: as, Impero, indico, monſtro.
- Truſt: as, Fido, confido, fidem habeo.
- Obey, or to be againſt: as, Obedio, adulor, repugno.
- Threaten, or to be angry with: as, Minor, indignor, iraſcor.

Alſo Sum, with his compounds, except Poſſum: Alſo Verbs compounded with ſatis, benè and malé: as, Satisfacio, benefacio, malefacio: Finally, certain Verbs compounded with theſe Prepoſitions, Præ, ad, con, ſub, ante, poſt, ob, in, and inter, will have a Dative caſe: as, Præluceo, adjaceo, condono, ſuboleo, anteſto, poſthabeo, objicio, inſulto, interſero.

This

This Verb Sum, es, fui, may oftentimes be for habeo, and then the word that seemeth in English to be the Nominative case, shall be put the Dative, and the word that seemeth to be Accusative case, shall be the Nominative: as, mihi [a] mater, I have a mother. Non [a] est [b] [a] argentum, I have no money. But if Sum be Infinitive mood, this Nominative shall be tur into the Accusative; as, Scio [b] tibi non esse [b] a tum, I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a Nomine case, and a Dative, the word, that is the Nomi tive case, may be also the Dative: so that Sum in such manner of speaking be construed wit double Dative case: as, [a] Sum [b] tibi [bb] præsidio am to thee a safegard. Hæc res [a] est mihi [bb] luptati, This thing is to me a pleasure.

And not only Sum, but also many other Ve may in such manner of speaking have a dou Dative case; one of the person, and another of thing: as, [a] Do [b] tibi vestem [bb] pignori. [a] Verto [b] tibi [bb] vitio. Hoc tu [b] tibi [bb] laudi [a] ducis.

The Accusative case.

VErbs transitives are all such as have a them an Accusative case of the doer or suffer whether they be Active, Commune, or Depone as, Usus promptos [a] facit. [a] Fœminæ [a] ludifica [b] viros. [a] Largitur [b] pecuniam.

Also verbs Neuters may have an Accusative of their own signification: as, Endymionis [b] somn [a] dormis. [a] Gaudeo [b] gaudium. [a] Vivo [b] vitam.

Verbs of asking, teaching, and arraying, have two Accusative cases; one of the sufferer, another of the thing: as, [a] Rogo [b] te [bb] pecuni [a] Doceo [b] te [bb] literas. [b] Quod [b] te jamoudum [a] ho [a] Exuo [b] me [bb] gladium.

The Ablative case.

ALL Verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign *with* before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, [a] Ferit [b] gladio. [a] Taceo [b] metu. Summâ [b] eloquentiâ causam egit.

The word of price is put after Verbs in the Ablative case: as, [a] Vendidi [b] auro. [a] Emptus sum [b] argento. Except these Genitives, when they be put alone without Substantives, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, [b] Quanti [a] mercatus es hunc equum? Certè [b] pluris quàm [a] vellem. Having that after Verbs of price we shall always use these Adverbs, Cariùs, viliùs, meliùs, and pejùs, instead of their casuals.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading, or unloading, will have an Ablative case: as, [a] Affluis [b] opibus. [a] Cares [b] virtute. [a] Expleo te fabulis. [a] Spoliavit me [b] bonis omnibus. [a] Oneras stomachum [b] cibo. [a] Levabo te hoc [b] onere. Likewise, Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an Ablative case, with à, ab, e, ex, or de: as, [a] Accepit literas [b] à Petro. [a] Audivi [b] ex nuncio. Longè [a] distat [b] à nobis. [a] Eripui te [b] è malis. And this Ablative after Verbs of taking away, may be turned into a Dative: as, [a] Subtraxit [b] mihi cingulum. [a] Eripuit [b] illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, [a] Præfero hunc multis [b] gradibus, I prefer this man by many degrees. [b] Paulo intervallo illum [a] superat, He is beyond the other but a little space.

A Noim, or a Pronoum ſubſtantive, joined w
a Participle, expreſſed or underſtood, and hav
none other word whereof it may be governed
ſhall be put in the Ablative caſe abſolute: as, [a]R
[b] veniente, hoſtes fugerunt, The King coming,
enemies fled. [a] Me duce, vinces, I being capt
thou ſhalt overcome.

And it may be reſolved by any of theſe wor
Dum, cum, quando, ſi, quanquam, poſtquam: as, [a] R
[b] veniente, *id eſt*, Dum veniret rex. [a] Me [b] duce; *id*
Si ego dux fuero.

Conſtructions of Paſſives.

A Verb Paſſive will have after him an Ab
tive caſe with a Prepoſition, or ſometim
Dative of the doer: as, Virgilius [a] legitur [b] à
[b] Tibi fama [a] petatur. And the ſame Ablative
Dative ſhall be the Nominative caſe to the Ve
if it be made by the Active: as, [a] Ego [b] lego Vi
jium. [b] Petas [a] tu famam.

Gerunds.

GErunds and Supines will have ſuch ca
as the Verbs that they come of: as, Oti
[a] ſcribendi [b] literas. Ad [a] conſolandum [b] tibi. [a] Audit
[b] Poetas.

WHen the Engliſh of the Infinitive m
cometh after any of theſe Nouns ſubſt
tives, Studium, cauſa, tempus, gratia, otium, occa
libido, ſpes, opportunitas, voluntas modus, ratio,
ſtus, ſatietas, poteſtas, licentia, conſuetudo, conſili
vis, norma, amor, cupido, locus, and others like,
the Verb ſhould be of the Active voice, it ſhall
made by the Gerund in di: And the ſame Ger
in di is uſed alſo after certain Adjectives:
[a] Cupidus [b] viſendi. [a] Certus [b] eundi. [a] Peritus [a]
culandi. [a] Gnarus bellandi.

wh

Supines.

The first Supine hath his Active signification and is put after Verbs and Participles that betoken moving to a place: as, [a] Eo [b] cubitum [b] Spectatum [a] admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath the Passive signification, and is put after certain Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the latter Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive; as it may be indifferently said in Latine, [a] Facile [b] factu, or, [a] Facile [b] fieri, Easie to be done, [a] Turpe [b] dictu, or [a] Turpe [b] dici, Unhonest to be spoken.

The Time.

Nouns that betoken part of time be commonly put in the Ablative case: as, [a] Nocte [a] vigilat, [b] Luce [a] dormis. But Nouns that betoken continuance, term of Time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, [b] Septuaginta annos [a] natus, [b] Hyemem totam [a] ilertis.

Space of Place.

Nouns that betoken space between place and place, be commonly put in the Accusative case: as, [b] Pedem hinc ne [a] discesseris, Go not from a foot from this place.

A Place.

Nouns Appellatives, or names of great places, be put with a Preposition, if they follow a Verb that signifieth In a place, To a place, From a place, or By a place: as, [a] Vivo [b] in Anglia, [a] Veni [a] per Galliam [b] in Italiam, [a] Proficiscor [b] ex urbe.

In a place, or At a place, if the place be a proper name of the first or second Declension, and the singular number, it shall be put in the Genitive case: as, [a] Vixit [b] Londini. [a] Studuit [b] Oxonii.

But these Nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewise used: as, [a] Procumbit [b] humi hos. [b] Militiæ [a] enutritus est. [b] Domi [a] bellique otiosi [a] vivitis.

But if the place be of the third Declension, or the plural number, it shall be put in the Dative, or in the Ablative case: as, [a] Militavit [b] Carthagini, or [b] Carthagine. [b] Athenis [a] natus est. Likewise we say, [b] Ruri, or [b] Rure [a] educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Accusative case without a Preposition: as, [a] Eo [b] Romam. Likewise, [a] Confero me [b] domum. [a] Recipio me [b] rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Ablative case without a Preposition: as, [a] Discessit [b] Londino. [a] Profectus est [b] Londino (*vel* per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, [a] Abiit [b] domo. [b] Rure [a] reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him; and this word *it* or *there* is commonly his sign: as, Decet, It becometh. [a] Oportet [b] aliquem esse, There must be some body. But if he hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the Nominative case, shall be such case as the Verb Impersonal will have after him: as, [a] Me [a] oportet, I must. [a] Tibi [a] licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a Genitive case of all actual words, except Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, and cujâ, the Ablative cases of the

Pronouns possessives: as, [a] Interest [b] omnium rec[illegible] agere. [b] Tua [a] refert reipsum nosse.

Certain Impersonals require a Dative ca[illegible] as, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expe[illegible] prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contin[illegible] and other like. Some will have an Accusat[illegible] case onely: as, Delectat, decet, juvat, oport[illegible] Some beside the Accusative case will have [illegible] a Genitive: as, [bb] Nostri [b] nosmet [a] pœnitet. [b] [illegible] [bb] civitatis [a] tædet. [b] Pudet [b] me [bb] negligentiæ. M[illegible] ret [b] me [bb] tui. [b] Me [bb] illorum [a] miserescit.

Verbs Impersonals of the passive voice, be[illegible] formed of Neuters, do govern such cases as [illegible] Verbs Neuters which they come of: as, [a] Parca[illegible] [b] sumptui, Let cost be spared. Because we [illegible] [a] Parcamus [b] pecuniæ, Let us spare cost.

A Verb impersonal of the Passive voice, h[illegible] like case as other Verbs Passives have: as, [a] Re[illegible] fit multis [b] à principe. Yet many times the case [illegible] not expressed, but understood: as, Maximâ vi [a] c[illegible] tatur; *subaudi* [b] ab illis.

When a deed is signified to be done of ma[illegible] the Verb being a Verb Neuter, we may [illegible] change the Verb Neuter into the Impersonal [illegible] tur: as, [b] In ignem posita est, [a] fletur.

A Participle.

Participles govern such cases, as the Ve[illegible] that they come of: as, [a] Fruiturus [b] am[illegible] [a] Consulens [b] tibi. [a] Diligendus [b] ab omnibus.

Here note that Participles may four ma[illegible] of ways be changed into Nouns. The first when the voice of a Participle is construed [illegible] another case then the Verb that it cometh of: [illegible] [a] Appetens [b] vini, Greedy of wine.

The second, when it is compounded with a Prepoſition, which the Verb that it cometh of cannot be compounded withall: as, Indoctus, innocens.

The third, when it formeth all the degrees of Comparison: as, Amans, amantior, amantiſſimus. Doctus, doctior, doctiſſimus.

The fourth, when it hath no reſpect, nor receiveth difference of time: as, Homo laudatus, A man laudable. Puer amandus, *id eſt*, amari dignus, A child worthy to be loved. And all theſe are properly called Nouns Participials.

Participles when they be changed into Nouns require a Genitive caſe: as, [a]Fugitans [b]litium. Indoctus [b]pilæ. [a]Cupientiſſimus [b]tui, [b]Lactis. abundans.

Theſe participial voices, Peroſus, exoſus, pertæſus, have always the Active ſignification, when they govern an Accuſative caſe: as, [a]Exoſus [b]ſæviciam, Hating cruelty, [b]Vitam [a]pertæſus, Weary of life.

The Adverb.

Adverbs of quantity, time, and place, do require a Genitive caſe: as, [a]Multùm [b]lucri. Tunc [b]temporis. [a]Ubique [b]gentium.

Certain Adverbs will have a Dative caſe, like to the Nouns that they come of: as, Venit [a]obviam [b]illi. Canit [a]ſimiliter [b]huic.

Theſe Datives be uſed adverbially, Tempori, luci, veſperi: as, Tempori ſurgendum. Veſperi cubandum. Luci laborandum.

Certain Adverbs will have an Accuſative caſe of the Prepoſition that they come of: as, [a]Propius urbem. [a]Proximè [b]caſtra.

Where note that Prepoſitions, when they be ſet without a caſe, or elſe do form the degrees of Comparison, be changed into Adverbs.

The Conjunction.

CONjunctions Copulatives and Disjunctives and these four, Quam, nisi, præterquam, a couple like cases: as, a Xenophon & b Plato fu æquales. And sometimes they be put betwee divers cases: as, a Studui b Romæ & b Athen Est a liber b meus & b fratris. a Emi fundum centu b nummis & b pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctive most commonly join like Words and Tenses t gether: as, a Petrus & Joannes b precabantur b docebant. And sometimes divers Tenses: Et b habetur & b referetur tibi à me a gratia.

The Preposition.

SOmetimes this Preposition is is not expr but understood, and the casual word neverth less put in the Ablative case: as, Habeo te a lo parentis; *id est*, a in b loco.

A Verb compound sometime requireth the c of the Preposition that he is compounded with al as, a Exeo b domo. a Prætereo b te insalutatu a Adeo templum.

The Interjection.

CErtain Interjections require a Nominati case: as, a O fœlix b dies hominis. Certain Dative: as, a Hei b mihi. Certain an Accusati as, a Heu b miserum invisam. Certain a Vocati as, a Proh sancte b Jupiter. And the same Proh h have an Accusative case: as, a Proh Deûm a hominum b fidem.

FINIS.

GULIELMI LILII
ad suos discipulos monita Pædagogica,
SEU
CARMEN DE MORIBUS.

Qui mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
Hæc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Mane citus lectum fuge, mollem discute somnum:
Templa pecas supplex, & venerare Deum.
Actumen in primis facies sit loca manúsque;
Sint nitidæ vestes, comptáque cæsaries.
Desidiam fugiens, cùm te schola nostra vocârit,
Adsis; nulla pigræ sit tibi causa moræ.
Me Præceptorem cùm videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque sic sedeas, ubi te sedisse jubemus;
Inque loco, nisi sis jussus abire, mane.
Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ sede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes; at singula rectè;
Nec macula, aut scripteis menda sit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inseruisse decet.
Sæpe recognoscas tibi lecta, animóque revolvas;
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is, qui nil dubitat, nil capit indè boni.
Disce puer quæso, noli dedisscere quicquam,
Nè mens te infimulet conscia desidiæ.
Sisque animo attentus: quid enim docuisse juvabit,
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincat:
Invigila, & parta est gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec semina profert,
Ni sit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium si non exerceat, ipsum
Tempus & amittit, spem simul ingenii.
Et etiam semper lex in sermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens studio, submissâ voce loquêris;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem;
Singula & objecto verbula rende libro.
Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum;
Quod puero exitium non mediocre parit.

Si quicquam rogito, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare Latinè;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licèt indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultiùs ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos autores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibúsve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clasum sanguine jactat,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum;
Nè tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nisi permutabis emésve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil venitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties ísque redísque feres.
Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BIBL. CANT.

BREVISSIMA

INSTITUTIO,

Seu Ratio

Grammatices

cognoscendæ, ad omnium puerorum utilitatem præscripta:

Quam Solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcepit.

CANTABRIGIÆ,
Apud *Joannem Hayes*, celeberrimæ Academiæ Typographum,
M. DC. XCV.

13-46

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

GRammatices labor est parvus, sed fructus in illa est
Non parvus: Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor sunt partes:

Orthographia, Etymologia, } { Syntaxis, Prosodia.

De ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est scribendi ratio; quâ docemur quæque dictio sit formanda literis A. Lectio, non Lexio: Ab ὀρθός, rectus; & γραφὴ scriptura.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales *a, e, i, o, u,* nam *y* Græca est. Vocales.

Ex quibus variè dispositis coalescunt diphthongi quinque; { *æ, au, œ, ei, eu* } ut, { *Musæ. Audio. Cœlum. Hei. Euge.* } Diphthongi.

Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t.* Consonantes. Mutæ.

Septem autem semivocales; *l, m, n, r, s, x, z.* Semivocales.

Ex

Liquidæ. Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ; *l*, *m*, *n*, *r*.

S. *S* verò suæ cujusdam potestatis litera est; quæ int[illegible]dum etiam liquescit. *X* & *Z* duplices sunt consonant[illegible] atque etiam *ʒ* inter duas vocales.

X & Z.

J. & V. consonantes aliquando. Adduntur etiam consonantibus *J* & *V*, quando [illegible] vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur: [illegible] Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, Y, & Z. *K*, *y*, & *ʒ* Latinis dictionibus nunquam admiscent[illegible]

H, aspiratio. *H*, propriè quidem litera non est, sed aspiratio[illegible] nota: Apud Poëtas autem interdum consonantis v[illegible] obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, Ham[illegible] hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus: consonan[illegible]bus verò nullis: rectè itaque enuntiamus

Hiulcus, Hiacchus,	trisyllaba:	Hieronymus, Hieremias,	pentasylla[illegible]

At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur [illegible] Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

[illegible]iam pinguntur literæ; majusculis scili[illegible] [illegible]ribus, & minusculis. Majusculis inchoan[illegible] [illegible]tiæ: ut, *Deum time*; *Regem honora*: & prop[illegible] [illegible]na; ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones dip[illegible]thongis scribantur; nam hæ quidem vel scribi omni[illegible] vel signari debent: ut, *Musæ præsunt*, vel *Musę pręsunt*.

Literæ majusculæ. Literæ majusculæ, cùm solæ ac paucæ scribuntur aliquando significant prænomen, aliquando numerum:

ut,	A. Aulus.	P. C. Patres conscripti.
	C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
	D. Decius.	R. P. Respublica.
	G. Gaius.	Sp. Spurius.
	L. Lucius.	Sex. Sextus.
	M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus, populúsque (Romanus.
	P. Publius.	T. Titus.
	P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia. Et ejus generis infinita.

In

In numeris verò significant,

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De Syllabarum distinctionibus.

RECtè scripturo discendum est in primis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere.

In simplicibus vocibus *b d* vocali sequenti adhæret, ut, A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & istæ:

ut { Do-ctus, / San-ctus; } gn { ut { A-gmen, / I-guis; }
ut { Scri-psi, / Sum-psi; } ps { ut { Ve-ster, / Magi ster; }
ut { Pi-scis, / Di-sco; / Æ-tna; } xi { ut { An-xius, / Di-xi: & similia. }

Inter *m* & *n* non interferitur *p*. Malè igitur pingeretur Sompnus, pro somnus; Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut, Excribo, exolvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione, auribus & euphoniæ serviendum est:

ut, { Occurro, / Officio, / Autero, } potiùs quàm { Obcurro. / Obficio. / Abfero. }

Et contrà: { Abstineo, / Obtineo, / Obrepo, } non autem { Austineo. / Ottineo. / Orrepo. }

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in
positione aliquando interferuntur: ut, Redamo, r
ambigo, ambio.

De ORTHOEPIA.

Orthoëpia. ORthographiæ affinis est Orthoëpia, ho
emendatè rectéque loquendi ratio: ab ὀρ
rectus; & ἔπος, verbum.

Hic in primis curandum est, ut præceptores te
ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figu
nè vel continuâ linguæ volubilitate ità sermo
præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit,
tionem claudant: vel contrà, ad singulas quasque v
longâ interspiratione consilescant, ructu, risu, sing
screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimen

Cæterum ante omnia deterrendi sunt pueri a
vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse viden
cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischno
Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus. Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore
& supra justum decorum extenditur: quo vitio ex
stratibus maximè laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismus. Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis ope
sonat: ut, Ellucet, pro elucet, Sallvus, pro salvus.

Nostratibus vulgo diversum vitium impingitur, ne
quod hanc literam pinguius justo pronunciant, dum

pro	Multus,	auditur	Moultus.
	Mollis,		Moolis.
	Falsus,		Faulsus.

Ischnotes. Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quo
syllabas aliquas exiliùs & gracilius enuntiamus qu
par est: ut cùm

pro	Nunc,	proferimus	Nync.
	Tunc,		Tync.
	Aliquis,		Eliquis.
	Alius,		Elius.

Tr

Trauliſmus eſt hæſitantia quædam aut titubantia Trauliſmus.
s, quando eadem ſyllaba ſæpius repetitur: ut, Ca-
nit, pro canit: Tutullius, pro Tullius.
Huic vitio ut fœdiſſimo, ità & periculoſiſſimo, ſic
ccurrendum, putat Fabius, ſi exigatur à pueris, ut
mina & verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis
aſperrimis inter ſe coëuntibus ſyllabis concatenatis,
velut conſragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, ſtridens, roſtris, ſphinx, præſtet, torrida, ſepſ, ſtrix.

——poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portaſque refregit.

Plateaſmus eſt, quando craſſiùs & voce pluſquam Plateaſmus.
ili loqui nitimur: ut cùm

pro { Montes, Fontes, Pontes, } efferimus { Mountes. Fountes. Pountes. }

Ut etiam pro { Ergo, Sperma, Perago, } efferimus { Argo. Sparma. Parago. }

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro V conſonante F. pro V.
nant F; & è contra, V pro F:

ut, { Folo, Fis, Folui, Felle, } pro { Volo. Vis. Volui. Velle. }

Et rurſum { Vero, Vers, Verre, } pro { Fero. Fers. Ferre. } V. pro F.

S verò mediam inter duas vocales corruptè ſonant S.
nnulli,

pro { Læſus, Viſus, Riſus, } pronuntiantes { Læzus. Vizus. Rizus. }

H in initio dictionis leniùs, in medio aſperiùs H.
nuntiari volunt; Male ergo,

pro

Homo,		Omo,
Hamus,		Amus,
Humus,		Umus,
Christus,		Critus,
pro Chrisma,	Efferimus	Crisma,
Chremes,		Cremes,
Thus,		Tus,
Diphthongus,		Diptongus,
Sphæra,		Spæra.

Fœde quoque erratur à noſtris, ubi *t* & *d* tanq aſpiratas pronunciant;

ut,	Amath, Caputh, Aputh,	pro Amat, Caput, Apud.

At innumera pene ſunt hujus generis vitia, bonarum literarum candidatis, & præceptorum gentiæ emendanda relinquimus.

De ſententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcrip recte diſtinguenda conſiſtere videtur: Pro de clauſularum diſtinctionibus paucula annotâſſe ſuerit ſupervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergo ſive notæ, quibus in ſcribendo utu eruditi, Latinis dicuntur, Subdiſtinctio, Media ſtinctio, Plena ac perfecta diſtinctio: Græcis, Com Colon, Periodus.

Comma. Subdiſtinctio ſeu Comma, eſt ſilentii nota, ſeu p reſpirandi locus; utpote quâ pronuntiationis re nus, ſenſu manente, ita ſuſpenditur, ut quod ſeq continuò ſuccedere debeat. Notatur autem pu deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum eſt ætate: cito pede præterit ætas;*
Nec bona tam ſequitur, quam bona prima fu

Hac item notâ diſtinguuntur orationum ſig partes: ut,

Ju

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

Media distinctio seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta periodi pars, notatúrque duobus punctis, sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ità & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.* Colon.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) Periodus.

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio. Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa: quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut, Parenthesis.

———*Princeps (quia bella minantur*
Hostes) militibus urbes præmunit & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore Interrogatio. rsum caudato, sic (?) ut,

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur imprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cælestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea disserimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina; ut, *fortis, fortiter; lego, legit:* omnésque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος verus, & λόγος sermo.

De Octo Partibus Orationis.

PArtes Orationis sunt octo: { *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*, } declinabil. { *Adverbium*, *Conjunctio*, *Præpositio*, *Interjectio*, }

NOMEN.

Nomen. Substantivum.

NOmen est pars Orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut perso differentia.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad su significationem exprimendam.

Est autem Substantivum duplex: { Appellativum, Proprium.

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem gnificat: ut, *Homo*, *lapis*, *justitia*, *bonitas*.

Proprium.

Proprium est, quod rem uni individuo propri significat: ut, *Jesus*, *Maria*, *Londinum*, *Thamesis*.

Proprii nominis tria sunt genera:

Prænomen.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri præponitur: ut, *Lucius*, *Publius*, *Aulus*, *Marcus*

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus*, *Paul* *Cato*, *Tullius*.

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum ut, *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*: vel ab eve aliquo; ut, *Africanus*, *Macedonicus*, *Germanicu*

Adjectivum.

Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in tione adhæreat: ut, *Piger*, *alacris*, *candidus*, *clemens*

Adjectivum est duplex: Commune & Proprium;

Commune.

Commune est, quod affectionem multis commu significat: ut, *Bonus*, *malus*, *solers*, *satur*.

Proprium.

Proprium est, quod affectionem uni individuo culiarem significat: ut, *Gradivus Marti*, *Quir* *Romulo*.

De Accidentibus Nomini.

Nomini accidunt septem: Species, Figura, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Comparatio. — Nom. accidentia septem.

De Specie.

Species Nominum est duplex: { Primitiva, & Derivativa. } — Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur, — Primitiva.

Derivativa est, quæ aliunde formatur. — Derivativa.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujusmodi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut, *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.* — Collectivum.

Fictitium quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tinnabulum, stridor, clangor.* — Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qui, alius, quantus, quot, nunquis:* Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa. — Interrogativum.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis, tantus, tot.* — Redditivum.

Numerale, cujus species hæ numerantur: — Numerale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.* — Cardinale.

Ordinale: ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.* — Ordinale.

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.* — Distributivum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim; ut, *Quisque, unusquisque, uterque, neuter:* vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.* — Partitivum.

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.* — Universale.

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.* — Particulare.

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum: — Derivativa;

Verbale. Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium. Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Etonensis.*

Gentile. Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona derivatur,

ut, *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
Nerine, filia vel neptis *Nerei.*
Latoïdes, filius *Latonæ.*
Menelais, uxor *Menelai.*

Diminutivum. Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum. Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale. Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale. Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale. Adverbiale: ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale. Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*
Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura nominum. Figura aut est simplex, ut *Justus*: aut composita, ut *Injustus.* Sunt qui huc addunt & decompositam; ut, *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numerus. Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater.* Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus. Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus. Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam: atque hic patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus. Octavus casus. Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum comprehenderunt: ut, *It clamor cœli*, id est, *in cœlum.*

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur: utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut, *Amo patrem*. Accusativus.

Vocativus, quem & salutorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius. Ablativus. Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem; Masculinum cujus nota est *Hic*: Fœmininum, *hæc*: Neutrum, *hoc*: Commune, *hic* & *hæc*: Commune trium, *hic, hæc, & hoc*: Dubium, *hic* vel *hæc*: Epicœnum seu promiscuum, cùm sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ità propriè spectare videtur, cùm hoc quidem loco non de naturâ rerum agatur, sed de qualitate vocum. Genera septem.

Porrò inter commune genus & dubium, hæc est differentia: quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fata*: quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fatum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, liquerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eundem corticem esse & amaram*. Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ imbibendi sunt, quos & *Guilielmi Lilii* Anglo acceptos referre debes.

Verbale. Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium. Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Etonensis.*

Gentile. Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona derivatur,

ut, *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
Nerine, filia vel nepotis *Nerei.*
Latoïdes, filius *Latonæ.*
Menelais, uxor *Menelai.*

Diminutivum. Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum. Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale. Materiale: ut, *Fagiuus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale. Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale. Adverbiale: ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus, clandestinus.*

Participiale. Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*
Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura nominum. Figura aut est simplex, ut *Justus*: aut composita, ut *Injustus.* Sunt qui huc addunt & decompositam; ut, *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numerus. Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*, Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus. Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus. Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam: atque hic patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus. Octavus casus. Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum comprehenderunt: ut, *It clamor cœli*, id est, *in cœlum.*

Ac-

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur: utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut, *Amo patrem.* Accusativus.

Vocativus, quem & salutorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Ablativus.

Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius. Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem; Masculinum, cujus nota est *Hic*: Fœmininum, *hæc*: Neutrum, *hoc*: Commune, *hic* & *hæc*: Communetrium, *hic*, *hæc*, & *hoc*: Dubium, *hic* vel *hæc*: Epicœnum seu promiscuum, cùm sub una generis nota utrumque sexum complectitur; ut, *His anser*, *hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ità propriè spectare videtur, cùm hoc quidem loco non de naturâ rerum agatur, sed de qualitate vocum. Genera septem.

Porrò inter commune genus & dubium, hæc est differentia: quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut *Canus fata*: quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fatum*. At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, liuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*. Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ imbibendi sunt, quos & *Guilielmi Lilii* Anglo acceptos referre debes.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum.

Masc. nomina, divorum, virorum, fluviorum, mensium, ventorum.

PRopria quæ maribus tribuuntur, masculæ dicas,
Ut sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum
Ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut Tybris, Orontes:
Mensium; ut October; ventorum; ut Libs, Notus, Auster.

De Fœmininis.

Fœminina dearum, mulierum, urbium, regionum, insularum. Exceptio. Etiam *Hippo. Etiam * Reate, Cære.

PRopria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur: sive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; seu Anna, Philotis:
Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Gracia, Persis:
Insulæ item nomen; seu Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium: ut ista
Masculæ; *Sulmo, Agragas; quædam neutralia, ut *Argos
Tybur, Prænestе; & genus Anxur, quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum fœmin. Rectius qui legunt, mas, pinus, viz. Pinaster.

APpellativa arborum erunt muliebria; ut alnus,
Cupressus, cedrus. Mas *pinus, mas oleaster:
Et sunt neutra, ſiler, ſuber, thus, robur, acerque.

Epicœna.

Nomina volucrum, ferarum, piſcium. Exceptio generalis. * viz. de Appellativis.

SUnt etiam volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum;
Ut, tigris, vulpes: & piſcium; ut oſtrea, cetus,
Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus ferat aptum.
Attamen ex *cunctis quæ diximus antè notandum
Omne quod exit in um, seu Græcum sive Latinum,
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.

Tres regulæ speciales.

Prima regula specialis.

NOmen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula specialis prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo; cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis: & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis: cujusmodi sunt, Labes, labis; pestes, pestis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

MAscula nomina ita dicuntur multis virorum;
Ut scriba, aselia, scurra, & rabula, lixa, lanista:
Mascula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as & in es; & ab illis quot per a sunt:
*Ut, satrapæ, satrapa: * athletes, athleta. Leguntur*
Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab usu
Nata, ut Centussis: conjunge lienis, & orbis,
Gallis, caulis, follis, collis, mensis, & fusis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,
Et vermis, vectis, postis, jocietur & axis.
Mascula in er, ceu venter: in os, vel us; ut logos, annus,

1 Nomina virorum in

2 In as, es & a prima declinat. Græcorum.

* Sic Poeta Coneta, Bibliopola.

3 Verres &

Iner, is, & u

Fœminina non crescentia.

Feminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acusque:

Fœmin. cepta; os, & us.

Porticus, atque tribus, socrus, nurus & manus, idus:
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi;
His jungas os *in* us *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, sapphirus, erémus & arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

Viz. Nardus, Methodus, Dialectus, &c.

Neutra non crescentia.

NEutra nomen in e, *si gignit* is, *ut mare, rete:*
Et quot in on *vel in* um *fiunt; ut barbiton, ov*
Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modo, mas modo vulgus.

Dubia non crescentia.

INcerti generis sunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

Excipe Puerpera.

COmpositum à verbo dans a, *commune duorum est:*
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monst
A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis,
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Regula specialis secunda.

NOmen crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant, quæ acuunt penultimam geniti crescentis; qualia sunt omnia quintæ inflexion præter *Fides*.

Omnia item monosyllaba, præter *Vis*. Reliqua omnia sunt tertiæ declinationis: ut sunt omnia definenti

C	ut	Halec, halêcis.	
In	ut	Delphin,	inis.
An	ut	Titan,	ânis.
Ans	ut	Infans, Quadrans,	antis.
Ens	ut	Continens, Triens,	entis.
Uns	ut	Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ à Græcis per ηρ scribuntur: ut, Character, crater, stater, soter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud recte in hac classe collocatur.

Inx	ut	Syrinx, ingis.	
Anx	ut	Phalanx, angis.	
Unx	ut	Deunx, Septunx,	uncis.
Ons	ut	Effrons, Bifrons,	ontis.
Ors	ut	Cohors, Consors,	ortis.

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In ων Græca, quæ retinent ω in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Ægeon, ônis, & ŏnis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, ăris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia quæ ad tertiam regulam spectant:

ut,

Porticus, atque tribus, socrus, nurus & manus, idus:
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi;
His jungas os in us *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, sapphirus, eremus & arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

Viz. Nardus, Methodus, Dialectus, &c.

Neutra non crescentia.

NEutra nomen in e, *si gignit* is, *ut mare, rete:*
Et quot in on *vel in* um *fiunt; ut barbiton, ovum*
Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modo, mas modo vulgus.

Dubia non crescentia.

INcerti generis sunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

Excipe Puerpera.

COmpositum à verbo dans a, *commune duorum est:*
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monstra
A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis,
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Regula specialis secunda.

NOmen crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant, quæ acuunt penultimam genitivi crescentis; qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides*.

Omnia item monosyllaba, præter *Vis*. Reliqua omnia sunt tertiæ declinationis: ut sunt omnia definentia,

In	C	ut	Halec, halêcis.	
	In		Delphin,	inis.
	An		Titan,	ânis.
	Ans	ut	Infans, Quadrans,	antis.
	Ens	ut	Continens, Triens,	entis.
	Uns		Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ à Græcis per *ηρ* scribuntur: ut, Character, crater, stater, soter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud recte in hac classe collocatur.

In	Inx	ut	Syrinx, ingis.	
	Anx		Phalanx, angis.	
	Unx	ut	Deunx, Septunx,	uncis.
	Ons	ut	Effrons, Bifrons,	ontis.
	Ors	ut	Cohors, Consors,	ortis.

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ων* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Ægeon, ônis, & ŏnis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, ăris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia quæ ad tertiam regulam spectant:

ut,

ut, Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anătis; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, Dares, Chremes, ētis.

In *is*, quæ faciunt itis, inis, & idis * in genitivo: Samnis, Quiris, ītis: Salamis, Trachis, inis: Crenis, īdis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

* Pyrois, entis.

In *os* Latina: ut, Custos, ōdis; Nepos, ōtis. Inter Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent o in penultima genitivi: Heros, Minos, ōis: Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us*, quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ûris, ûntis: ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter nam vocem; Pecus, pĕcŭdis.

* Pro civitate Locr.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut ētius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quàm Græca: ut Limax, fornax, thorax, Phœax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & gentilia: ut, bax, storax, styrax, smilax, colax, corax, dropax, Phanax, Candax, ăcis: Syphax tamen variat ăcis & ācis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, īcis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut Lodix, radix, cornix, fodix, felix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut Victrix, nutrix, motrix, lotrix, īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut Celox, velox, ōcis: præter Cappadox, ōcis; Allobrox, ŏgis; quædam alia.

In *ux*: ut, Pollux, Pollûcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *yx*: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In *s* Græca, præcedente *p*: ut, Hydrops, Cyclops, Cynops, Cercops, ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam, Monosyllaba quædam.
Sal, sol, ren, & splen, Car, Ser, vir, vas vadis, as, mas,
Pes, Cres, præs, & pes, glis, gliris habens genitivo:
Flos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, simul & fons,
Grips pro serpente, grips, Thrax, rex, grex, gregis, & Phryx.

Mascula sunt etiam polysyllaba in n; *ut, Acarnan,* Polysyllaba in *n* &
Lichen, & delphin: & in o *signantia corpus;*
Ut leo, curculio: sic senio, ternio, sermo.

Mascula in er, or, & os; *ceu crater, conditor, heros;* In er, or, & os.
Hæc torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens;
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, Garamasque, tapesque,
Atque lebes, Cures, magnes, unúmque, meridi-
ns nomen quintæ, & quæ componuntur ab asse:
Ut dodrans, semis; jungantur mascula Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax; & mascula vervex,
Phœnix, & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, Mel, fel, Neut. mel, fel, lac, &c. & in *al, ar,* polysyllab. Halec.
Lac, far, ver, cor, æs, vas vasis, os ossis & oris,
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al *polysyllaba, in* arque;
Ut, capital, laquear. Neutrum halec & muliebre.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc, Python, scrobs, serpens, bubo, rudens, grus,
Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calx:
Adde dies, numero tantùm mas esto secundo.

BIBL. CANT. ROM.

Com-

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, autórque, infans, adolescen
Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata;
*Ut bifrons, custos, bos, * fur, sus, atque sacerdos.*

* Sic latro.

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, e

Huc spectant penultimam genitivi crescentis vantia: cujus generis sunt paucula illa secundæ d nationis, de quibus supra meminimus; videlicet, So gener, puer, ĕri; Adulter, ĕri; Presbyter, ĕri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Dec vir, Centumvir, ĭri.

Composita item à gero & fero; ut, Armiger, cl ger, caducifer, lucifer, ĕri; & adjectiva quædam: Tener, dexter, prosper, ĕri; satur, ŭri. Spectant hu Græca omnia neutrius generis in *a*: ut, Poema, gma, sophisma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca: ut, Martyr, martyris; Psit psithyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, fur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occip occipitis.

Præterea in *e* Latina omnia, præter illa quæ super excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, ĭnis.

In *l*: ut, Annibal, ălis; mugil, ĭlis; Consul, præs ŭlis.

In *en*: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca quæ sumunt *o* parvum in penulti genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecto Philemon, ŏnis.

In *or* Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marm pantocrator, apator, ŏris.

In *as*: ut, Anas, anătis.

Et Græca: ut, Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.
In es Latina: ut, Fomes, limes, ĭtis; præses, deses, ĭdis.
In is Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, ĭnis; rannis, paropsis, ĭdis.
In ar Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar, char, ăris.
In er Græca: ut, Aër, æther, ĕris.
In s præcedente consonante, tam Latina quàm Græca:

ut, Princeps,	cĭpis;	Æthiops,	ŏpis;
Hyems,	ĕmis;	Arabs,	ăbis;
Inops,	ŏpis;	Chalybs,	ybis.

*Excipe quædam in ps.

In os Latina: ut, Compos, ŏtis.
In us Latina & Græca: ut, Pecus, decus, ŏris; Vel-, vulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.
In ax Græca: ut, Abax, storax, colax, clymax, ăcis.
In ex Latina: ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, .
In ix Latina & Græca: ut, Varix, fornix, calix, ĭcis; stix, ĭgis.
In ox Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, ŏcis; obrox, Polyphilox, ŏgis.
In ux Latina: ut, Conjux, conjŭgis; Redux, redŭcis.
Denique in yx Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx, yx, ychis.

Fœmin. excepta ex graviter crescentibus.

COEminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis, *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.*
tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque
onstrat compago compaginis: adjice virgo,
rando, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyémsque;
Bacchar, sindon, Gorgon, icon, & Amazon.

Hyperdissyllabon in do & go.

Græcula in as *vel in* is *finita: ut, Lampas, laspis,*
ssis, cuspis; in us *vox una pecus pecudis dans:*
s forfex, pellex, carex, simul atque supellex,
ppendix, bistrix, coxendix, adde silixque.

Græcula in as & is.

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentib

Inanimat. in a, en, ar, ur, us, pus. Excipe.

EST neutrale genus signans rem non animatam,
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut jubar
Ut jecur: ur; ut onus: put; ut occiput. Attamen
Masculа sunt, pecten, furfur; sunt neutra cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et siser, atque siler. Neutra æquor, marmor, ador qu
Atque pecus quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

SUnt dubii generis, cardo, margo, cinis, vbex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imber
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, sulexque:
Quamvis hæc melius vult masculа dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

COmmunis generis sunt istа; vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur & Arca
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:
* Sic Artifex, municeps, particeps. *Atque * alia a verbis quæ nomina multa creantur;*
Vt conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

ADjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Vt fœlix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne;
Vox commune duûm prior est, vox altera neutrum:
At si tres varient voces, sacer, ut sacra, sacrum;
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu propriè substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ usuque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes:
Cum paucis aliis, quæ lectio justa docebit.

Hæc proprium quendam ſibi flexum adſciſcere gaudent.
peſter, volucer, celeber, celer, atque ſaluber;
nge pedeſter, equeſter, & acer: junge paluſter,
alacer, ſilveſter. At hæc tu ſic variabis;
c celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter ſic;
c atque hæc celeris, rurſum hoc celere eſt tibi neutrum.
unt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio eſt variatio dictionis per caſus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

Prima declinatio complectitur quatuor terminationes. Prima nominum declinatio.

A, *As*, ut, Menſa; Æneas; *F*, *E*, ut, Anchiſes; Penelope.

Porrò Græca ſunt omnia quæ in *As*, *Es*, *E*, finiuntur: ut, Thomas. Anchiſes. Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut, Adam, Adæ; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accuſativum in *am* & in *an* facit; ut, Æneas, Æneam, vel Æneân: vocativum in *a*: ut, Æneas, Ænea.

Es, in accuſativo *en* ſumit; ut, Anchiſes, Anchiſen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*: ut, Anchiſe, vel Anchiſa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accuſativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*: ut,

Nom.	Penelope,	Accuſat.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Vocat.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Ablat.	Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiâs, Filius-familiâs. Id quod veteres obſervabant in multis aliis: ut, Eorius; *Duæ ipſe viâs.* *As* in genitivo.

Livius

Neutra excepta ex graviter crescentib

Inanimat. in a, en, ar, ur, us, put. Excipe.

EST neutrale genus signans rem non animatam,
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut jub
Ut jecur: ur; ut onus: put; ut occiput. Attamen
Mascula sunt, pecten, furfur; sunt neutra cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et siser, atque siler. Neutra æquor, marmor, ador
Atque pecus quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

SUNT dubii generis, cardo, margo, cinis, vbex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbex
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, sibexque:
Quamvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

COMMUNIS generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur & Arca
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:
* Sic Artifex, municeps, particeps. *Atque * alia a verbis quæ nomina multa creantur;*
Vt conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

ADjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Vt felix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne;
Vox commune duûm prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer, ut sacra, sacrum;
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu propriè substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ usuque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes:
Cum paucis aliis, quæ lectio justa docebit.

Hæc proprium quendam sibi flexum adsciscere gaudent.
Impester, volucer, celeber, celer, atque saluber:
Junge pedester, equester, & acer: junge paluster,
Et alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic:
Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

Prima declinatio complectitur quatuor terminationes. Prima nominum declinatio.

A,	ut,	Mensa;	*F,*	ut,	Anchises;
As,		Æneas;	*E,*		Penelope.

Porrò Græca sunt omnia quæ in *As, Es, E,* finiuntur: ut, Thomas. Anchises. Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am:* ut, Adam, Adæ; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* & in *an* facit; ut, Æneas, Æneam, vel Ænean: vocativum in *a:* ut, Æneas, Ænea,

Es, in accusativo *en* sumit; ut, Anchises, Anchisen: in vocativo & ablativo *e* vel *a:* ut, Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e,* accusativum in *en,* vocativum & ablativum in *e:* ut,

Nom.	Penelope,	Accusat.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Vocat.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Ablat.	Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiâs, Filius-familiâs. Id quod veteres observabant in multis aliis: ut, Ennius; *Dux ipse viâs.* *As* in genitivo.

Livius

Neutra excepta ex graviter crescentib[illegible]

Ina[illegible]t. in a[illegible], ur, [illegible]. Excipe.

EST neutrale genus signans rem non animatam, (
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut jub[illegible]
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen e[illegible]
Mascula sunt, pecten, furfur; sunt neutra cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et siser, atque siler. Neutra æquor, marmor, adórqu[illegible]
Atque pecus quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

SUnt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbex
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, siléxque:
Quamvis hæc meliùs vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

COmmunis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur & Arca.
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:
*Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur;*
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

* Sic Artifex, municeps, particeps.

Regula Adjectivorum generalis.

ADjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut fœlix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne;
Vox commune duùm prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer, ut sacra, sacrum;
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu propriè substantiva vocaces,
Adjectiva tamen naturâ usúque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes:
Cum paucis aliis, quæ lectio justa docebit.

Hæc proprium quendam sibi flexum adsciscere gaudent.
mpester, volucer, celeber, celer, atque saluber;
nge pedester, equester, & acer: junge paluster,
alacer, silvester. At hæc tu sic variabis;
ic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic:
ic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
unt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
e quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

Prima declinatio complectitur quatuor terminationes. Prima nominum declinatio.

A,	ut,	Mensa;	*F,*	ut,	Anchises;
As,		Æneas;	*E,*		Penelope.

Porrò Græca sunt omnia quæ in *As, Es, E,* finiuntur: ut, Thomas. Anchises. Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am:* ut, Adam, Adæ; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* & in *an* facit; ut, Æneas, Æneam, vel Ænean: vocativum in *a:* ut, Æneas, Ænea,

Es, in accusativo *en* sumit; ut, Anchises, Anchisen: in vocativo & ablativo *e* vel *a:* ut, Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e,* accusativum in *en,* vocativum & ablativum in *e:* ut,

Nom.	Penelope,	Accusat.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Vocat.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Ablat.	Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiâs, Filius-familiâs. Id quod veteres observabant in multis aliis: ut, Ennius; *Dux ipse viâs.* *As* in genitivo.

Livius

Livius Andronicus; *Mercurius, cumque eo, filia tenâs*, pro *Latone*. Sic Nævius; *filii terrâs*, pro Virgilius; *Nec aut is, nec fonitus memor*.

Aulai, & Pictai atque id genus alia, priscis relin

Genitivus pluralis interdum Syncopen adm ut, Æneadûm, Grajugenûm; pro Æneadarum, Gr genarum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus.

Hæc verò tam in *is*, quàm in *ábus*: Filia, filiabus; Nata, natis vel nátabus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda declinatio.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque;

Er,	ut	Ager.
Ir,		Vir.
Ur,		Satur.
Us,		Dominus.
Um,		Templum.

Et Græcorum,

Os,	ut	Delos.
On,		Ilion.
Eus,		Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt, accusativum *ôn*: ut, Androgeos, Androgeô. Accus. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *ûs*, vocativum formant in *û*: ut, Panthus, ô Panthû: Oedipus, ô Oedipû.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *um* mittere vocativum singularem: ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus *pro* nársone.

Eus, genitivum formant in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Nom.	Orpheus,	Acc.	Orphea.
Gen.	Orphei vel Orpheos,	Voc.	Orpheu.
Dat.	Orphei,	Abl.	Orpheo.

Notandæ sunt denique syncopationes istæ,

Deûm,	pro	Deorum.
Virûm,		Virorum.

Item anomala istâ *Ambo* & *Duo*; quas duas voces
oetæ etiam in accusativo masculinas usurpant: ut,
rg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.*
or. *Ne vos titillet gloria, jure-jurando obstringam ambo.*
ic. in Phil. secund. *Præter duo vos nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duncaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*: ut, Accusativus singularis.
im, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Chabdim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Tibem, Atarim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* commutatos: ut, Buris, pelvis, clavis, secturis, puppis, torquis, arris, reitis, febris, navis, bipennis, æqualis, *im* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* desinit: ut, Pectus, salus; Ablativus.
ablativo, Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt: ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *ar*, & *e*, ablativum magna parte mittunt in *i*:

ut { Vectigal, Calcar, Mare; } Ablativo, { Vectigali. Calcari. Mari.

Ablativus rete à nominativo Retis est, non à nominativo Rete. Par, cum compositis tam *e* quam *i* habet: Retis.
, Par, compar: ablativo, Pare, compare vel ri.
Hæ tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar,
ufape, præsepe.

Et hæc propria, { Soracte, Præneste, Reate, } Ablativo, { Soracte. Præneste. Reate. }

Festorum nomina quæ tantum pluralia sunt, genitivo interdum in *orum* mittunt: ut, Agonalia, Vinalia; Festorum nomina.
nitivo, Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*: ut, Floralia, Feralia, nitivo Floralium, Feralium.

Aliquando vero tam in *orum*, quàm in *ium*: Parentalia, Saturnalia: genitivo Parentaliorum, turnaliorum, vel *ium*.

Dativos verò & ablativos in *bus*: ut, Saturnal Bacchanalibus. Præter Quinquatriis, quod juxt cundam declinationem formatur prædictos casus.

Mensium nomina. Mensium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* s mittunt: ut, September, Aprilis; ablativo Septe Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantùm definit, iis tivus exit in *i*: ut, Sitim, tussim; ablativo Siti, t

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er*, & trum faciunt, ablativum mittunt in *i* solum: ut, F molli, dulci; ablativo Forti, molli, dulci: Sic acris, acre; ablativo Acri.

Nota. Licet Poetæ interdum metri causâ *e* pro *i* usurpe

Cætera adjectiva tam in *e* quam in *i* mittunt: Capax, duplex; ablativo Capace, duplice, vel ci.

Præter Pauper, deneger, uber, sospes, hospes, in *e* tantùm faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum: Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, v Similiter & Substantiva quædam; ut, Ignis, a anguis, supellex, unguis, vectis; ablativo *e* vel *i*.

Rarius autem Civis, } Ablativo, } Cive vel c
Rarius etiam Arpinas, } } Arpinate v

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique eundem modum ablativos formant, quorum acc tivi in *is*, *es* & *im* finiunt: ut, Puppis, navis; abl Puppe, nave, vel *i*. Et verbalia etiam in *tris*: Victris, altrix; ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra quorum ablativus singularis exit in *i* tum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittun *ia*: ut, Molli, duplice vel ci; nominativo pl

Mollia, duplicia. Præter Ubera, plura vel pluria, aplustra vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, Utili, utilium; puppe vel pi, puppium. Genitivus pluralis.

Præter comparativa: ut, Majorum, meliorum.

Item præter ista; supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum. At Plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt, Sapientûm, pro sapientium, serpentûm pro serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, salx, glans, trabs, merx; genitivo plurali Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

ut, { Collis, Mensis, Auris, } in genitivo { Collium, Mensium, Aurium, } Adde istis

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

As format assium: Mas marium: Vas, vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium: Mus murium: Caro carnium: Cor cordium: Alituum ab ales assumit *u*.

Boum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium* accusativum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium, omnium; Partes, omnes, vel *eis*. Accusativus pluralis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ suæ morem variantur genitivum mittunt in *os*: ut, Græcorum declinatio.

Titan, Pan, Daphnis, Phyllis; genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *n* (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata) Panà, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *vs* purum declinata in genitivo accusativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos, } Accusativo } Tethyn.
Decapolis, lios, } Accusativo } Decapolin.
Genesis, sios, } Accusativo } Genesin.
Metamorphôsis, sios, } Accusativo } Metamorphôsin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt; alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut, Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin. Themis, genitivo Themidos & Themios, accusativo Themida & Themin.

Fœminina in *ô* genitivum in *ûs*, & accusativum in *ô* mittunt:

ut, Sapphô, Sapphûs, Mantô, Mantûs, Cliô, Cliûs, } hanc } Sapphô. Mantô. Cliô.

Vocativus. Vocativus nominativo magnâ ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos: vocativo, ô Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos, } Vocativo, ô } Phylli.
Alexis, Alexios, } Vocativo, ô } Alexi.
Achilles, Achilleos, } Vocativo, ô } Achille.

Græca neutra in *a*. Neutra singularia in *a*, Græca sunt; ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllabâ *tum*: ut, Hoc problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt; ut, Problematis, poëmatis.

QUARTA

QUARTA DECLINATIO.

Quarta declinatio nominum.

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest; nam duas tantùm sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu.

Veteres à nominativis Annus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut, Ter. *Ejus annis causâ*; Idem, *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus singularis.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, Fructui, concubitui: rarius Fructû, concubitû.

Virgilius; *Quòd neque concubitû indulgent.*

Terentius; *Vestitû nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Synæresis est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iësus.

Iësus in accusativo Iësum habet: in reliquis verò casibus ubique Iesu.

Dativus & ablativus pluralis.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, *ubus.*

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fœtibus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio nominum.

QUinta declinatio, genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infrà in Heteroclitis fusiùs tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, Plebei.*

Genitivus singularis.

Genitivus hujus declinationis, olim etiam in *es, ii,* & *e,* exibat.

Cicero; *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgil. *Munera lætitiamque dii.*

Salust. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterùm, præter ista quæ jam diximus notabis etiam diligenter ea nomina, quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim varia probatorum autorum lectione, partim à sequentibus regulis, discere licebit.

DE
Nominibus Heteroclitis.

Rob. Robinson.

Heteroclita quæ sunt

QUÆ genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficiunt, superantve, Heteroclita sunto.

Variantia genus.

Fœm. sing. neut. plur.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex:
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

2 Neut. sing. mascul. & neut. plur.

Dat prior his numerus neutrum genus alter utrumque
Rastrum, cum fræno, filum, simul atque capistrum;
Argos item & cœlum sunt singula neutra: sed audi,

3 Neut. sing. masc. tantum plural.

Mascula duntaxat cœlos vocitabis & Argos;
Fræna sed & frænos, quo pacto & cætera formant.
Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum; & ba

4 Neut. sing. fœm. plural. Exceptio.

Neutra quidem primo, muliebria ritè secundo: (sun
Balnea plurali Juvenalem constat habere.

5 Masc. sing. neut. plural.

Hæc maribus dantur, singularia, plurima neutris,
Mænalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque

6 Masc. sing. mascul. & neut. plural.

Tartara, Taygetus, sic Tænara, Massica, & altus
Gargarus, at numerus genus his dabit alter utrumque,
Sibilus atque jocus, locus, & Campanus, Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur, manca est numero, casuve propago.

Aptôta.

1 Aptôta sunt, quæ à recto non variant casum.

Quæ nullum variant casum: ut, fas, nil, nihil, instar:
Multa & in u, simul i, ut sunt hæc, cornuque, genuque;
Sic gummi, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Mo-

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una:
Ceu, noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,
Promptu, permissu. Plurali legimus astus.
Legimus inficias; sed vox ea sola reperta est.

2 Monoptôta sunt, quæ uno in casu quo repe-riuntur.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit;
Ut fors forte dabis sexto, sponte quoque sponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis:
Fugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant:
Tantundem dat tantidem, simul impetis hæc dat
Impete: junge vicem sexto vice; nec lego plura,
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuêre secundo.

3 Diptôta, quæ duobus casibus.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut precis atque precem, petis & prece blandus amicam;
Sic opis est nostra, fer opem legis, atque ope dignus:
At tantum recto frugis carent & ditionis:
Integra vox vis est, nisi desit forte dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.

4 Triptôta, quæ tribus casibus.

Quæ referunt; ut qui: quæ percontantia; ut ecquis;
Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; ut, quilibet, alter:
Quinto hæc sæpe carent casu: & pronomina, præter
Quatuor hæc finita, noster, nostras, meus, & tu.

5 Defectivocativo.

Propria cum sint notes, quibus est natura coercens,
Plurima ne fuerint: ut, Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lalage, Parnassus, Bucephalusque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, æra, metalla;
In quibus auctorum quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi pluralem retinens hæc, est ubi spernunt.

6 Propria defect. plur.

Neut. singul. carent. quibusd. casibus pural.

Hordea, farra, forum, mel, mulsum, defruta, thúsque
Treis tantùm similes voces pluralia servant.

1 Masc. defect. plural.

Hesperus & vesper, pontus, limúsque, simúsque,
Sic penus, & sanguis, sic æther, nemo; sed ista
Mascula sunt numerum vix excedentia primum.

2 Fœm. carent. plural.

Singula fœminei generis, pluralia raro,
Pubes atque salus, sic talio cum indole, tussis,
Pix, humus, atque lues, sitis & fuga; junge quietem:
Sic cholera, atque fames, bilisque, senecta, juventus:

Nota.

Sed tamen hæc, sobolos, labes, ut & omnia quintæ,
Treis similes casus plurali sæpe tenebunt:
Excipe res, species, facies, aciésque, diésque;
Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria nectere; ut hæc sunt,
Stultitia, invidia & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rariùs his numerum, quandoque sed adde, secundum.

3 Neutra carentia plural.

Nec licet his neutris numerum deferre secundum.
Delicium, senium, lethum, cœnúmque, salúmque;
Sic barathrum, virus, vitrum, viscúmque, penúmque,
Fustitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul halec:
Adde gelu, solium, jubar. Hîc quoque talia ponas,
Quæ tibi, si observes, occurrent multa legenti.

1 Masculina carent sing.

Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
Manes, majores, cancelli, liberi & antes,
Menses profluvium, lemures, fasti, atque minores;
Cùm genus assignant, natales: adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quæcunque legas passim similis rationis.

2 Fœmin. carent sing.

Hæc sunt fœminei generis, numeríque secundi,
Exuviæ, phaleræ, gratésque, manubiæ, & idus,
Antiæ, & induciæ, simul insidiæque, minæque,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæque, calendæ,

Quis-

Quisquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque,
Feriæ, & inferiæ; sic primitiæque, plagæque
Letia signantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item, & lactes; addantur Thebæ, & Athenæ;
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rarius hæc primo, plurali neutra leguntur, 3 Neutra carentia singulari.
Mœnia, cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
Munus justa petit, petit & sponsalia virgo;
Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant;
Infantesque coluni cunabula; consulis exta
Augur, & absolvens superis effata recantat.
Festa Deûm poterant, ceu Bacchanalia, jungi:
Quòd si plura leges, licet hâc quoque classe reponas.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas: 1 Redundantia.
Nam genus & vocem variant, tonitrus, tonitrúque;
Sic clypeus clypeum, baculus, baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignúmque, tapetum
Atque tapete, tapes, punctus punctúmque, sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis;
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendáque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum:
At Lucanus ait, Cornûs tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis;
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda, 2 Nominativi ex accusativis Græcis ina.
Quæ quarto casu fœtum peperêre Latinum:
Nam panther panthera creat, crateráque crater;
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; sic caput ipsum
Cassida magna tegit; nec vult panthera domari.

Vertitur hic rectus, sensus manet, & genus unum: 3 Rectum variantia.
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips;

Sic

Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scrobis & scrob
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
Quæ pariunt or & os, honor, & labor, arbor, ador
His & apes & apis, plebi plebis: sunt quoque multa
Accepta à Græcis geminam referentia formam;
Ut, delphin delphinis, & bic elephas elephantis,
Sic congrus congeris, Meleagrus sic Meleagris,
Teucrus item Teucris: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint & lectio cauta.

4 Declinationem varia tia.

Hæc simul & quarti flexûs sunt atque secundi:
Laurûm enim lauri facit & laurûs genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus, atque domus; licet hæc nec ubique recurrat:
His quoque plura legens, quæ prisci jure relinquas.

Adjectiva luxuriantia.

Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt
Arma, jugum, nemus, femur, clivique, animique,
Et quot limus habet, quot frænum, & cena, bacillum
A quibus us simul is formas; ut inermus inermis.
Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nata.

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum comparatio.

COmparantur nomina, quorum significatio augmentive potest.

Gradus comparationis sunt tres:

Positivus gradus.

Positivus, qui rem sine excessu significat: ut, Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus.

Comparativus, qui significationem sui positivi adverbium Magis auget: ut, Albior, probior; id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter, primo positivi casu in *i*, addita syllabâ *or*: ut, Amici, pudici, fit Amicior, pudicior.

Superlativus.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valdè, vel Maximè significat: ut,

Doctiss.

octissimus, } id est, valdè vel maximè { Doctus,
stissimus, } { Justus.

t autem regulariter à primo positivi casu in *i* ad-
s *s* & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit Candi-
mus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* super- In *rimus*.
rum formant: ut, Pulcher, pulcherrimus; Niger,
errimus.

xcipiuntur, Dextimus à Dexter; Maturimus, sive
urissimus, ab antiquo Matur.

ex ista in *lis*, superlativum formant: mutando *lis* in In *lis*.
is: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus:
ilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis,
millimus: Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc Derivat, à
odum comparantur: Maledicus, maledicentior, ma- dico, loquor,
dicentissimus à dico: Magniloquus, magniloquentior, &c.
gniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus,
urpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, } a volo. { Magnificus, } a facio.
Benevolentior, } { Magnificentior, }
Benevolentissimus, } { Magnificentissimus, }

Quoties vocalis præcedit *us* finale, Comparatio fit Comparatio
er adverbia Magis & Maximè: ut, idoneus, magis nominum in
doneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, ma- *us* purum.
ximè arduus.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in
legendis autoribus raro occurrunt, raro itidem usur-
pentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur;

Assiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus,
plentissimus, vel piissimus, ipsissimus:

Perpetuissimus, } { Exiguissimus, apud *Ovidium*.
Tuissimus, } { Multissimus, apud *Ciceronem*.

COM-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessi
Magnus, major, maximus. Parvus, minor, mini
Multus, plurimus; multa, plurima; multum, plu
rimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, de
rimus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, neq
mus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, inti
Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimu
extremus. Suprà, superior, supremus vel summus. P
posterior, postremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Pr
propior, proximus; à quo proximior, apud Ovid
Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. S
sæpius, sæpissime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus,	Meritus,
Inclyrissimus.	Meritissimus.
Opimus,	
Opimior.	Sinister,
Ocyor, } ab ὠκὺς.	Sinisterior.
Ocyssimus.	
Novus,	Juvenis,
Novissimus.	Junior.
Adolescens,	
Adolescentior.	Senex,
Potior,	Senior,
Potissimus.	Maximus natu.
Longinquus,	Antè,
Longinquior.	Anterior.
Pene,	Nuper,
Penissimus.	Nuperrimus.

Comparatio abusiva.

Interdum autem à substantivo fit comparatio; se
abusivé:

ut, { Neronior, Cinædior, Pœnior, } à { Nerone. Cinædo. Pœno.

Com-

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	POSITIVUS.	COMP.	SUPER.
	Prudens. Felix. Dulcis. Tener. Doctus.		
Nom.	ns, er, is a is x ns um e	ior ior ius	mus ma mum
Gen.	i æ i — is	iorıs	mi mæ mi
Dat.	o æ o — i	iori	mo mæ mo
Accuſ.	um em em em am em em em um e x ns	iorem iorem ius	mum mam mum
Voc.	e, er, is a is x ns um e	ior ior ius	me ma mum
Ablat.	o a — e o i i	iore iori	mo mâ mo

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	POSITIVUS.		COMP.	SUP.
	Docti.	Teneri. Dulces. Felices. Prudentes		
Nom.	i	es	iores	mi
	æ	es	iores	mæ
	a	ia	iora	ma
Gen.	orum arum orum	ium	iorum	morum marum morum
Dat.	is	ibus	ioribus	mis
Accuſ.	os	es	iores	mos
	as	es	iores	mas
	a	ia	iora	ma
Vocat.	i	es	iores	mi
	æ	es	iores	mæ
	a	ia	iora.	ma
Ablat.	is	ibus	ioribus	mis

PRonomen est pars Orationis, quâ in demonstranda aut repetenda re aliquâ utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, Qui, quæ, quod.

De Accidentibus Pronomini.

Accidentia Pronomini.

Accidunt Pronomini, Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Pronomin. Species.

Species pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa.

Primitiva.

Ad Primitivam spectant ista; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa.

Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva; nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia.

Gentilia ex eo dicuntur quòd gentem aut nationem, vel partes & sectas significent: ut, Nostras, vestras, & Cujas nomen.

De Numero.

Numerus in Pronomin.

Numerus Pronominum duplex est, Singularis: ut, Ego; Pluralis; ut, Nos.

De Casu.

Casus in Pronomin.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen Pronomini *ipse* vocativum tribuere videtur, cùm ait,

Ut Martis revocetur amor summique Tonantis,
A te Juno petat cestin, & ipsa Venus.

DE

DE GENERE.

Genera Pronominum. Genera sunt in Pronominibus, perinde ut in ... ctivis nominum. Alia enim ad tria genera refer... ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur... Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Pronominum declinatio prima. Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: Ego, tu; genitivo, Mei, tui & sui, quod recto care... utroque numero.

Secunda. Genitivus secundæ desinit in *ius vel jus*: cujus ... mæ sunt, Ille, ipse, iste: genitivo illius, ipsius, ill... Hic, is, qui: genitivo hujus, ejus, cujus.

Tertia. Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *e*, *i*, qu... admodum nominum adjectivorum, quæ peri tres ... minationes variantur: cujus sortis sunt,

Nominativo	Genitivo
Meus, mea, meum,	Mei, meæ, mei.
Tuus, tua, tuum,	Tui, tuæ, tui.
Suus, sua, suum,	Sui, suæ, sui.
Noster, nostra, nostrum,	Nostri, nostræ, nostri.
Vester, vestra, vestrum	Veltri, vestræ, vestri.

Quarta. Genitivus quartæ habet *atis*: ex quo ordine sur...

Nostras,	Nostrâtis.
Vestras, Genitivo	Vestrâtis.
Cujas,	Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam n... minum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ Pronominum. Personæ pronom. sunt tres:

Prima,	ut,	Ego.
Secunda,		Tu.
Tertia,		Ille.

DE FIGURA.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut, Ego: Composita ut, Egomet.

Pronominum compositio. Pronomina inter se componuntur: ut, Egoipse, tuipse, suiipsius, meiipsius.

Nom...

Nom. { Iſtic, iſtæc, iſtoc, *vel* iſtuc } Acc. { iſtunc, iſtanc, iſtoc, *vel* iſtuc } Abl. { iſtoc. iſtac. iſtoc. } 1. Inter ſe.

Pluralitèr, nominativo & accuſativo iſtæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, Cujuſmodi, hujuſmodi, illiuſmodi, iſtiuſmodi. 2. Cum Nominibus.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut, mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quicum, quibuſcum. 3. Cum Præpoſitionibus.

Componuntur etiam & cum adverbiis; 4. Cum Adverbiis.

ut, { Eccum, Ecceam, Eccos, Eceas. } ab *Ecce* & *is* { Ellum, ellam. Ellos, ellas. } ab *Ecce* & *ille*. Ut & idem quoque ab *is*, & *dem*.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accuſativo hunccine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, haccine, hoccine. Plural. Hæccine, neutrum. 5. Cum Conjunctione.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus, ut, *Met*, *te*, *ce*, *pte*. 6. Cum ſyllab. adject.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ: ut, Egomet, meimet, mihimet, memet, noſmet, &c. Sic Sibimet quoque ab ſemet dicimus. Met.

Tumet autem in recto non dicimus, nè putetur eſſe verbum à tumeo; ſed tuimet, tibimet, temet, voſmet, &c.

Te adjicitur iſtis, Tu; ut, tute: Te; ut, tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum. Hic, ille, iſte, quoties in *s* deſinunt; ut, Hujuſce, hiſce, illiuſce, iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtoſce. Ce.

Pte apponitur iſtis Ablativis { Mea, Tua, Sua, Noſtra, Veſtra } ut, { Meapte. Tuapte. Suapte. Noſtrapte. Veſtrapte. } Pte.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet ut, Meopte Marte, suopte labore, suopte judicio, nostropte damno, &c.

Quis. Quis & qui ad hunc modum componuntur.

Quis in compositione hisce particulis postponitur.

En,	Ecquis,	Et hæc tam in fœminino	
Ne,	Nequis,	singulari, quam in neutro	
Alius, ut,	Aliquis,	plurali *qua* habent non *quæ*:	
Num,	Nunquis,	ut siqua mulier, Nequa ha-	
Si,	Siquis.	bitia, &c.	

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrunque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione.

Nam,	Quisnam,	Et hæc ubiq; (præterquam	
Piam,	Quispiam,	in ablativo singulari,) *qua*	
Putas, ut,	Quisputas,	habent, non *quæ*: ut Quæ	
Quam,	Quisquam,	nam doctrina? Negotia	
Que,	Quisque:	quæpiã. Optima quæque	

Quis. Quis etiam cum seipso componitur: ut, Quisquis, quod & in hunc modum variatur;

Nominativo, Quisquis, quicquid; Accusativo Quicquid; Ablativo, Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui. Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam,	Quidam,	Et hæc ubiq; (præterquam	
Vis,	Quivis,	in ablativo singulari) *qua*	
Libet, ut,	Quilibet,	retinent, non *quæ*: ut Quæ	
Cunq;	Quicunq;	dam puella, Quæcunque (cino	

DE VERBO.

Verbum est pars orationis, quæ modis temporibus inflexa, esse aliquid, agere, aut pati significat: ut, Sto, exsilio: moveor, proveor: tango, tangor.

Verbum dividitur imprimis in Personale: ut, Doceo; & Impersonale: ut, Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur; ut, Ego lego, tu legis, hic legit, illi legunt. Verbum Personale.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur, nec variatur; ut, Pœnitet, tædet, miseret, oportet. Verbum Impersonale.

De Accidentibus Verbo.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, Modus, Tempus, Figura, Species, Persona, Numerus, Conjugatio.

De Genere.

Quinque sunt verborum genera, { Activum, Passivum, Neutrum, } { Deponens, Commune. }

Activum.

Activum est, quod agere significat; & in *o* finitum, Passivum in *or* formari potest: ut, Doceo, doceor; Lego, legor. Activum.

Passivum.

Passivum est, quod pati significat; & in *or* finitum, Activi formam *r* dempto, resumere potest: ut, Amor, amo; Afficior, afficio. Passivum.

Neutrum.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam nec passivam formam integrè inducere potest; ut, Curro, ambulo, jaceo, sum. Neutrum.

Neutrorum tria sunt genera:

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est, sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, quod ipsum per se sensum absolvat. Neutrum Substantivum. Neutrum Absolutum.

Atque hoc rursum duplex est: Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in aliud transeuntem; ut, Ambulo, dormio, pluit, ningit: alterum vero passionem in ipso completam indicat; ut, Palleo, jubeo, albesco, nigresco.

Deponens. Tertium genus neut. Est præterea & aliud, cujus actio in rem cogn significationis transit, ac tertiam personam pa vocis usurpat: ut,

Bibo vinum, } Vinum bibitur.
Curro stadium, } Stadium curritur.
Vivo vitam, } Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra fu composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, ad mingo, commingo.

Deponens.

Deponens. Deponens quod in *or* finitum, vel activi signific tionem habet; ut, Loquor verbum: vel neutrius; Philosophor.

Commune.

Commune. Commune, quod in *or* finitum, tam activam, qu passivam significationem obtinet: ut, Veneror, cri nor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, stror, dignor, testor, interpretor, amplector, medi experior, ementior, multáque id genus alia, quæ p sim apud veteres reperias.

De Modo.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus. Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri aut n fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic mod aliquando per interrogationem usurpatur: ut, *Q egit hæc?* Aliquando per dubitationem; ut, *An astu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus. Imperativus, quo inter imperandum utimur. H modus futurum non habet sed præsens duplex: ut ap Propertium; *Aut si es dura, nega; sin es non dura, ven*
Virg. *Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*
Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutatur.
Cic. *Sed amabo te, nihil incommodo valetudinis tuæ feceri*
Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cænare, nec ullum*
Addideris verbum, cæna parata tibi est.

Qu

Quin & illa passiva, *Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit*, præteriti imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito numine, Troes
Italiam petiêre; luant peccata, nec illos
Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus aut hortativus appellatur: ut, Virgilius:

——*eamus, & in medio arma ruamus.*

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert faciatne, an fiat, an sit faciendo: ut, *Utinam bonis literis suus detur honos.* Optativus.

Modus optativus, potentialis, & subjunctivus quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur: ut est autor Linacrus. Præterea notandum est, præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri: ut, *utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem a summo, minimoque poeta*; pro *potes expectare. Non expectes ut statim gratias agat, qui sanatur invitus*; pro *non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per indicativum, nunc per optativum & particulam ἂν exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat per se sententiam non absolvit: ut, Subjunctivus.

Si fueris felix multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuipiam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem Nota.

tem semper aliquam conjunctionem annexam hab
ut, *Si venero*; *Ut taceas*; *Cum tanavero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat
citra certam numeri & personæ differentiam:
Malim probus esse, quam haberi.

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens. Præsens, quo actio nunc geri significatur: ut, *Sc*

Imperfectum. Imperfectum, quo prius quidem aliquid in age
fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temp
fuisse actionem: ut,

Perfectum. Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*
Condebat. Erat enim adhuc in opere.

Perfectum, quo præterita absolutáque significa
actio. Hoc in passivis, deponentibus, & communi
duplex, & ob id duplici circuitione explicatum. Al
rum, quo proximè præteritum exprimitur: ut, *Pr*
sus sum. Alterum quo ulteriùs præteritum indicat
ut, *Pransus fui.* Non enim, si modò *pransus sis*, *p*
sus fui commodè aptéve dixeris.

Plusquam-perfectum. Plusquam-perfectum, quo actio jamdiu præte
significatur.

Futurum. Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus a nonnullis vocatur, q
videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut,
Ovid. *Ibimus, ô Nymphæ, monstratáque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est, quod exactum vocant:
videro, abiero.
Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet negligentem fecer*

Quod quidem exactum futurum, etiam in sub
ctivo modo reperitur: ut, Plinius; *Ero securior,*
legam, statimque timeo cum legero.

DE FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut, Facio: compos
ut, Calefacio.

Ve

Verba composita, quorum simplicia exoleverunt, sunt: Defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, impleo, pleo, à πλέω. Percello, à πέλλω.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio; ut Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à primitiva deducitur; ut Ferveſco. Derivativa.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potius, & augmentativa appellat) in *sco* desinunt; ut, Labasco, calesco, ingemisco, ecformisco. Inchoativa.

Hæc autem inchoationem significant; ut, Lucescit, id est, *incipit lucere, aut certe ghiscere & intendi*: ut, apud Virgil. *Explerî mentem nequit, ardescitque tuendo*: hoc est, *Magis magisque ardet*. Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur: ut, *Timesco, hisco, conticesco*; id est, *Timeo, hio, taceo*.

Frequentativa desinunt in *to, so, xo*, aut *tor*: ut, Visito, affecto, scripto, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo; sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam; vel conatum: ut, Dictito, id est, *frequenter dico*; Viso, id est, *eo ad videndum*. Frequentativa.

Huc pertinent & illa, Vellico, fodico, albico; & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam apparativa appellari solent, Apparativa.

Desiderativa fiunt in *urio*: ut Lecturio, parturio, esurio, cænaturio. Hæc ad significationem suorum primitivorum studium atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id est, *legere cupio*; Cænaturio, id est, *cupio cænare*. Desiderativa.

Diminutiva in *lo* vel *sso* exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pitisso, id est, *parùm ac modicè sorbeo, canto, bibo*. Diminutiva.

Imitativa.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant: Patrisso, Atticisso, Platonisso. At Latini hac re non adeò delectati sunt: unde pro Græcisso, Græcus si sunt: ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

De Persona.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

De Numero.

Numeri sunt duo: Singularis, ut Lego. Plurali ut Legimus.

De Conjugatione.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissimè callere debent; proximum fuerit, ut hæ *Guilielmi Lilii* de præteritis et supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ compendiosissimæque, ne sanè minus utiles) pari avidi imbibantur.

GUILIELMI LILII

De Simplicium Verborum primæ Conjugationis communi præterito.

As, avi.

As in præsenti perfectum format in avi;
Ut, no, nas, navi; voco, vocitò, vocitavi:
Deme lavo lavi, juvo juvi, nexóque nexui; *
Et seco quod secui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui dat:
Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum
Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat:
Atque cubo cubui: raro hæc formantur in avi.
Do, das, ritè dedi; sto, stas, formare steti vult.

* Hypermeter versus plus justo unâ syllabâ constat, sed collidendâ cum prima voce sequentis versus; id quod omnium commune est aliquando.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

ES in præsenti perfectum format ui dans: Es, ui.
Ut nigreo nigres nigrui; jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere spospondi, tondeo vultque totondi.
Vel r ante geo si stet geo vertitur in si; Geo.
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi:
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi indeque natum
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi:
A maneo mansi formatur: torqueo torsi,
Hæreo vult hæsi. Veo fit vi, ut serveo servi: Veo.
Niveo & indè satum poscit conniveo nivi
Et nixi: cieo civi, vicoque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hic manifestum.
Bo fit bi, ut lambo lambi: scribo excipe scripsi. Bo.
Et nubo nupsi; antiquum cumbo cubui dat.
Co fit ci, ut vinco vici: vult parco peperci Co.
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do fit di, ut mando mandi: sed scindo scidi dat, Do.
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique;
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
Junge cado cecidi, pro verbero cædo cecidi:
Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi. Cedo.
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do semper faciunt si.

Go

Go. Go fit xi, ut jungo junxi: sed tamen go vult
Ut spargo sparsi, lego legi, & ago facit egi:
Dat tango tetigi, pungo punxi, pupugique:
Dat frango fregi: cùm signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo pegi; pro cano panxi.

Ho. Ho fit xi. traho ceu traxi docet, & veho vexi.

Lo. Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et sallo sine p; nam salli format utrumque:
Dat vello velli, vulsi quoque; fallo fefelli,
Cello pro frango, ceculi; pello pepulique.

Mo. Mo fit ui, vomo ceu vomui: sed emo facit emi:
Como petit compsi, promo prompsi; adjice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.

No. No fit vi, sino ceu sivi, temno excipe tempsi;
Dat sterno stravi, sperno sprevi, lino levi,
Interdum lini & livi, cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini dant.

Po. Po fit psi, ut scalpo scalpsi: rumpo excipe rupi:
Et strepo quod format strepui: crepo quod crepui dat.

Quo. Quo fit qui, ut linquo liqui: coquo demito coxi.

Ro. Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino sevi,
Quod serui melius dat, mutans significatum:
Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
Quæro quæsivi; tero trivi, curro cucurri.

So. So velut accerso, arcesso, incesso, atque lacesso,
Formabit sivi: Sed tolle capesso capessi,
Quodque capessivi facit, atque facesso facessi;
Sic viso visi; sed pinso pinsui habebit.

Sco. Sco fit vi, ut pasco pavi vult posco poposci,
Vult didici disco, quexi formare quinisco.

To. To fit ti, ut verto verti: sed fisto notetur
Pro facio stare activum, nam sure stiti dat.
Dat mitto misi, petii peto sive petivi,
Sterto stertui habet, meto messui; ab ecto fit exi,
Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habetque
Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo. Vo fit vi, ut volvo volvi; vivo excipe vixi.

exo ut nexui habet, sic texo texui habebit. Xo.
Fit cio ci: ut facio feci, facio quoque jeci: Cio.
ntiquum facio lexi, specio quoque spexi.
Fit dio di, ut sodio sodi. Gio ceu fugio gi. Dio. Gio.
Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipe fi: i. Pio.
t rapio rapui, sapio sapui atque sapivi.
Fit rio ri, ut pario peperi. Tio si, geminans s, Rio. Tio.
t quatio quassi, quod vix reperitur in usu.
Denique uo fit ui; ut statuo statui: pluo pluvi Uo.
ormat, sive plui, struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is ivi, ut monstrat scio scis tibi scivi; Is, ivi, Excip.
Excipias venio dant veni, cambio campsi. Venio, cambio, &c.
Raucio rausi, sarcio sarci, sartio sarsi,
Sepio sepsi, sentio sensi, sulcio sulsi.
Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi; *Pes Proceleusmaticus.
Pro salio salio salui, & amicio * amicui dat:
Parcius utemur cambivi, haurivi, amicivi,
Sepivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum.
Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,
Quam simplex geminat, compôsto non geminatur:
Præterquam tribus his præcurro, excurro, repungo;
Atque à do, disco, sto, posco, ritè creatis.
A plico compositum cum sub, vel nomine ut ista, Plico.
Supplico, multiplico gaudent formare plicavi:
Applico, complico, replico & explico, ui vel in avi.
Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde Oleo.
Quodvis compositum, melius formabit olevi:
Simplicis at formam redolet sequiturque subolétque.
Composita à pungo formabunt omnia punxi: Pungo.

Vult

Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi:
Do. *Natum à do, quando est inflexio tertia; ut addo,*
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at unum
Sto. *Abscondo, abscondi. Natum à sto stas, stiti habebit.*

Mutantia primam vocalem in e.

VErba hæc simplicia præsentis præteritique,
Si componantur, vocalem primam in e mutant,
Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor,
Pario. *Partio, carpo, patro, scando, spargo: parioque*
Cujus nata peri *duo comperit & reperit dant:*
Cætera sed perui, *velut hæc, aperire, operire.*
A pasco pavi tantùm composita notentur
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui *habere:*
Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in i.

* Posthabeo simplicis formam servat.

*HÆC * habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo,*
Pango dans pegi, cano, quæro, cædo cecidi,
Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapioque,
Si componantur vocalem primam in i mutant:
Cano. *Ut rapio rapui; eripio eripui: à cano natum*
Præteritum per ui *ceu, concino concinui, dat.*
Placeo. *A placeo sic displiceo: sed simplicis usum*
Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.
Pango. *Composita à pango retinent a quatuor ista,*
Depango, oppango, circumpango, atque repango.
Maneo. *A maneo mansi,* minui *dant quatuor ista,*
Præmineo, emineo cum promineo, immineóque:
Simplicis at verbi servabunt cætera formam.
Composita à scalpo, calco, salto a per u mutant:
Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulto.
Scalpo, calco, salto. *Composita à claudo, quatio, lavo, reficiunt a:*
Claudo, quatio, lavo. *Id docet à claudo, occludo, excludo: à quatióque,*
Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata,

Mutantia

Mutantia primam vocalem in i, præterquam in præterito.

HÆC ſi componas, Ago, eme, ſedeo, rego, frango, Excipitur
Et capio, jacio, lacio, ſpecio, premo, ſemper Coemo.
Vocalem primam præſentis in i ſibi mutant,
Præteriti nunquam; ceu frango, refringo, refregi:
Capio incipio incepi. Sed pauca notentur:
Namque ſuum ſimplex perago ſequitur, ſatagoque.
Itque ab ago dego dat degi, cago coegi: Ago.
Rego fit pergo perrexi, vult quoque ſurgo Rego.
Surrexi, medià præſentis ſyllabâ ademptâ.
Nil variat facio, niſi præpoſito præeunte: Facio.
Ut docet olfacio, cum calfacio, inficioque.
Ago lego nata, re, ſe, per, præ, ſub, trans, præeunte, Lego.
Præſentis ſervant vocalem, in i cætera mutant:
De quibus hæc: intelligo, diligo, negligo, tantum
Præteritum lexi faciunt, reliqua omnia legi.

De Simplicium Verborum Supinis.

NUnc ex præterito diſcas formare ſupinum.
Bi *ſibi* tum *formas*, ſic namque bibi bibitum fit. Bi.
Ci fit ctum, ut vici victum, teſtatur & ici Ci.
Dans ictum, feci factum, jeci quoque jactum.
Di fit ſum, ut vidi viſum: quædam geminant ſ, Di.
Ut pandi paſſum, ſedi ſeſſum: adde ſcidi, quod
Dat ſciſſum, atque fidi fiſſum, fodi quoque foſſum.
Hic etiam advertas, quod ſyllaba prima ſupinis,
Quam vult præteritum geminari, non geminatur:
Idque tetondi dans tonſum docet, atque cecidi
Quod caſum, & cecidi quod dat caſum, atque tetendi
Quod tenſum & tentum, tutudi tunſum, atque pepedi
Quod format peditum, atque dedi quod dare datum vult.
Gi fit ctum, ut legi lectum, pegi pepegique Gi.
Dat pactum, frēgi fractum, tetigi quoque tactum,
Et ictum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li. Li *fit* sum, *ut salli, stans pro sale condio, salsum*
Dat pepuli pulsum; cetuli cultum, atque fasellis
Falsum; dat velli vulsum: tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui. Mi, ni, pi, qui, tum, *fiunt, velut, hic manifestum,*
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum.
A capio cepi dans captum, à capio cæptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.

Ri. Ri *fit* sum, *ut verri versum: peperi excipe partum.*

Si. Si *fit* sum, *ut visi visum: tamen s geminato*
Misi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausi haustum, sarsi sartum, farsi quoque fartum,
Ussi ustum, gessi gestum, torsi duo, tortum
Et torsum; indulsi indultum indulsumque requirit.

Psi. Psi *fit* tum, *ut scripsi scriptum: campsi excipe campsum.*

Ti. Ti *fit* tum, *à sto namque steti, à sistoque stiti fit*
Præterito commune statum: verti excipe versum.

Vi. Vi *fit* tum, *ut flavi flatum: pavi excipe pastum,*
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum;
Sed favi fautum, cavi cautum; à sero sevi
Formes ritè satum, livi linique litum dat;
Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum;
Vult singultivi singultum, veneo venis
Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.

Ui. *Quod dat* ui *dat* itum, *ut domui domitum: excipe quodvis.*
Verbum in uo, *quia semper* ui *formabit in* utum:
Exui ut exutum: à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult secui sectum, necui nectum, fricuique
*Frictum, miscui item mistum * ac amicui dat amictum:*
Torrui habet tostum, docui doctum, tenuique
Tentum, consului consultum, alui altum alitumque
Sic salui saltum, colui occului quoque cultum:
Pinsui habet pistum, rapui raptum; seruique
A sero vult sertum: sic texui habet quoque textum.
Hæc sed ui *mutant in* sum; *nam censeo censum.*

* Pes Proceleusmaticus.

Quædam mutant ui in *sum.*

lui habet celsum, meto messui habet quoque messum:
exui item nexum, sic pexui habet quoque pexum:
ut patui passum, carui cassum, caritúmque.
Xi fit tum, ut vinxi vinctum: quinque abjiciunt n: Xi.
am finxi fictum, minxi mictum. Inque supino
at pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, flexi, plexi, fixi dant: & fluo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quódque supinum.
Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.
Composita à tunsum, dempta n, tusum: à ruitum fit, Tundo.
mediâ demptâ, rutum; & à saltum quoque sultum: Ruo.
sero, quando satum format, compôsta situm dant. Salio.
Hæc captum, factum, jactum, raptum, a per e mutant, Sero.
Et cantum, partum, sparsum, carptum, quoque fartum.
Verbum eum compositum, non estum, sed facit esum: Edo.
Unum duntaxat comedo formabit utrumque:
A nosco tantùm duo cognitum & agnitum habentur;
Cætera dant notum: nullo est jam noscitum in usu.

De Præteritis Verbor[illegible] in *or*.

VErba in or, *admittunt ex poster[illegible] supino*
Præteritum, verso u *per* us *&* sum *consociato*
Vel fui: *ut à lectu lectus sum vel fui. At horum*
Nunc est deponens, nunc est commune notandum;
Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus Patior.
Nata; ut compatior compassus, perpetiórque
Formans perpessus: fateor quod fassus, & indè Fateor.
Nata; ut confiteor confessus, diffiteórque
Formans diffessus: gradior dat gressus, & indè Gradior.
Nata; ut digredior digressus. Junge fatiscor
Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.
Pro textó orditus, pro incepto dat ordior orsus:
Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor ut ultus:
Irascor simul iratus, reor atque ratus sum,
Obliviscor vult oblitus sum: fruor optat

Fructus

Fructus vel fruitus, misereri junge misertus,
Tuor & tueor. *Vult tuor & tueor, non tutus sed tuitus sum:*
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum:
A loquor adde locutus; & à sequor adde secutus,
Experior facit expertus: formare paciscor
Apiscor. *Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor,*
Quod vetus est verbum, [illegible] sum; unde adipiscor ad[illegible]
Junge queror questus; [illegible]ciscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus: Et hæc quoque commi[illegible]
commentus, nascor natus, moriórque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De Verbis geminum Præteritum habenti[illegible] *viz.* Activæ & Passivæ vocis.

Præteritum activæ & passivæ vocis habent hæc:
Cæno cænavi & cænatus sum tibi format,
* Versus Hypermeter. *Juro juravi & juratus, potóque potavi **
Et potus, tituho titubavi vel titubatus:
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeóque
Dat placui & p[illegible], suesco suevi atque suetus;
Venco pro vendo, [illegible]ivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptáque sum, mereor meritus sum,
Vel merui: adde libet libuit libitum, & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum: adde pudet faciens puduit puditúmque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitúmque.

De Neutro-passivorum Præteritis.

* Versus Hypermeter. *Neutro-passivum sic præteritum tibi format;*
*Gaudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo **
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mæreo sum mæstus: sed Phœæ nomen habetur.

De Verbis Præteritum mutantibus.

Flavesco. Erubesco. Lucesco. *Quædam præteritum verba accipiunt aliunde:*
Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptat

Pr

Præteritum ejusdem verbi: vult ergò tepesco
A tepeo quod tepui, ferveſco à ferveo ſervi:
A video cerno vult vidi, à concutio vult
Præteritum quatio concuſſi, à percutióque
Percuſſi ferio; à mingo vult meio minxi;
A ſedeo ſido vult ſedi, à ſuffero tollo
Sustuli: & à fuo ſum fui; & à tulo ritè fero tuli;
A ſto ſiſto ſteti, tantùm pro ſtare; furóque
Inſanivi, à verbo ejuſdem ſignificati;
Sic poſcunt, veſcor, medeor, liquor, reminiſcor,
Præteritum à paſcor, medicor, liqueſio, recordor.

Verſus hypermeter.

De Verbis Præterito carentibus.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Polleo, nideo. Ad hæc, inceptiva; ut pueraſco;
Et paſſiva, quibus caruêre activa ſupinis;
Ut, metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, eſurio, quæ præteritum duo ſervant.

Sylveſco.
Fruticeſco.
Sterileſco.
Dieſco.
Deſiderativa: ut, Micturio, Scripturio, Iturio.
Cacaturio.

Verba Supinum raro admittentia.

HÆC rarò aut nunquam retinebunt verba ſupinum:
Lambo, mico micui, rudo, ſcabo, parco peperci,
Dispesco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco,
Dego, ango, ſugo, lingo, ningo, ſatagóque,
Nullo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
Flaveo, liveo, avet, paveo, conniveo, fervet.
A nuo compoſitum, ut renuo; à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occaſum, recidóque recaſum:
Keſpuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et ſterto, timeo: ſic lucco; & arceo, cujus
Compoſita ercitum habent; ſic à gruo, ut ingruo, natum:
Et quæcunque in ui formantur neutra ſecundæ:
Excipiis oleo, doleo, placeo, taceóque.
Pareo, item & careo, nocco, pateo, lateóque,
Et valeo, caleo; gaudent hæc namque ſupino.

De Verbis Defectivis.

SED nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala Verba:
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Aio. Præsens Indicativi, Aio, ais, ait. *Plural.* aiunt.

Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plural.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai

Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Ai aiat. *Plural.* Aiamus, aiant. Præsens Particip. Aiens.

Ausim. Præsens Optativi & Subjunctivi, Ausim, ausis, au *Plural.* Ausint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. *Plural.* S vete, salvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imper. Ave, aveto. *Pl.* Avete, avetote. Infin. Ave

Cedo. Imperat. Cedo. *Plural.* Cedite: id est, *Dic,* porrige, *Dicite,* vel *porrigite.*

Faxo. Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faci* vel *fecero. Plural.* Faxint.

Forem. Imperfectum Optat. Potent & Subjunct. Fore fores, foret; pro *essem, esses, esset. Pluraliter,* Fore Infinitivus, Fore, id est. *Futurum esse.*

Quæso. Præsens Indicat. Quæso, *Plural.* Quæsumus.

Infit. Infit, sola vox est. *Dicit* seu *dixit,* significa *Plural.* Infiunt, id est, *dicunt.*

Inquio. Præsens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis, quit. *Plural.* Inquimus, inquiunt.

Præterfectum, Inquisti, inquit.

Futurum, Inquies, inquiet.

Imper. Inque, apud *Terent.* Inquito apud *Plautum.*

Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, quiat.

Particip. Inquiens.

Vale. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. *Plural.* V lete, valetote. Infinit. Valere.

Ha

Hæc quatuor sequentia; Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quòd Memini in imperativo, *Sing.* Memento. *Plural.* Mementote habet. Odi, novi, & cœpi carent imperativo. Odi, cœpi, memini, novi.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, sor, der, fer, à sor, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Pore, Face, } voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum ibam, quibam: in futuro, ibo, quibo.

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hactenus dictum esto, deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.* Impersonales cur sic dictæ.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personâ careant, (habent enim ut videmus vocem tertiæ personæ tam activam quàm passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo sortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numeríque singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis; atque itidem de reliquis.

Sunt igitur impersonalia duplicia; Activæ vocis & Passivæ vocis.

Impersonalia activæ vocis.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet,	Solet,		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, quod non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur: ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut Pudet, pœnitet, oportet. Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur in tertia persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *liquet* non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format:

Miseret, & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu,

Placitum est,	Præterit. à	Placet.
Libitum est,		Libet.
Puditum est,		Pudet.
Licitum est,		Licet.
Pigitum est,		Piget.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, Curritur, turbatur.

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

GErundia porrò voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt: sicut proverbialiter dicimus, quæ sunt similia proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba an ad participia propiùs pertineant, hic in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint sese regno addicant.

Pos

Porrò à Nomine casum, à Verbo agendi vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec justa verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres, {di, Genitivi casûs. do, Dativi & Ablativi. dum, Nominativi & Accusativi.} Terminationes gerundi

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licèt interdum etiam passivè significent. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenæ quoque mittus erudiendi causâ*, id est, *ut eruditetur*. *Utique videndo fœmina*: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustrìa*: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis*: id est, *ut discatur*.

DE SUPINIS.

SUpina quoque meritò participialia verba dicuntur omniaque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum Visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè. Supina.

DE PARTICIPIO.

PArticipium est pars Orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genere, casus & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit. Particip.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem, {Casus, Genus, Declinatio, Tempus, Significatio, Numerus, Figura.} Accidentia Participio.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*; ut, Amans, legens.

Cæterùm *iens* participium ab Eo, simplex vari legitur in nominativo, sed euntis, eunti, euntem, eun in obliquis: com[illegible]ita verò nominativum quidem *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*: ut Abiens, abeuntis: Rediens, redeuntis: præter un Ambiens, ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia: ut Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum. Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus, } ut { Doctus. Visus. Nexus.

Futurum. Futurum autem duplex: Alterum quidem in *ra* activæ ut plurimùm significationis: aut neutralis; ut Lecturus, cursurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper; ut, Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio activi. Activè significant ea participia quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus; Verberans, verberatur[illegible]

A neutris cadentia neutraliter significant; ut, Carens, cursurus; Dolens, doliturus.

Participia in *dus*. A quibusdam neutris reperiuntur etiam partici[illegible] *dus*; ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, [illegible]

Significatio passiva. Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut Lectus, legendus; Auditus, audiendus.

Fiunt & Participia passiva ab hujusmodi neutris quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, *Arata terra*, Hinc, *arata* & *aranda terra*.

Participia à deponentibus. Participia formata à deponentibus imitantur significationem suorum verborum: ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor.

Depo-

Deponentibus quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus*: ut,

Sequendus, } { Utendus, } { Oblivisendus, & Loquendus, } { Patiendus, } { alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc active, nunc passive significant: ut,

Virgil. ——— *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. ——— *Mentitaque tela Agrestum.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter Pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus. Impersonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur, Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, olfurus, futurus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. Participia derivata à nominibus.

NUMERUS.

Est & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis; ut, Legens: Pluralis; ut, Legentes. Numerus.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, Spirans; Composita, ut, Respirans. Figura participiorum,

Participia aliquando degenerant in nomina participialia; vel cùm alium casum quàm suum verbum regunt: ut, Participia fiunt nomina.

Abundans lactis, } { Patiens inediæ,

Alieni appetens, } { Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus istorum verba componi non possunt: ut, Iratus, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut, { Amans, Amantior, Amantissimus. } { Doctus, Doctior, Doctissim

Vel cùm tempus significare desinunt; ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est, *eo animo discessisti, ut me ampliùs non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissur quid explorati haberet, i. e. *ità affectus, ut non prætermitt*

Amandus est doctissimus quisque, id est, *dignus est, debet amari. Vitæ laudatæ.* id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *laudabilis.*

Participia præsentis temporis fiunt nomina.

Participia præsentis temporis non rarò fiunt subst tiva nomina. Modò in masculino genere; ut, Ori occidens, profluens, confluens: Modò in fœmini ut, Consonans, continens: Modò in neutro; ut, C tingens, accidens, antecedens, consequens: Modò communi genere pro verbalibus in *tor*, vel *trix*: Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans, modò fœmininum, modò neutrum rep ritur.

DE ADVERBIO.

Adverbium.

ADverbium est pars Orationis non fle quæ adjecta verbo sensum ejus perfi atque explanat.

Explanat etiam Interdum & Nomen ut, *Homo egregiè impudens. Ne parùm leno. Nimiùm philosophus.* Aliquoties & Adverbium ut, *Parùm honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Accidentia Adverbio.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Sp cies, Figura.

Significationis varietas ex verborum circumstant colligenda est.

Adverbia loci.

In loco significant, Hic, illic, istic, intus, foris, u quam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, ubi bique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicu inibi, ibidem, inferiùs, superiùs.

Ad locum respiciunt, Hùc, illùc, istùc, intrò, aliò, Ad locum
ò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eòdem, quò- significantia.
et, quòvis, quòcunque, foràs, horsum, aliorsum,
extrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utróque,
utrò, quoquoversum.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, A loco signi-
dè, unde, aliunde, alicunde, ficunde, necunde, indi- ficantia.
em, undelibet, undevis, undecunque, superne, infer-
è, cœlitus, funditus.

Denique, per locum innuunt, Hàc, illàc, istàc, qua- Per locum
unque, eà, eàdem, aliâ, aliquà, siquà, nequà, quaqua. significantia.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, ali- Temporis
quando, quandiu, dudum, quamdudum, jamdudum, Adverbia.
quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quo-
ies, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, pe-
rendie, manè, vesperi, nudiustertius, nudiusquartus,
nudiusquintus, nudiussextus, &c. Diu, noctu, interdiu,
nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper,
paulisper, parumper, sæpe, rarò, subindè, identidem,
plerunque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam,
adhæc, etiam pro adhuc, hactenus, in-dies, in-horas,
uprimum, quam-primùm, simulac, simulátque.

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque* Usque.
sub obscurum noctis: *Ab Æthiopia est usque hæc*. Est &
ubi pro *semper* aut *continuè* ponitur: ut, *Usque metu*
micuêre sinus.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quin- Numeri.
quies, sexies, septies, vigesies vel vicies, trigesies vel
tricies, quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies,
octogies, centies, millies, infinities.

Ordinis sunt, Indè, deindè, hinc, dehinc, deinceps, Ordinis.
novissimò, imprimis, postremo, primùm, jamprimum,
denique, demum, tandem, ad-summum.

Adverbia interrogandi sunt, Cur, quamobrem, Interro-
quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur non, num, quid, gandi.
ita, quò, unde, quantùm?

Vocandi sunt, Heus, ô, eho, & siqua sunt similia. Vocandi.

Ne-

Negandi. Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, *pro* non, & similia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.

Jurandi. Jurandi: ut, Hercle, mehercule, Medius-fidius, fidius, Pol, ædepol, Castor, ecastor.

Hortandi. Hortandi: ut, Agè, sodes, sultis, amabò, agedum, ehodum, eia, agitè.

Prohibendi. Prohibendi: ut, Nè, non.

Optandi. Optandi: ut, Utinam, si, ô si, ô.

Excludendi. Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantùm, solùm, duntaxat, demum.

Congregandi. Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, universim, conjunctim, &c.

Segregandi. Segregandi: ut, Seorsim, gregatim, egregiè, nationatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, spectatim, bifariàm, trifariàm, omnifariàm, plurifariàm, ostiatim.

Diversitatis. Diversitatis: ut, Aliter, secùs.

Eligendi. Eligendi: ut, Potiùs, potissimùm, imò, satiùs.

Intendendi. Intendendi: ut, Valdè, nimis, nimium, immodicè, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitùs, omninò.

Remittendi. Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis: ut, Licèt, estò, demùm, sit-ità, sit-sanè.

Negatæ solitudinis. Negatæ solitudinis: ut, Non solùm, non tantùm, non modò, nedum.

Qualitatis. Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parum, minimè, maximè, summùm, ad-summùm, & similia.

Comparandi. Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minùs, maximè, minimè, æquè.

Rei non peractæ. Rei non peractæ: ut, Fermè, ferè, propè, propemodum, tantùm, tantùm non, modò non.

Demonstrandi. Demonstrandi: ut, En, ecce, sic; ut cùm dicimus, *Sic scribito.*

xplanandi: ut, Id est, hōc est, quasi dicas, putà, ta, utpote. Explanandi.

ubitandi: ut, Forsán, forsitan, fortassis, fortasse. Dubitandi.

ventûs: ut, Forte-fortunâ. Eventûs.

similitudinis: ut, Sic, sicut, sicuti, ità, item, itidem, quam, quasi, cem, uti, velut, veluti. Similitudinis

COMPARATIO.

dverbia à nominibus adjectivis nata, & compa- Comparatio.
ur, & regunt casus comparativi & superlativi: ut, ſtè, doctiùs illo, doctiſſimè omnium: ſimiliter è, meliùs, optimè: Malè, pejùs, peſſimè: etiam pe, ſæpiùs, ſæpiſſimè: Nuper, nuperrimè, & ſi- liâ.

SPECIES.

Species est duplex: Principalis, quæ ex se originem Species Adbet: ut, Heri, cras. verbiorum.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt alitunde: ut, rtim, à furor; Strictim, à ſtringo; Humaniter ab manus.

Aliquando neutra adjectiva induunt formam Ad- Nomina fiunt rbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, Recens Adverbia, o recenter. Torvum, pro torvè.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut Prudenter; Compoſita, ut Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars Orationis, quæ ſententiarum & clauſulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Poteſtas, & Ordo. Accidentia Conjunct.
Figura est duplex: Simplex, ut nam; Compoſita, Figura.
ut namque.

Po-

POTESTAS.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ conjunctionibus copulativæ sunt: ut, Et, ac, atque, quoque, etiam, item, itidem, cum, & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus eruditus.* Huc spectant & his contrariæ: ut, neque, neu, neve.

Suspensivæ. Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quòd semper expectari faciant: ut, *Et fugit & pugnat, sepit ista, nec servit.*

Disjunctivæ. Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, sive.

At istæ, cùm geminantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dictat.*

Discretivæ. Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed-enim, at, ast, atquidem, autem, quoque, scilicet, cæterùm, verò, etverò, quod-si, verum, porrò, quin.

Rationales, seu Illativæ. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut, Ergò, ideò, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, propterea, ob-eam-rem, eâ-re: Cicer. *Eâ-re, ad te Aristocritum misi.*

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quò, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus: & Virgil. *Audieras & fama fuit: pro* nam, *vel* quia. Et quo *pro* quia: ut, Cicero: *Non quò quicquam desit, quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit; &*
Fortunam debet quisque manere suam: pro nam *vel* quia.

Perfectivæ. Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut, Uti, *pro* ut.

Nè & ut, *pro* ne non: Terent. *Sed patris vim quæso ferre.*

Nè, pro ut non: ut Cicero; *Opera datur, judicia ...ant.*

Aliæ Continuativæ: Ut, Si, sin, ni, nisi. Continuativæ.

Aliæ Dubitativæ: ut, Nè an, anne, num, nunquid, ...m, necne. Dubitativæ.

Aliæ Adversativæ: ut, Etsi, quanquam, quamvis, ..., tametsi; & alia id genus. Adversativæ.

Aliæ Redditivæ earundem; ut, Tamen, attamen, ... tamen, veruntamen. Redditivæ.

Aliæ Diminutivæ: ut, Saltem, at, certe, vel: ut, ...ero; *Nè vel latum digitum discesseris.* Diminutivæ.

Aliæ Electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut; quando ... Quàm accipiuntur. Electivæ.

Aliæ Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirum, ...em, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enim-...ò, sed-enim *pro* certè. Expletivæ.

...rgil. *Nam quis te, juvenum confidentissimè, nostras*
Jussit adire domos? Terent. *At enim non sinam.*

Sunt dictiones quæ nunc adverbia, nunc conjun-...ones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut, Cum, ...oties casui jungitur, præpositio est. Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui discrimine ab ...verbiis discernuntur, ut quàm sæpissimè confun-...ntur: ut, Quando, proinde, & similia.

ORDO.

Ordo conjunctionum est triplex: nempe, Ordo Conjunctionum.

Præpositivus: earum scilicet, quæ in sententiarum ...ordio ponuntur. Præpositivus.

Subjunctivus; earum scilicet, quæ secundum in ...ausula, vel tertium, vel ad summùm quartum locum ...ccupant. Subjunctivus.

Communis. Communis.

Ex conjunctionibus hæ inprimis præponi solent; ...am, quare, at, ast, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, ...uin, sin, quatenus, seu, sive, ni, nisi. Præpositivæ.

Sub-

Subjunctivæ quæ.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, vero, enim.

Encliticæ.

Et tres Encliticæ; ut, Que, ne, ve: sic dictæ, accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis, Indoctúsque pilæ, discive, trochive, quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ; Dum, sis, nam, &c.

Communes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter præponi & postponi possunt; quales sunt reliquæ omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergò, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars Orationis indeclinabilis quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.* Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibere admonuit.*

Præpositiones postpositæ suis casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum, Tenus, Ve:sus, Usque, } ut, { Quibuscum. Pube tenus. Angliam versus. Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio. Cæterùm in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum.

Secundum, aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*, i. e. *juxta aurem:* Aliud verò hîc, *Secundum deum parentes amandi sunt*, i. e. *proximè post Deum.* Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi fuisse visus sum.* i. e. *in quiete*, vel *inter quietem.*

Præ-

Præpositiones Accusativum regentes.

præpositionibus istæ accusativo casui adjunguntur.

. *Ad calendas Græcas.*

nd. Virg. *At benè apud memores veteris stat gratia facti.*

nte. Horat. — *dicique beatus*
Ante obitum nemo supremáque funera debet.

dversus. *Nè Hercules quidem adversus duos.*

is. *Cis Thamesin sita est Æstonia.*

tra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines:*
tra. } *Quos ultra citraque nequit consistere rectum.*

tra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*
Fortunam debet quisque manere suam.

xtra. Plin. Maj. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*

ircum. locale est: ut, *Circum montem.*

irca. *Circa forum. Circa viginti annos.*

irciter, & tempus & numerum significat: ut,
Circiter horam decimam.
Cæsar; Circiter duo millia desiderati sunt.

ontra. *Nè contra stimulum calces.*

rga. *Princeps erga populum clemens.*

nter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremáque labra.*

nfra. Ter. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*

upra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

uxta. Ter. *Cùm lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fœda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ità fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Horat. *O cives, cives, quærenda pecunia primùm est,*
Virtus post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt.*

Præpo-

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab alio pectes, alteri quod feceris.*

Abs. Terentius; *Abs quovis homine beneficium accipere cum opus est, gaudeas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia vivitur.*

Cum. Mimus; *Damnum appellandum est, cum malo lucro.*

Clam. *Clam patre.* Et Plautus; *Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, e saxo Tarpeio dejiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem; *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. — *capulóque tenus ferrum impulit iræ.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diverse ferè significatione:

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum primum:* sine motu.

Ovidius; *Inque domos superas scandere cura fuit:* motum quodammodo innuit.

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis,* i. *paulò ante lucem.*

Idem; *vasto vidisse sub antro.*

Super. Virgil. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Densa subter testudine cassis.*

Præpositiones nunquam extra compositionem reperiuntur.

Sunt & præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

Am,		Ambio.	Re,		Recipio.
Di,	ut,	Diduco.	Se,	ut,	Sepono.
Dis,		Distraho.	Con,		Condono.

Cæ-

Con verò quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit h: ut Coagmento, coëmo, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio est pars orationis, quæ sub inconditâ voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent. *I Intro! hoi! hei!* Virgilius; *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut, Hei, atat. Terent. *Hei! vereor nè quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut Papæ. Ter. *Papæ! nova figura oris.*

Vitantis: ut Apage, Apagésis. Terent. *Apagesis, ægon' formidolosus?*

Laudantis: ut, Euge. Mar. *Citò, nequiter, euge, [illegible].*

Vocantis: ut, Eho, oh, io. Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui! tù mihi illam laudas!*

Ex improviso aliquid deprehendentis; ut, Atat. Terent. *Atat! data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Proh nefas!* Seneca; *Oh paupertas felix.*

Imprecantis: ut, Malùm, væ malùm. Terent. *Quid hoc (malùm) infelicitatis est!*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he. Defessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au, nè comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium. *Navibus (infandum) amissis.* Cicero; *Sed, amabo, te cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur. Aliæ partes fiunt interjectiones.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etym[illegible] quamlibet [illegible] (quod aiunt) Minervâ tradit[illegible] pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis as[illegible] sub ferula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. [illegible] si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiùs[illegible] vestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda [illegible] que opera relegandum censemus. Quorum cùm [illegible] numerus, & quidem egregiè doctorum, [illegible] novimus, qui vel propter eruditionis ac [illegible] stantiam, vel propter præcipiendi claritatem eleg[illegible] que, Linacro nostro comparari posse videatur, [illegible] præponi.

DE CONSTRUCTIONE

octo partium orationis.

ATque de octo quidem orationis [illegible] earumque formis, quatenus ad Ety[illegible] logiam attinet, hactenus dictum [illegible] deinceps de eisdem, quatenus ad [illegible] taxim, quæ constructio dicitur, ap[illegible]

Constructio quid sit.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis [illegible] compositio connexióque juxta rectam Gramm[illegible] rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum [illegible] bendo, tum in loquendo sunt usi.

Concordantiæ Grammatices.

Cæterùm priusquam de partium orationis stru[illegible] singulatim pertractemus, quædam in genere de [illegible] Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserend[illegible]

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Concordantia prima.

VErbum personale cohæret cum nominativo [illegible] mero & personâ: ut,

Nunquam sera [b] est ad bonos mores [a] via.

[a] Fortuna nunquam perpetuò [b] est bona.

Nom[illegible]

Nominativus primus vel secundæ personæ rarissimè [illegible]mitur, nisi causa discretionis: ut, [a] *Vos* [b] *damnâstis*, [illegible]asi dicat, *præterea nemo*; aut emphasis gratiâ: ut, Te[illegible]ntius: [a] *Tu* [b] *es patronus*, [c] *tu pater*, *si* [b] *deseris* [a] *tu*, *peri*[illegible]: quasi dicat, *præcipue & præ aliis tu patronus es*.

Ovid. [a] *Tu dominus*, [a] *tu vir*, [c] *tu mihi frater* [b] *eris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantùm [illegible]tinet, tertiæ personæ nominativus sæpe subaudi[illegible]r: ut, Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, [illegible]amitant & in similibus; ut,

Terentius; [b] *Fertur atrocia flagitia designâsse*.

Ovid. *Teque* [b] *ferunt iræ penituisse tuæ*.

Non semper vox casualis est verbo nominativus, [illegible]d aliquando verbum infinitum: ut, Plaut. [a] *Mentiri* [illegible]on [b] *est meum*. Aliquando oratio; ut, Verbum infinitum nominativ. verbo.

Ovid. *Adde quod* [a] *ingenuas didicisse fideliter artes*,

[b] *Emollit mores, nec sinit esse feros*.

Aliquando adverbium cum genitivo: ut, [a] *Partim* [illegible]*irorum* [b] *ceciderunt in bello*. [a] *Partim signorum* [b] *sunt* [illegible]*mbusta*.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum [illegible]nte se statuunt: ut, [a] *Te* [b] *redisse incolumem gaudeo*. [a] *Te salutem* [b] *agere volo*. Accusat. ante verbum infinitum.

Resolvi potest hic modus per *quod* & *ut*, ad hunc [illegible]modum: [a] *Quod tu* [b] *redisti incolumis, gaudeo*. [a] *Ut tu* [illegible]*lutem* [b] *agas, volo*.

Verbum inter duos nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest: ut, Terent. *Amantium iræ amoris* [a] *redintegratio* [b] *est*.

Ovid. ——— *quid enim nisi* [a] *vota* [b] *supersunt*;

Idem; *Pectora percussit pectus quoque* [a] *robora* [b] *fiunt*.

Virgil. ——— *nihil hic nisi* [a] *carmina* [b] *desunt*.

Impersonalia præcedentem nominativum non habent: ut, *Tædet me vitæ*. *Pertæsum est conjugii*: de quibus suo loco. Except. 2.

Nomen multitudinis singulare quandoque plurali jungitur: ut, [a] *Pars* [b] *abiere.* [c] *Uterque duntur dolis.*

CONCORDANTIA

Substantivi & Adjectivi.

Secunda concordantia.

ADjectivum cum substantivo, genere, numero, casu consentit: ut, Juven. [b] *Rara* [a] *avis in* [b] *nigroque simillima* [a] *cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectuntur: ut,

Ovidius; *Donec eris felix multos numerabis amicos* [c] *Nullus ad* [b] *amissas ibit amicus* [a] *opes.*

Seneca; [a] *Non* [b] *hoc primum* [a] *pectora* [c] *vulnus* [b] *mea* [a] *runt graviora tuli.*

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: [b] *Audito* [a] *regem Doroberniam proficisci.*

CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Tertia concordantia.

RElativum cum antecedente concordat genere, numero, & persona: ut, —— [b] *vir bonus est quis?* [a] *Qui consulta patrum,* [b] *qui leges juraque servat.*

Nota.

Nec unica vox solum, sed interdum etiam [illegible] ponitur pro antecedente: ut, Terent. [a] *In tempore eum bene,* [b] *quod omnium rerum est primum.*

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: Valerius Maximus; *Senatus assiduam stationem* [illegible] *perugebat,* [b] *qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Salium vocant.*

Cicero; *Propius a terra Jovis* [b] *stella fertur,* [illegible] *Phaeton dicitur.*

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tuentur* [illegible] *globum,* [b] *quae* [a] *terra dicitur.*

Est locus in carcere, [b] *quod* [a] *Tullianum appel*[illegible] *In coitu lunae* [b] *quod* [a] *interluvium vocant.*

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut, Terent. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* [a] *meas,* [b] *qui filium haberem tam ingenio editum.* Ovid. [a] *Nostros vidisti* [b] *flentis ocellos.*

Casus relativi.

Quoties nullus nominativus intersertur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Poet. *Felix* [a] *qui* [b] *potuit boni fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut, Ovid. *Gratia ab illo,* [b] *quod mora tardat, abest.* Virg. [a] *Cujus* [b] *numen adoro.* [b] *Quorum* [a] *optimum ego habeo.* [b] *Cui* [a] *similem non vidi.* [b] *Quo* [a] *dignum te judicavi.* [b] *Quo* [a] *metius nemo cecinit.* [b] *Quem* [a] *videndo obstupuit. Lego Virgilium,* [a] *præ quo cæteri poetæ sordent.*

Substantivorum Constructio.

Genitivus substantivi.

Quum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, Juvenal. *Crescit amor* [b] *nummi quantum ipsa pecunia crescit.* [a] *Rex* [b] *pater* [a] *patriæ.* [a] *Arma* [b] *virûm.* [a] *Cultor* [b] *agri.*

Variatio substantivi in adjectivum possessivum.

Proinde hic genitivus sæpissime in adjectivum possessivum mutatur: ut, [b] *Patris* [a] *domus.* [b] *Paterna* [a] *domus.* [b] *Heri* [a] *filius.* [b] *Heriles* [a] *filias.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Lut. de Cat. [b] *Urbi* [a] *pater est,* [b] *urbique* [a] *maritus.* [a] *Herus* [b] *tibi,* [b] *mihi* [a] *pater.*

EXCEPTIO.

Appositio.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut, Ovid. *Effudiuntur opes, instrumenta malorum.* Virg. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus à præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absque substantivo positum aliquando genitivum postulat: ut, [a] *paululum* [b] *pecuniæ.* [a] *Hoc* [b] *noctis.* Catull. *Non videmus* [a] *id* [b] *manticæ, quod in tergo est.*

Juven. [a] *Quantum quisque sua* [b] *nummorum servat in* [a] *Tantum habet &* [b] *fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe pro substantivo per Ecliphin subaudito: ut in hujusmodi locutionibus;

Terent. *Ubi ad* [b] *Dianæ veneris, ito ad dextram. Ver* erat *ad* [b] *Vestæ:* Utrobique subauditur [a] *templum.*

Virg. [b] *Hectoris Andromache:* subauditur [a] *Uxor.*

Idem; *Deiphobe* [b] *Glauci:* subauditur [a] *filia.*

Terent. [b] *Hujus video Byrrhiam:* subaudi [a] *servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo vel genitivo: ut, [a] *Vir nullâ* [b] *fi*

Ovidius; [b] *Ingenui vultus* [a] *puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus ejectivè. Opus & usus ablativum exigunt: ut, Cicero; [b] *Au*ritate tuâ *nobis* [a] *opus est.* Gell. *Pecuniam,* [b] *quâ sibi* [a] *esset* [a] *usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus autem adjectivè pro Necessariis quandoque poni videtur, varieque construitur: ut,

Cicero; *Dux* [b] *nobis & autor* [a] *opus est.*

Idem; *Dicis nummos* [b] *mihi* [a] *opus esse ad apparatum triumphi.* Terent. *Alia* [b] *quæ* [a] *opus sunt, para.*

Cicero; *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis* [b] *tibi multùm* [a] *opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectivorum construction. Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut,

Plinius; *Est natura hominum* [b] *novitatis* [a] *avida.*

Virg. *Mens* [b] *futuri* [a] *præscia.* Idem; [a] *Memor esto brevis* [b] *ævi.*

Ter. [a] *Imperitos* [b] *rerum, eductos liberè, in fraudem illicis.*

Sil. Ital. *Nam sum* [b] *animi* [a] *dubius, sed* [a] *devius* [b] *æqui.*

Cicero; *Græcarum* [b] *literarum* [a] *rudis.*

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum ferun- Verbalia
tur: ut, [a] *Audax* [b] *ingenii.* Ovid. *Tempus* [a] *edax* [b] *rerum,* in *ax.*
Seneca; *Virtus est* [b] *vitiorum* [a] *fugax.*
Horat. [b] *Utilium* [a] *fugax.* Idem; [b] *Propositi* [a] *tenax,*
Virgilius; *Tam* [b] *fidi pravique* [a] *tenax, quam nuncia veri.*
Plaut. [b] *Pecuniarum* [a] *petax, &c.*

Jogens præterea adjectivorum turba, nullis certis regulis obstricta, casum partium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesserunt Linacrus & Despauterius. Tu verò crebra lectione eâ tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo à quo & genus mutuantur, gaudent: ut, Cicero; *Quanquam te, Marce fili, enim jam audientem Cratippum, idque Athenis abundare oportet præceptis institutisque philosophiæ, propter summam ejus doctoris autoritatem & urbis*; [b] *quorum* [a] *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.* [a] *Utrum* [b] *horum mavis, accipe.*
Ovidius; [a] *Quisquis fuit ille* [b] *deorum.*
Terent. *An* [a] *quisquam* [b] *hominum est æquè miser ut ego?*
Virgilius; ——— [b] *divûm promittere* [a] *nemo auderet.*
[a] *Tres* [b] *fratrum.* [a] *Quatuor* [b] *judicum.* [b] *Sapientum* [a] *octavus quis fuerit, nondum constat.*
[a] *Primus* [b] *regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut [a] *Primus* [b] *ab Hercule.* [a] *Tertius* [b] *ab Æneâ.*

In alio verò sensu dativum: ut, Virgil. ——— [b] *Nulli pietate* [a] *secundus.*

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, E, de, ex, inter, ante: ut, Ovid, *Est Deus* [b] *è vobis* [a] *alter,*
Idem; [a] *Solus* [b] *de superis.* Virg. [a] *Primus* [b] *inter omnes.*
Idem; [a] *Primus ibi* [b] *ante omnes, magnâ comitante caterva,*
Laocoon ardens summa decurrit ab arce.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & Interroga
temporis erunt: ut, [a] *Quarum rerum nulla est satietas?*
[b] *Divitiarum. Quid rerum nunc* [a] *geritur in Anglia*
[b] *Consulitur de religione.*

Fallit hæc regula, quodies interrogatio fit per jne, ja, jum: ut, a *Cujum pecus?* b *Laniorum.* a Ad dictionem variæ syntaxeos: ut, a *Furtine accusa* a *homicidii?* b *utroque.*

Fallit denique, cùm per possessiva, Meus, tuus, &c. respondendum est: ut, a *Cujus est hic codex?* b *M*

Comparativa & superlativa.

Comparativa & superlativa accepta partitivè, genus, unde & genus fortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad refertur: ut, b *Manuum* a *fortior est dextra.* b *Digit medius est* a *longissimus.* Accipiuntur autem parti cùm per E, Ex, aut Inter exponuntur: ut, *Virgilius* b *p tarum* b *doctissimus:* id est, *ex poëtis, vel inter poëtas.*

Comparativorum constructio.

Comparativa, cùm exponuntur per *quàm*, abl vum adsciscunt: ut, Horat. a *Vilius argentum est* b *au* b *virtutibus aurum*, id est, *quàm aurum, quàm virtutes.*

Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensur excessus significat: ut,

Cicero; b *Quanto* a *doctior es,* b *tanto te geres* a *submissi*

Tanto, quanto, multò, longè, ætate, natu, utrique gradui apponuntur: ut, Catull. b *Tanto tu* a *pass omnium poeta.* b *Quanto tu* a *optimus omnium pa* Erasm. *Nocturnæ lucubrationes* b *longè* a *periculosiss habentur.* b *Longè cæteris* a *peritior es, sed non* b *m* a *melior tamen.* Juven. *Omne animi vitium* b *tanto* a *co spectius in se crimen habet,* b *quanto* a *major, qui peccat, habetur.* a *Major &* a *maximus* b *ætate.* a *Major &* a *maximus* b *natu.*

DATIVUS.

Commodum, incommodum, &c.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut,

Virgilius: *Sis* a *bonus & felixque* b *tuis.*

Martial. *Turba* a *gravis* b *paci, placidæque* a *inimica* b *quieti. Est* a *finitimus* b *oratori poeta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc est* a *contrarius* b *albo.*

Martial. a *Jucundus* b *amicis.* b *Omnibus* a *supplex.*

Juvenal.

Juvenal. *Si facis ut* [b] *patriæ sit* [a] *idoneus,* [a] *utilis* [b] *agro.*

Huc referuntur nomina ex con præpositione composita: ut, Contubernalis, commilito, conservus, conatus, &c. Composita cum Con.

Quædam ex his quæ similitudinem significant etiam genitivo gaudent: ut, Similitudo.

Lucanus; *Quem metuis,* [a] *par* [b] *hujus erat.*

Terentius; *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum* [a] *affines esse* [b] *rerum, quas fert adolescentia.*

Idem; [b] *Domini* [a] *similis es.* Auson. *Mens* [a] *conscia* [b] *recti.*

Virgilius; *Præterea regina* [b] *tui* [a] *fidissima dextræ*
Occidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: ut, Cicer. [a] *Commune* [b] *animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors* [b] *omnibus* [a] *communis. Hoc* [b] *mihi tecum* [a] *commune est.* Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt.

Salust. *Non* [a] *alienus* [b] *consilii.* Sen. [a] *Alienus* [b] *ambitioni.*

Cicero; *Non* [a] *alienus* [b] *à Scævolæ studiis.*

Ovidius; *Vobis* [a] *immunibus hujus esse* [b] *mali dabitur.*

Plinius; *Caprificus* [b] *omnibus* [a] *immunis est.*

[a] *Immunes* [b] *ab illis malis sumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut, Cicero; [a] *Natus* [b] *ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut participia, seu potiùs participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut, In *bilis* & *dus.*

Martial. *O* [b] *mihi post nullos Juli* [a] *memorande sodales!*

Statius. ——*nulli* [a] *penetrabilis* [b] *astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusativo: ut, *Gnomon septem* [b] *pedes* [a] *longus umbram non amplius quatuor* [b] *pedes* [a] *longam reddit.* Magnitud. mensura.

Interdum & in ablativo: ut,

Columella; *Fons* [a] *latis* [b] *pedibus tribus,* [a] *altus* [b] *triginta.*

Inter-

Interdum etiam & genitivo: ut, Columel. *In horti aream* [a] *latam* [b] *pedum denum, longæ* [a] *pedum quadragenûm facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia. Adjectiva, quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: Plautus; *Amor & melle & felle est* [a] *fœcundissimus.* Horat. [a] *Dives,* [b] *agris,* [a] *dives positis in fœnore* [b] *nummis.* Virgilius; *At fessæ multâ referunt se nocte minis. Crura* [b] *thymo* [a] *plena.*

Idem; *Quæ regio in terris nostri non* [a] *plena* [b] *laboris?*

Idem; [a] *Dives* [b] *opum,* [a] *Dives picturæ* [a] *vestis, & auri.*

Persius; *O curvæ in terris animæ & cœlestium* [a] *inanes!* [a] *Expers* [b] *fraudis,* [b] *Gratiâ* [a] *beatus.*

Diversitas. Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subjiciunt: Virgilius; [a] *Alter* [b] *ab illo.* [a] *Alius* [b] *ab hoc.* [a] *Diversus* [a] *ab isto.*

Causa. Nonnunquam etiam dativum: ut, [b] *Huic* [a] *diversus.*

Adjectiva regunt ablativum significantem causam; ut, [a] *Pallidus* [b] *irâ.* [a] *Incurvus* [b] *senectute.* [a] *Livida* [b] *arma brachia.* [a] *Trepidus* [b] *morte futurâ.*

Modus rei. Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo: ut, *Facies miris* [b] *modis* [a] *pallida.* [b] *Nomine* [a] *Grammaticus,* [b] *re* [a] *barbarus.*

Cicer. *Sum tibi* [b] *naturâ* [a] *parens,* [a] *præceptor* [b] *consilio.*

Virgil. —[a] *Trojanus* [b] *origine Cæsar.* [b] *Spe* [a] *dives,* [b] *re* [a] *pauper.* [a] *Syrus* [b] *natione.*

Dignus, &c. Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, exoris, auferendi casum adjectum volunt; ut,

Terent. [a] *Dignus es* [b] *odio. Qui filium haberem tali* [b] *ingenio* [a] *præditum.* Virgil. *Atque* [b] *oculis* [a] *capti fodere cubilia talpæ.* Idem; [b] *Sorte tuâ contentus abi.*

Horum nonnulli genitivum interdum vendicant: ut, Ovidius; *Militia est* [b] *operis altera* [a] *digna tui.*

Virgil. *Desendam magnorum haudquaquam* [a] *indignus* [b] *avorum.*

Præ-

Pronominum Conſtructio.

Primitiva.

MEI, tui, ſui, noſtri, veſtri, genitivi primitivorum, ponuntur cùm paſſio ſignificatur: ut, *Languet* [a] *deſiderio* [b] *tui.* ([b] *noſtri.*

Ovid. [a] *Parſque* [b] *tui lateat corpore clauſa meo.* [a] *Imago*

Derivati.

Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, adjiciuntur cum actio vel poſſeſſio rei denotatur: ut, *Favet* [a] *deſiderio* [b] *tuo.* [a] *Imago* [b] *noſtra*, id eſt, *quam nos poſſidemus.*

Poſſeſſiva.

Noſtrûm & veſtrûm genitivi ſequuntur diſtributiva, partitiva, comparativa, ſuperlativa: ut, [a] *Unuſquiſque* [b] *veſtrûm*, [a] *Nemo* [b] *noſtrûm. Ne* [a] *cui* [b] *veſtrûm ſit mirum*, [a] *Major* [b] *veſtrûm.* [a] *Maximus natu* [b] *noſtrûm.*

Hæc poſſeſſiva Meus, tuus, ſuus, noſter & veſter, hos genitivos poſt ſe recipiunt Ipſius, ſolius, unius, duorum, trium, &c. omnium, plurium paucorum, cujuſque: & genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in poſſeſſivo incluſum referuntur: ut,

Ex [a] *tuo* [b] *ipſius animo conjecturam feceris.*

Cicer. *Dico* [a] *meâ* [b] *unius operâ rempublicam eſſe liberatam.*

Idem; [a] *Meum* [b] *ſolius peccatum corrigi non poteſt.*

Eraſm. [a] *Noſter* [b] *duorum eventus oſtendat, utra gens ſit melior. In* [a] *ſuâ* [b] *cujuſque laude præſtantior.* [a] *Noſtrâ* [b] *omnium memoriâ.*

Brut. ad Cicer. [a] *Veſtris* [b] *paucorum reſpondet Laudibus.*

Horat. —— *ſcripta cùm* [a] *mea nemo legat, vulgo, recitare* [b] *timentis.*

Sui & ſuus reciproca.

Sui & ſuus reciproca ſunt, hoc eſt, ſemper reflectuntur ad id quod præceſſit in eadem oratione: ut, [a] *Petrus nimium admiratur* [b] *ſe. Parcit erroribus* [b] *ſuis.*

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere* [a] *Petrus rogat, nè* [b] *ſe deſeras.*

Ipſe.

Ipſe ex pronominibus ſolum trium perſonarum ſignificationem repræſentat: ut,

[a] *Ipſe* [b] *vidi.* [a] *Ipſe* [b] *videris.* [a] *Ipſe* [b] *dixit.*

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur: ut, [a] *Ipſe* [b] *ego.* [a] *Ipſe* [b] *ille.* [a] *Ipſe* [b] *Hercules.*

Idem,

Idem. Idem, etiam omnibus personis junctis potest
[a] *Ego* [b] *idem adsum.*
Terentius; [a] *Idem hæ nuptiæ* [b] *perge facere.*
Virgil. —[a] *idem* [b] *jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonstrativa, hic, ille, iste. Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, hic distingu
Hic, mihi proximum demonstrat: Iste, eum qu
te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indic

Ille & iste. Ille, tum usurpatur, cùm ob eminentiam rem
piam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.*
verò ponitur, quando cum contemptu rei a
mentionem facimus: ut, Terentius: *Istum*
quoad poteris ab ea pellito.

Hic & ille. Hic & ille, cùm ad duo antepositа referuntur;
ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius
prie ac usitatissimè referri debet: ut, Colum. [a] *Ag*
contrarium est [aa] *pastoris propositum:* [b] *ille quàm*
subacto & puro solo gaudet, [b] *hic novali gramin*
[c] *ille fructum è terra sperat,* [bb] *hic è pecore.* Et ta
ubi è diverso pronomen *hic* ad remotius suppos
referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO

Nominativus post Verbum.

Nominat. utrinque. VErba substantiva; ut, Sum, forem, fio, existo: ver
vocandi passiva; ut, Nominor, appellor, dic
vocor, nuncupor, & his similia; ut, Scribor, salut
habeor, existimor; item verba gestûs: ut, Sedeo, do
mio, cubo, incedo, curre, utrinque nominativum c
petunt; ut; [b] *Deus* [a] *est* [b] *summum bonum.*
[b] *Perpusilli* [a] *vocantur* [b] *nani.* [b] *Fides religionis* [a] *sit*
[b] *fundamentum* [a] *habetur. Malus* [b] *pastor* [a] *dormit* [b] *supinus.*
Lactantius; [b] *Homo* [a] *incedit* [b] *erectus in cœlum.*

Denique omnia fere Verba post se nominativum habent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere, & numero concordat: ut,
[b] *Rex* [a] *mandavit* [b] *primis extirpari hæresin.*
[b] *Pii* [a] *orant* [b] *taciti.* [b] *Boni* [a] *discunt* [b] *sedulì.*

Inf.

Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, præ- Infiniti verbi
què cùm verba optandi, iisque similia accedunt: ut, constructio.
Hypocrita cupit [a] videri [b] justus. Hypocrita cupit [b] se [a] videri
justum. Malo [b] dives [a] esse quàm haberi. Malo [b] me [b] divitem
esse quàm haberi. Claud. Vivitur exiguo meliùs; natura
beatis [b] Omnibus [a] esse dedit, si quis cognoverit uti.
Martial. [b] Nobis non licet [a] esse tam [b] disertis, vel disertos.
Terentius; Expedit [b] bonos [a] esse [b] vobis.
Ovidius; Quo [b] mihi commisso non licet [a] esse [b] piam.
Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur
accusativi ante verba infinita. [b] Nos [a] esse [b] disertos;
Vos [a] esse [b] bonos. [b] Me [a] esse [b] piam.

Genitivus post Verbum.

Sum signific. poss. genitiv.

Unum genitivum postulat quoties significat possessio-
nem, aut ad aliquid pertinere: ut,
Virgilius; —— pecus [a] est [b] Melibæi.
Cicero; [b] Adolescentis [a] est majores natu revereri.
Virg. [b] regum [a] est, Parcere subjectis, & debellare superbos.
Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, suum, no-
strum, vestrum, humanum, belluinum, & similia: ut,
Non [a] est [b] meum contra autoritatem Senatûs dicere.
Terent. Eia, haud [b] vestrum [a] est iracundos esse.
[b] Humanum [a] est irasci.
At hic subintelligi videtur Officium, quòd aliquando
etiam exprimitur: ut, Terent. Tuum [a] est [b] officium has
bene ut adsimules nuptias.

Æstimandi verba genit.

Verba æstimandi genitivo gaudent: ut, [b] Plurimi
passim [a] fit pecunia. Pudor [b] parvi [a] penditur. [b] Nihili,
vel [b] pro nihilo [a] habentur literæ.
Ovid. [b] Pluris opes nunc [a] sunt, quàm prisci temporis annis.
Æstimo, vel genitivum, vel ablativum adsciscit: ut,
Valerius Maximus; Non [b] hujus te [a] æstimo. [b] Magno
ubique virtus [a] æstimanda est.
Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruncii, his ver-
bis, æstimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur: ut,
Ego illum [b] flocci [a] pendo. Nec [b] hujus [a] facio, qui me [b] pili
[a] æsti-

[a] *æstimat.* Singularia sunt ista; [b] *Æqui boni* [a] *c*
[b] *Æqui boni* [a] *facio*, id est, *in bonam accipio partem.*

Accusandi verba, &c.

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi consimilia, genitivum postulant, qui crimen significat. Plaut. *Qui alterum* [a] *incusat* [b] *probri, ipsum se in oportet.*

Cicero; *Etiam* [b] *sceleris* [a] *condemnat generum suum.*
Ovid. *Parce tuum vatem* [b] *sceleris* [a] *damnare Cupido.*
[a] *Admoneto illum pristinæ* [b] *fortunæ.* [b] *Furti* [a] *absolutus*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, tum præpositione, vel sine præpositione: ut, Cicer. *in me iniquus es judex,* [a] *condemnabo eodem ego te* [b] *crimi*
Gellius; *Uxorem* [b] *de pudititia graviter* [a] *accusavit.*
Cicero; *Putavi ea* [b] *de re* [a] *admonendum esse te.*

Uterque, nullus alter, neuter, alius, ambo, & superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbi subduntur; ut. [a] *Accusæ furti, an stupri, an* [b] *utroque* sive [b] *de utroque?* [b] *ambobus*, vel [b] *de ambobus?* [b] *Neutri* vel [b] *de neutro!* [b] *de plurimis simul* [a] *accusaris.*

Satago, &c.

Satago, misereor, misereſco genitivum admittunt ut, Terent. *Is* [b] *rerum suarum* [a] *satagit.*
Virgil. ——— *oro* [a] *miserere* [b] *laborum*
Tantorum, [a] *miserere* [b] *animi non digna ferentis.*
Statius; *Et* [b] *generis* [a] *miserescite tui.*

Misereor, &c.

At misereor & misereſco, rariùs cum dativo leguntur ut, Seneca; *Huic succurro,* [b] *huic* [a] *misereor.*
Boëtius; *Dilige jure bonos;* & [a] *misereſcite* [b] *malis.*

Reminiſcor, &c.

Reminiſcor, obliviſcor, memini, genitivum aut accusativum desiderant: ut, *Date* [b] *fidei* [a] *reminiſcimini. Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere,* [a] *oblivi* [b] *suarum.* Terent. *Faciam, ut* [b] *meique* & *hujus* [b] *do ac* [b] *loci semper* [a] *mmineris.* Plaut. [b] *Omnes quæ curas senes* [a] *meminerunt.* [a] *Memini* [b] *de hac re,* [b] *de armis,* [b] *de te*, id est, *mentionem feci.*

Potior genit. aut ablativo.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur: ut, Plaut. *Romani* [b] *signorum & armorum* [a] *potiti sunt.*
Virgil. *Egressi optatâ Troes* [a] *potiuntur* [b] *arena.*

Dif-

Dativus poſt Verbum.

Multa verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur: Verba acquiſit. poſita dativ. regunt.

Plaut. [b] *Mihi iſtic nec* [a] *feritur nec* [a] *metitur.*

Virgil. *Neſcio quis teneros oculus* [b] *mihi* [a] *faſcinat agnos.*

Huic regulæ appendent varii generis verba.

Imprimis, verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt dativum: ut, Virgil. *Illa ſeges demum* [b] *voto* [a] *reſpondet avari Agricolæ.* Commodum & incommodum.

Non potes [b] *mihi* [a] *commodare, nec* [a] *incommodare.*

Idem; —— *validis* [a] *incumbite* [b] *remis.*

Suum eruditionem [b] *tibi acceptam* [a] *fert.*

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo: ut, Exceptio.

Cicero; [b] *Unum* [a] *ſtudetis omnes, unum ſentitis.*

Plautus; *Si ea memorem, quæ* [b] *ad ventris victum* [a] *conducunt mora eſt.*

Cicero; [b] *In hæc ſtudia* [a] *incumbite. Naturâne plus* [b] *ad eloquentiam* [a] *conferat, an doctrina.*

[b] *Veſum quies plurimum* [a] *juvat.*

Verba comparandi regunt dativum: ut, Verba comparandi.

Virgil. —— *ſic* [b] *parvis* [a] *componere magna ſolebam.*

[b] *Fratri ſe & opibus & dignatione* [a] *adæquavit.*

Interdum additur ablativus cum præpoſitione: ut,

[a] *Comparo Virgilium* [b] *cum Homero,*

Aliquando accuſativus cum præpoſitione Ad: ut,

& [b] *ad eum* [a] *comparatur, nihil eſt.*

Verba dandi & reddendi regunt dativum: ut, *Fortuna* [b] *multis nimium* [a] *dedit, nulli ſatis. Ingratus eſt qui gratum* [b] *bene merenti non* [a] *reponit.* Verba dandi.

Hæc variam habent conſtructionem: [a] *Dono* [b] *tibi hoc munus*: [a] *dono* [b] *te hoc munere.*

Cicero; *Huic* [b] *rei aliquid temporis* [a] *impertias.*

Terentius; *Plurima ſalute* [b] *Parmenonem ſummum ſuum* [a] *impertit Gnatho.* [a] *Aſperſit mibi* [b] *labem*; [a] *Aſperſit* [a] *me*

me [b] labe. [a] Instravit [b] equo penulam: Instravit penulâ.

Ovid. *Ut piget infido* [a] *consuluisse* [b] *vivo!* id est, consilium, vel etiam *præsexisse*.

Lucan. [b] *Rectoremque ratis de cunctis* [a] *consulit* id est, petit consilium. [a] *Consule* [b] *saluti tuæ*, i. *prospice*.

Ter. *Pessimè isthic* [b] *in te atque in illum* [a] *consulis tuis.* [a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *tibi*, vel *de te*, i. *sollicitus pro te.* [a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *te*, vel *te*: scilicet, *ne mihi noceas.*

Verba promittendi.

Verba promittendi ac solvendi regunt dativum: Cicero; *Hæc* [b] *tibi* [a] *promitto, ac recipio sanctissimè observaturum.*

Cicero; *Æs alienum* [b] *mihi* [a] *numeravit.*

Verba obsequendi.

Verba imperandi & nuntiandi dativum requirunt: Hor. [a] *Imperat aut servit collecta pecunia* [b] *cuique.* Idem; *Quid de quoque viro, & cui* [a] *dicas, sæpe caveto.*

Dicimus: [a] *Tempero*, [a] *moderor* [b] *tibi* & [b] *te*, [a] *Refero tibi* & [b] *ad te.* Item, *Refero* [b] *ad senatum*, i. e. *propono.* [a] *Scribo*, [a] *mitto* [b] *tibi* & [b] *ad te.* [a] *Do* [b] *tibi literas*, ut aliquem feras. [a] *Do* [b] *ad te literas*; i. e. *mitto ut legas.*

Verba fidendi.

Verba fidendi dativum regunt: ut, Horatius,

——*vacuis* [a] *committere* [b] *venis Nil nisi lene decet,*

[b] *Mulieri ne* [a] *credas, ne mortuæ quidem.*

Verba imperandi.

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt, ut, *Semper* [a] *obtemperat suus filius* [b] *patri. Quæ bona habent, navigant, ædificant* [b] *virtuti omnia* [a] *parent.* *Ipsum hunc orabo,* [b] *huic* [a] *supplicabo.*

Persius; ——*venienti* [a] *occurrite* [b] *morbo.*

——*Ignavis* [b] *precibus fortuna* [a] *repugnat.*

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur. [b] *ad amorem nihil potuit* [a] *accedere. Hoc* [a] *accessit* [b] *malis. Illud* [a] *constat* [b] *omnibus* seu [b] *inter omnes.* Terentius; *Hæc* [b] *fratri mecum non* [a] *convenient.* Juven. — *Sævis inter se* [a] *convenit* [b] *ursis.* [a] *Auscultò* [b] *tibi*, id est, *obedio.* [a] *Auscultò* [b] *te*, i. e. *audio. Adamas* [a] *dissi-*

magneti, Ieu [b] cum magnete. [b] Certat [b] cum illo, & Græcanicè [b] illi. Catul. Noli [a] pugnare [b] duobus, id est, contra duos. Virg. Tu dic [b] mecum quo pignore [a] certes.

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, Verba minandi.
utrique mortem [a] minatus est. Terent. [b] Adolescenti nihil est quod [a] succenseat.

Sum cum compositis, præter Possum, exigit dativum: Sum.
ut, Rex pius [a] est [b] reipublicæ ornamento. [b] Mihi nec [a] obest, nec [a] prodest. Horat. Multa [b] petentibus [a] desunt multa.

Dativum postulant Verba composita cum his Præpositionibus.

Præ. Cicer. Ego meis [b] majoribus virtute [a] præluxi. Verba composita.
Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, prævertò, prævertor, accusativo junguntur.
Ad. Albo [b] gallo nè manum [a] admoliaris.
Con. [a] Conducit hoc tuæ [b] laudi. [a] Convixit [b] nobis.
Sub. Terent. [a] Subolet jam [b] uxori quod ego machinor.
Ante. Cic. Iniquissimam pacem justissimo [b] bello [a] antefero.
Post. [a] Posthabeo, [a] postpono [b] famæ pecuniam.
Virgil. [a] Postposui tamen illorum mea seria [b] ludo.
Terent. dixit. Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.
Ob. Terent. Quum nemini obtrudi potest itur ad me.
In. [a] Impendet [b] omnibus periculum.
Inter. Cicer. Ille huic [b] negotio non [a] interfuit modò, sed etiam præfuit.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium Varj
casum: ut, Quint. [a] Præstat ingenio alius [b] alium. [b] Multos virorum [a] anteit sapientiâ. Terent. [b] In amore hæc insunt vitia. Plin. [a] Interdico tibi [b] aquâ & igni.

Est pro habeo dativum exigit: ut,
Persius; Velle suum [b] cuique [b] est, nec voto vivitur uno.
Virg. [b] Est mihi namque domi pater; est injusta noverca.
Huic confine est suppetit: ut,
Horat. Pauper enim non est, [b] cui rerum [a] suppetit usus;

Geminus Dativus.

Sum, cum multis aliis, geminum adſciſcit dativum, ut, [b] *Exitio* [a] *eſt avidis mare* [b] *nautis.*
Spero [b] *tibi* [b] *laudi* [a] *fore, quod* [b] *mihi* [b] *vitio* [a] *vertis.*
Nemo [b] *ſibi mimos* [a] *accipere debet* [b] *favori.*

Dativus feſtivitatis.

Eſt ubi hic dativus, *Tibi*, aut *ſibi*, aut etiam nullâ neceſſitatis, at feſtivitatis potiùs cauſâ, additur, ut, *Ego* [b] *tibi hoc effectum* [a] *dabo.* Ter. [a] *Expedi mihi negotium. Suo* [b] *ſibi hunc* [a] *jugulo gladio.*

Accuſativus poſt Verbum.

VErba tranſitiva cujuſcunque generis, ſive activi communis, ſive deponentis exigunt accuſativum, ut, Hor. [b] *Percontatorem* [a] *fugito; nam garrulus idem eſt.*
Idem; *Nec* [a] *retinent patulæ* [b] *commiſſa fideliter aures.*
Virg. *Imprimis* [a] *venerare* [b] *deos. Aper* [b] *agros* [a] *depaſcit.*
Quinetiam verba, quamlibet alloquin intranſitiva atque abſoluta, accuſativum admittunt cognatæ ſignificationis: ut, Cicer. *Tertiam* [b] *ætatem hominum* [a] *vivebat Neſtor.*
Virgil. —— *longam incomitata videtur* [a] *Ire* [b] *viam.*
Plaut. *Duram* [a] *ſervit* [b] *ſervitutem.*
Hunc accuſativum mutant autores non raro in ablativum: ut, Plaut. *Diu videor* [b] *vitâ* [a] *vivere. Recta* [b] *viâ.* Sueton. [b] *Morte* [a] *obiit repentinâ.*

Accuſat. figurate.

Sunt quæ figuratè accuſativum habent: ut,
Virgil. —— *Nec vox* [b] *hominem* [a] *ſonat: ô Dea certe!*
Juven. *Qui* [b] *curios* [a] *ſimulant & Bacchanalia* [a] *vivunt.*
Horat. [b] *Paſtillos Ruſillus* [a] *olet, Gorgonius* [b] *hirtum.*

Duo Accuſativi.

Verba rogandi, &c.

Verba rogandi, docendi, veſtiendi, duplicem regunt accuſativum: ut, *Tu modo* [a] *paſce* [b] *Deum* [b] *venia.* [a] *Te docebo* [b] *te iſtos* [b] *mores. Ridiculum eſt te* [b] *me* [a] *admonere* [b] *iſtud.* Ter. [a] *Induit* [b] *ſe* [b] *calceos, quos priùs exuerat.*

Exceptio 1.

Rogandi verba interdum mutant alterum accuſativum in ablativum: ut,
Virg. [b] *Ipſum* [a] *obteſtemur, veniámque oremus* [bb] *ab ipſo.*
Terent. [b] *Suſpicionem iſtam* [bb] *ex illis* [a] *quære.*

Veſtiendi

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum, vel dativum: ut, [a] *Induo* [b] *te* [bb] *tunicâ*, vel [bb] *tibi* [b] *tunicam.* Exceptio 2.

Ablativus post Verbum.

QUodvis verbum admittit ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmone non* [b] *armis, sed morte* [b] *subegit Iësus.*
Horat. *Naturam* [a] *expellas* [b] *furcâ licet, usque recurret.*
Virgil. *Hi* [b] *jaculis, isti certant* [a] *defendere* [b] *saxis.*

CAUSA.

Ut, Terent. [a] *Gaudeo (ita me dii ament) gnati causâ.*
Vehementer [b] *irâ* [a] *excanduit.*
Horat. *Invidus alterius* [b] *rebus* [a] *macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirâ* [b] *celeritate fœnum* [a] *peregit.*
Juvenal. *Invigilate viri; furto nam tempora* [b] *gressu*
[a] *Diffugiunt, nullóque* [b] *sono* [a] *convertitur annus.*
Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate labores;*
Jam [a] *veniet tacito curva senecta* [b] *pede.*

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur præpositio: ut, [a] *Baccharis* [b] *præ ebrietate.* Exceptio.
Stunica [b] *cum humanitate* [a] *tractavit hominem.*

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablativo casu; ut, [b] *Teruntio seu vitiosâ nuce non* [a] *emerim.* Nomen pretii.
Livius; *Multo* [b] *sanguine ac vulneribus ea victoria* [a] *stetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine substantivis: ut, Terent. [a] *Redime te captum quam queas* [b] *minimo.*
[bb] *Vili* [a] *venit triticum.*
Seneca; [a] *Constat* [b] *parvo fames, magno fastidium.*

Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, Exceptio

quanticunque: ut, Cic. [b]*Tanti* [a]*eris alii*, [b]*quanti* [a]*fueris. Non* [a]*vendo* [b]*pluris quam alii, fortasse* [b]*minoris.*

Ovid. *Vix* [a]*Priamus* [b]*tanti, totaque Troja fuit.*

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: Aul. Gellius; [b]*tanta mercede* [a]*docuit*, [b]*quantâ hactenus nemo: minori pretio vendidi, quam emi.*

Valeo. Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut, Varr. *Denarii dicti, quòd* [b]*denos* [a]*valebant; quinarii, quòd* [b]*quinos.*

Verba abundandi, &c. Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablativo gaudent: ut,

Terent. [b]*Amore* [a]*abundat Antipho.*

Malo virum pecuniâ, quam pecuniam [b]*viro* [a]*indigentem.*

Salust. *Sylla omnes suos* [b]*divitiis* [a]*explevit.*

Terentius; *Hoc te* [b]*crimine* [a]*expedi.*

Cicer. *Homines nequissimi quibus te* [a]*onerant* [b]*mendacii.*

Virgil. *Ego hoc te* [b]*fasce* [a]*levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo* [b]*sermone* [a]*participavit.*

Exceptio. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut, Virgil.

Quam dives nivei pecoris, quam [a]*lactis* [a]*abundans.*

Terent. *Quasi tu hujus* [a]*indigeas* [b]*patris.*

Quid est, quod in hac causa [b]*defensionis* [a]*egeat.*

Virgil. [a]*Implentur veteris* [b]*Bacchi pinguisque ferinæ.*

Idem; *Postquam dextra fuit* [b]*cædis* [a]*saturata.*

Ter. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam* [b]*[illegible]* [a]*carendum quòd erat.*

Paternum servum sui [a]*participavit* [b]*consilii.*

[illegible] Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur: ut, Cicer. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ* [a]*fungantur* [b]*officiis. Optimum est alienâ* [a]*frui* [b]*insanire. In re mala* [b]*animo si bono* [a]*utare, juvat.*

Virgil. *Aspice venturo* [a]*lætantur ut omnia* [b]*sæclo.*

Cæsar. *Qui suâ* [b]*victoriâ tam insolenter* [a]*gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædificat, mutat* [a]*quadrata* [b]*rotundis.* [a]*Vescor carnibus.* Virg.---*haud equidem tali me* [a]*dignor* [b]*honore.*

Ter-

Terent. *Ut* [b] *malis* [a] *gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum* [b] *multitudine* [a] *supersedendum est.*
Macrob. *Regni eum* [b] *societate* [a] *numeravit.*
Plaut. [b] *Communicabo te semper* [b] *mensâ meâ.*

[a] Prosequor te [b] amore, [b] laude, [b] honore, &c. id est, Prosequor.
ame, laudo, honoro. [a] Afficio te [b] gaudio, [b] supplicio, Afficio.
dolore, &c. id est. exhilaro, punio, contristo.

Mereor, cum adverbiis Benè, malè, meliùs, pejus, Mereor.
optimè, pessimè, ablativo adhæret cum præpositione
De: ut [a] *de me nunquam bene* [b] *meritus est.*
Erasmus [b] *de lingua Latina optimè* [a] *meritus est.*
Catalina pessimè [a] *de republica* [b] *meruit.*

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba, Verba accipiendi, &c.
ablativum cum præpositione optant: ut, *Isthuc* [b] *ex multis*
jampridem [a] *audiveram.* Luc. [b] *A trepido vix* [b] *abstinet*
ora magistro. Nasci [b] *à principibus fortuitum est. Procul*
abest [b] *ab urbe imperator.*

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut, Exceptio.
Horat. *Pueris si recte nescis,* [a] *discede* [b] *peritis.*
Ovid. *Est virtus placitis* [b] *abstinuisse* [a] *bonis.*
Virgil. *Heu fuge, nate deæ, teque his ait,* [a] *eripe* [b] *flammis.*

Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur Verba comparationis.
ablativus significans mensuram excessûs: ut, *Deforme*
existimabat, quos dignitate [a] *præstaret, ab iis virtutibus,*
superari.

Quibuslibet verbis additur ablativus absolutè sum- Ablat. absolutus.
ptus: ut, *Imperante* [b] *Augusto* [a] *natus est Christus: impe-*
rante [b] *Tiberio,* [a] *crucifixus.* Juvenal. *Credo pudicitiam,*
[b] *Saturno rege,* [a] *moratam in terris.*
Nil [a] *desperandum,* [b] *Christo duce, & auspice Christo.*
Jam Maria [b] *audito Christum venisse,* [a] *cucurrit.*

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Sy- Synecdoche
necdochen, & poeticè accusativus: ut, [a] *Ægrotat animo*
magis quam corpore. [a] *Candet* [b] *dentes.* [a] *Rubet* [b] *capillos.*

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu: ut, Exceptio.
Absurde facis, qui [a] *angor te* [b] *animi.*
Exanimatus [a] *pendet* [b] *animi.* [a] *Desipiebam* [b] *mentis.*

Plaut. [a] *Discrucior* [b] *animi, quia ab domo abeundum est.*

Diversi casus. Eidem verbo diversi casus diversæ rationis ap possunt: ut,

[1] *Dedit* [3] *mihi* [2] *vestem* [4] *pignori,* [6] *te præsente,* [5] *pr manu.*

Passivorum constructio, &c. Passivis additur ablativus agentis, sed antece præpositione, & interdum dativus: ut, Horatius; [a] *Laudatur* [b] *ab his,* [a] *culpatur* [b] *ab illis.* Cicer. *Honesta bona* [b] *viris, non occulta* [a] *putantur.*

Quorum participia frequentiùs dativis gaudent: Virgil. *Nulla tuarum* [a] *audita* [b] *mihi, neque visa sororum.* Horat. *Oblitúsque meorum,* [a] *obliviscendus et* [b] *illis.*

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerint ad rum: ut, [a] *Accusaris à me* [b] *furti.* [a] *Haberis* [b] *fu* [a] *Dedoceberis à me istos mores.* [a] *Privaberis* [b] *magist*

Neutro-pass. constructio. Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, tam constructionem habent: ut, [b] *A præceptore pulabis. Malo* [b] *à cive* [a] *spoliari, quam* [b] *ab hoste?* *Quid* [a] *fiet* [b] *ab illo?* *Virtus parvo pretio* [a] *vise* [b] *Cur* [b] *à convivis* [a] *exulat philosophia?*

Infinitivorum constructio. Quibusdam tum verbis, tum adjectivis famil subjiciuntur verba infinita: ut, Virgil. — *Juvat usque* [b] *morari, Et conferre gr* Ovid. [b] *Dicere quæ puduit,* [b] *scribere* [a] *juvat amor.* Martial. [a] *Vis* [b] *fieri dives, Pontice? Nil cupias.* Virgil. *Et erat tum* [a] *dignus* [b] *amari.* Horat. [a] *A omnia* [b] *perperi Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Eclipsis. Ponuntur interdum figuratè & absolutè verba finita: ut, *Hæccine* [b] *fieri flagitia?* subauditur [a] *oportet,* [a] *par est,* [a] *æquum est,* aut aliquid simile.

Enallage. Virg. *Criminibus* [b] *terrere novis, hinc* [b] *spargere voces in vulgum ambiguas, et* [b] *quærere conscius arma,* id est, *terrebat, spargebat, quærebat.*

DE GERUNDIIS.

Gerundia. Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina, re casus suorum verborum: ut

Cicero; *Efferor studio* [a] *videndi* [b] *parentes.*
Ovid. [a] *Utendum est* [b] *ætate, cito pede præterit ætas.*
Virgilius; —— [a] *Scitatum oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibusdam tum substantivis, tum adjectivis; ut, Virgil. Di.

Ei quæ tanta fuit Romam tibi [a] *causa* [b] *videndi?*
Idem; *Cecropias innatus apes* [a] *amor urget* [b] *habendi.*
Idem; *Æneas celsa in puppi jam* [a] *certus* [b] *eundi.*

Poeticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur: ut, Virgil. [a] *Studium quibus arva* [b] *tueri.* [a] *Peritus* [b] *vincere.* Nota.

Interdum non invenustè adjicitur Gerundii vocibus eidem genitivus pluralis; ut, *Quum* [b] *illorum* [a] *videndi gratiâ me in forum contulissem.* Terent. *Date* [a] *crescendi copiam* [b] *novarum. Concessa est* [a] *diripiendi* [b] *pomorum atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus, A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut, Do.

Cicero; *Ignavi* [a] *à* [b] *discendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia, utrumque [a] *ab* [b] *amando dictum est.*
Cic. *In defendendo, quam* [a] *ex* [b] *accusando, uberior gloria comparatur. Consultatur* [a] *de* [b] *transeundo in Galliam.*
Quint. *Rectè scribendi ratio* [a] *cum* [b] *loquendo conjuncta est.*
Plaut. [a] *Pro* [b] *vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione: ut,
Virgil. —— *Alitur vitium, crescitque* [b] *tegendo.*
[b] *Scribendo disces scribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus, Inter, ante, ad, ob, propter; ut, [a] *Inter* [b] *cœnandum hilares este.* Dum.
Virgil. —— [a] *Ante* [b] *domandum Ingentes tollent animos.*
Cicero; *Locus* [a] *ad* [b] *agendum amplissimus.*
Idem; [a] *Ob* [b] *absolvendum munus nè acceperis.*
Veni [a] *propter te* [b] *redimendum.*

Cum significatur necessitas, ponuntur citra præpositionem, addito verbo Est: ut,
Juven. [b] *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*
[b] *Vigilandum est ei, qui cupit vincere.*

Gerundia in nomina vertuntur.

Vertuntur Gerundii voces in nomina adjectiva. Virg. *Tantus amor florum, & generandi gloria* [a] *mellis. Ad* [b] *accusandos* [a] *homines duci præmio, proximum latrocinio est. Cur adeo delectaris* [b] *criminibus* [b] *inferendis?*

DE SUPINIS.

Primus supinum.

PRimus supinum activè significat, & sequitur verbum aut participium, significans motum ad locum: Ovid. [a] *Spectatum* [b] *veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ. Milites sunt* [a] *missi* [b] *speculatum arcem.*

Nota.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum.

Exceptio

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinitivo *iri*, passivè significat: ut, Plaut. [b] *Coctum ego, non* [b] *vapulatum, dudum* [a] *conductus sum.* Terent. *Postquam audierat non* [b] *datum iri uxorem filio.* Poetice dicunt, [a] *eo* [b] *visere.* [a] *Vado* [b] *videre.*

Nota.

Ponitur & absolutè cum verbo Est: ut, Terentius: [b] *Actum est, ilicet, periisti.* Ovid. [b] *itum est in viscera terræ.* [b] *Cessatum est satis.*

Posterius supinum.

Posterius supinum passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam sed non est* [b] *purgatu. Quod* [b] *factu* [a] *fœdum est, idem est & dictu* [a] *turpe. Qui* [b] *pecuniâ non movetur, hunc* [a] *dignum* [b] *statu arbitramur.*

In illis verò [a] *Surgit* [b] *cubitu*; [a] *Rediit* [b] *venatu* Cubitu & Venatu nomina potiùs censenda videntur quàm supina.

De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Pars temporis.

QUÆ significant partem temporis, in ablativo frequentiùs usurpantur, in accusativo raro: ut, *Nemo mortalium omnibus* [b] *horis* [a] *sapit. Nocte* [a] *latent mendæ.* [b] *Id tempus* [b] *creatus est consul.*

Quanquam hic eclipsis videtur esse præpositionis *per* vel *sub.*

Qui

Duratio temporis.

...as autem durationem temporis & continuatio- denotant, in accusativo interdum & in ablativo ...untur: ut, Virgil.

... jam terrentum totos [a] *regnabitur* [b] *annos.*
... [b] *Noctes atque dies* [a] *patet atri janua diti.*
... *Hic tamen hac mecum poteris* [a] *requiescere* [b] *nocte.*
... [a] *Imperavit* [b] *triennio, & decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam, [a] *In pausis* [b] *diebus.* [a] *De* [b] *die.* [a] *De ...te. Promitto* [a] *in* [b] *diem. Commodo* [a] *in* [b] *mensem.* [a] *An- ...* [a] *ad quinquaginta natus.* [a] *Per tres* [b] *annos studui. ...er* [b] *id* [a] *etatis.* [a] *Non plus* [b] *triduum,* aut *triduo. ...rtio,* vel [a] *ad* [b] *tertium calendas,* vel *calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ...lativo: ut, Virgil.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres [a] *pateat cœli spatium, non amplius,* [b] *ulnas.*
... mille [b] *passus* [a] *processeram.* [a] *Abest* [b] *bidui;* subintel- ...gitur [b] *spatium* vel *spatio,* [b] *itinere* vel [b] *iter.*
Abest ab urbe quingentis [b] *millibus passuum.*

Appellativa Locorum, &c.

Appellativa & regionum nomina.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum ...dduntur fere cum præpositione verbis significantibus ...motum aut actionem *in loco, ad locum, a loco,* aut *per lo- ...cum*: ut, [b] *In foro* [a] *versatur.* [a] *Mersit sub rege* [b] *in Gallia.* *Virg.* [b] *ad templum non æquæ Palladis* [a] *ibant Iliades.* *Sallust.* [a] *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.* [a] *E Sicilia* [b] *discedens, Rhodum veni. Per mare* [a] *ibis* [b] *ad Indos.*

Urbium & Oppidorum nomina.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis ...oci in quo fit actio; modò primæ vel secundæ decli- ...nationis, & singularis numeri sit: ut,

Juven. Quid [b] *Romæ* [a] *faciam? mentiri nescio.*
Terent. Samia mihi mater fuit, ea [a] *habitabat* [b] *Rhodi.*

Humi, domi &c. Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propr[illegible] sequuntur formam: ut, Terent. [b] *Domi* [b] *belli*[illegible] [a] *viximus.*

Cicero; *Parvi sunt foris arma, nisi* [a] *est consilium* [b] [illegible]

Domi. Domi, non alios secum patitur genitivos, [illegible] Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut, *Vescor* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis dun[illegible] numeri aut tertiæ declinationis fuerit; in dativo, [illegible] ablativo ponitur: ut, *Colchus an Assyrius,* [b] *Thebi*[illegible] *tritus an* [b] *Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus* [b] [illegible] [a] *gentium scribit.* Liv. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præs*[illegible] Cicero; *Cum una sola legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.* Horat. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventosus,* [b] *Tybure Romæ.* Cicero; *Quum tu* [b] *Narbone mensus hospitum* [a] *conv*[illegible] Idem; *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *est* [b] *Sicyone.*

Nota. Sic utimur Ruri vel Rure in ablativo: ut, [b] *Ruri* [illegible] *se continet.* Pers. — [b] *Rure paterno* [b] *Est tibi far modic*[illegible]

Ad Locum.

Ad locum. Verbis significantibus motum ad locum appo[illegible] proprium loci in accusativo: ut, [a] *Concessi* [b] *Cant*[illegible] *giam ad capiendum ingenii cultum.*

[a] *Eo Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur Rus & Domus: ut, [illegible] [b] *rus* [a] *ibo.*

Virgil. [a] *Ite* [b] *domum saturæ,* venit *Hesperus, ite capellæ.*

A Loco. Per Locum.

A loco. Per locum. Verbis significantibus motum à loco, aut per locu[illegible] adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi ante* [b] *R*[illegible] *ma* [a] *profectus esses, nunc eam relinqueres.* [a] *Ebor*[illegible] (sive [b] *per Eboracum*) [a] *sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur Domus & Rus: [illegible] *Nuper* [a] *exiit* [b] *domo.* Ter. *Timeo ne pater* [b] *rure* [a] *redierit.*

Imper

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆC tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ablativos fœmininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cujâ: ut, *Interest* [b] *magistratûs tuæ bonos animadvertere in malos. Refert multùm Christianæ* [b] *Reipublicæ, Episcopos doctos esse.* [b] *Prudentis* [a] *est multa dissimulare.* [b] *Tuâ* [a] *refert ipsum nôsse.* Cicer. *Ea cædes crimini potissimùm datur ei, cujâ* [a] *interfuit; non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem: ut, [b] *Magni* [b] *refert quibuscum vixeris.* [b] *Tanti* [a] *refert honesta agere. Vestrâ* [b] *parvâ* [a] *interest.* Et, *interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contigit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat pro otium est: ut, [a] *Convenit* [b] *mihi tecum.* Salust. *Emori per virtutem* [b] *mihi* [a] *præstat, quàm per dedecus vivere.* Ovid. *Non* [a] *vacat exiguis rebus adesse* [b] *Jovi.* Terent. [a] *Dolet dictum imprudenti* [b] *adolescenti & liberè. Avoverca* [a] *malefit* [b] *privignis. A Deo* [b] *nobis* [b] *benefit.* Virgil. [a] *Stat* [b] *mihi casus renovare omnes,* id est, *statutum est.*

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, decet cum compositis, delectat, oportet: ut,

[a] *Me* [a] *juvat ire per altum.* [b] *Uxorem ædes curare* [a] *decet.* [b] *Dedecet* [b] *viros muliebriter vivere.* Cato; [a] *Patremfamiliâs vendacem non emacem esse* [a] *oportet.*

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur præpositio Ad: ut, *Mene vis dicere quod* [b] *ad te attinet?* [a] *Spectat* [b] *ad omnes bene vivere.* Accusativus cum præp.

Quin

Humi, domi &c. Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, prop[illegible] sequuntur formam: ut, Terent. [b] *Domi* [b] *belli*[illegible] [a] *viximus.*

Cicero; *Parvi sunt foris arma, nisi* [a] *est consilium* [b]

Domi. Domi, non alios secum patitur genitivos, Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut, *Vescor* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis dum numeri aut tertiæ declinationis fuerit; in dativo, ablativo ponitur: ut, *Colchus an Assyrius,* [b] *Thebis tritus an* [b] *Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus* [b] [illegible] [a] *gentium scribit.* Liv. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præsi*[illegible] Cicero; *Cum una sola legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.* Horat. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventosus,* [b] *Tybure Roman*[illegible] Cicero; *Quum tu* [b] *Narbone mensus hospitum* [a] *conv*[illegible] Idem; *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *est* [b] *Sicyon*[illegible]

Nota. Sic utimur Ruri vel Rure in ablativo: ut, [b] *Ruri* [illegible] *se continet.* Pers. — [b] *Rure paterno* [b] *Est tibi far modi*[illegible]

Ad Locum.

Ad locum. Verbis significantibus motum ad locum appon[illegible] proprium loci in accusativo: ut, [a] *Concessi* [b] *Cant*[illegible] *giam ad capiendum ingenii cultum.*

[a] *Eo Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur Rus & Domus: ut, [illegible] [b] *rus* [a] *ibo.*

Virgil. [a] *Ite* [b] *domum saturæ, venit Hesperus, ite capell*[illegible]

A Loco. Per Locum.

A loco. Per locum. Verbis significantibus motum à loco, aut per locu[illegible] adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi ante* [b] *R*[illegible] *ma* [a] *profectus esses, nunc eam relinqueres.* [a] *Ebor*[illegible] (sive [b] *per Eboracum*) [a] *sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur Domus & Rus: [illegible] *Nuper* [a] *exiit* [b] *domo.* Ter. *Timeo ne pater* [b] *rure* [a] *redierit*[illegible]

Imper

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆC tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ablativos fœmininos, meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cujâ: ut, *Interest* [b] *magistratuum tueri bonos, animadvertere in malos. Refert multùm Christianæ Reipublicæ, Episcopos doctos & pios esse.* [b] *Prudentis* [a] *est multa dissimulare.* [b] *Tuâ* [a] *refert ipsum nôsse.* Cicer. *Ea cædes crimini potissimùm datur ei, cujâ* [a] *interfuit; non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem: ut, [b] *Magni* [b] *refert quibuscum vixeris.* [b] *Tanti* [a] *refert honesta agere. Vestrâ* [b] *parvâ* [a] *interest.* Et, *interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contigit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat pro otium est: ut, [a] *Convenit* [b] *mihi tecum.* Salust. *Emori per virtutem* [b] *mihi* [a] *præstat, quàm per dedecus vivere.* Ovid. *Non* [a] *vacat exiguis rebus adesse* [b] *Fovi.* Terent. [a] *Dolet dictum imprudenti* [b] *adolescenti & libero. Anoverca* [a] *malefit* [b] *privignis. A Deo* [b] *nobis* [b] *benefit.* Virgil. [a] *Stat* [b] *mihi casus renovare omnes,* id est, *statutum est.*

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, decet cum compositis, delectat, oportet: ut, [a] *Me* [a] *juvat ire per altum.* [b] *Uxorem ædes curare* [a] *decet.* [b] *Dedecet* [b] *viros muliebriter vivere.* Cato; [a] *Patremfamiliâs vendacem non emacem esse* [a] *oportet.*

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur præpositio Ad: ut, *Mene vis dicere quod* [b] *ad te attinet?* [b] *Spectat* [b] *ad omnes bene vivere.* Accusativus cum præp.

Quin

Accusativ. cum Genit.

Quintilian. [a] *Pertinet* [b] *in utramque partem.*

His impersonalibus subjicitur accusativus cum ge-
vo, Pœnitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget.
Cicero; *Si ad centesimum vixisset annum,* [bb] *sen-*
[b] *eum suæ non pœniteret.* [a] *Tædet* [b] *animum meam* [b]
meæ. [bb] *Aliorum* [b] *te* [a] *miseret,* [bb] *tui nec* [a] *miseret,*
pudet. [bb] *Fratris* [b] *me quidem* [a] *piget, pudetque.*

Impersonalia fiunt personalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando
personalia: ut Virgil.
Non omnes [b] *arbusta* [b] *juvant, humilesque myricæ.*
Ovid. *Namque* [b] *decent animos mollia* [b] *regna tuos.*
Senec. *Agricolam* [a] *arbor ad frugem producta* [b] *delectat.*
[b] *Nemo miserorum* [b] *commiserescit.*
Te non [b] *pudet* [a] *istud? Non te* [a] *hæc* [b] *pudet?*

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, imp-
sonalibus juncta, impersonalium formam induunt:
Quint. *Ubi primum cœperat non convenire, quæstio ori-*
tur. Idem; [b] *Tædere* [a] *solet avaros impendii.* [a] *Desinet il-*
studii [b] *tædere. Sacerdotem inscitiæ* [b] *pudere* [a] *debet.* Qu-
[b] *Perveniri ad summam, nisi ex principiis non* [a] *potest.*

Verbum impersonale passivæ vocis, similem c-
personalibus passivis casum obtinet: ut,
Cæsar; [a] *Ab hostibus constanter* [a] *pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur:
Virgil. —— *strato* [a] *discumbitur ostro.*

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singu-
personis utriusque numeri indifferenter accipi potest:
ut, [ab] *Statur:* id est, *sto, stas, stat, stamus, statis, stant.*
videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut, [a] *Statur* [b] *à me,*
id est, *Sto.* [a] *Statur* [b] *ab illis,* id est, *stant.*

Participii Constructio.

PArticipia regunt casus verborum, á quibus derivan-
tur: ut, Virgil. —— *duplices* [a] *tendens ad sydera*
[b] *palmas, Talia voce refert.*
Idem; *Ubera* [b] *lacte domum referent* [a] *distenta capellæ.*
[a] *Diligendus* [b] *ab omnibus.*

Quam-

Quamvis in his usitatior est dativus; ut, I
rent. *Restat Chremes, qui* [b] *mihi* [a] *exorandus est.*

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm fiunt nomina, genitivum Genitivus.
ulant: ut, Salust. [a] *alieni* [b] *appetens,* [b] *sui profusus.*
apientissimus [b] *tui.* [a] *Inexpertus* [b] *belli.* [a] *Indoctus* [b] *pilæ.*

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in Accusativus.
usativum feruntur: ut, *Immundam* [b] *segnitiem* [a] *perosæ.*
ronomus [a] *perosus ad unum* [b] *mulieres.*
eton. [a] *Pertæsus* [b] *ignaviam suam.*

DATIVUS.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, Dativus.
licet passivè significantia: ut, *Germani* [b] *Romanis*
eros sunt. [a] *Exosus* [b] *Deo & sanctis.*

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, Ablativus.
blativum feruntur: ut, Terent. *Bona bonis* [a] *pro-*
ata [a] *parentibus.* Virg. ——— *sate* [b] *sanguine divum.*
em ——— *quo* [b] *sanguine* [a] *cretus?* Ovid. *Venus* [a] *orta*
mari mare præstat cunti. [b] *Terrâ* [a] *editus.*

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce; demonstrandi adverbia, nominativo
frequentiùs junguntur, accusativo ratiùs: ut,
irgil. [a] *En Priamus, sunt hic etiam* [b] *sua præmia laudi.*
icer. [a] *Ecce tibi* [b] *statua nostra.* Virg. [a] *En quatuor* [b] *aræ.*
Ecce duo tibi Daphni, duóque altaria Phœbo.
En & ecce exprobrantis, soli accusativo nectuntur:
[a] *En* [b] *animum & mentem.* Juvenal. [a] *En* [b] *habitum.*
erent. [a] *Ecce autem* [b] *alterum.*

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis,
hitivum post se recipiunt.

Loci:

Loci. Loci: ut, Ubi, ubinam, nusquam, eo, lo[illegible] ubivis, huccine: ut, [a] *Ubi gentium?* [a] *Quo* [illegible] *abiit?* [a] *Nusquam loci invenitur.* [a] *Eò* [illegible] *ventum est.*

Temporis. Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, postridie: ut, *Nihil tunc temporis ampliùs* [illegible] *poteram.* [a] *Pridie ejus diei pugnam inierunt.* [a] [illegible] [b] *calendarum, seu calendas.*

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parùm, satis, abunde, &c. ut, [illegible] [b] *eloquentiæ.* [b] *Sapientiæ* [a] *parùm.* [a] *Abundè* [illegible] *audivimus.*

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut simi[illegible] nem significat: ut, Virgil. [a] *Instar* [b] *montis equum* [illegible] *Palladis arte Ædificant.* Just. *Mittitur Philippus* [illegible] *quo* [a] *instar omnium* [b] *auxiliorum erat.*

Ovid. *Sed scelus hoc* [a] *meriti pondus &* [a] *instar habet.*

Nota. Hîc apponitur interdum præpositio Ad: ut, [illegible] [a] *ad instar* [b] *castrorum clauditur.*

Populus Romanus è parvâ origine [a] *ad tantæ* [b] [illegible] *dinis* [aa] *instar emicuit.* * Terent. *Ab* [a] *minime* [b] [illegible] *non faciam.* Hîc genitivus *gentium* festivitatis [illegible] additur.

* Genit. festivitatis.

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt hominum unde [illegible] ducta sunt: ut, *Venit* [a] *obviâm* [b] *illi.* Nam *obvi*[illegible] dicitur. *Canit* [a] *similiter* [b] *huic.* Et, [b] *Sibi* [a] *in*[illegible] *vivit.* [a] *Propinquiùs tibi sedet, quàm mihi.*

Dativ. Adverbial. Sunt & hi dativi adverbiales; Tempori, luci, ves[illegible] ut, [a] *Tempori* [a] *venit, quod omnium rerum est primum.* [b] *Luci* [a] *occidit hominem. Vidi ad vos* [a] *afferi* [a] *vesperi.*

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt, præposi[illegible] unde sunt profecta: ut,

Castra [a] *propiùs urbem moventur.*

Salust. *Proximè* [a] *Hispaniam sunt Mauri.*

Cedò. Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit; Terent. [a] *Cedo quemvis* [a] *arbitrum.*

ABLATIVVS.

Adverbia diversitatis, *Aliter*, *secùs*; illa duo, *Antè*, cum ablativo non raro inveniuntur: ut, *Multo aliter.* [b] *Paulo* [a] *secùs. Multo* [a] *antè.* [b] *Longo secùs.* Virgil. —— *longo pòst tempore venit.* [a] *Paulo* [a] *Post.* Adverb. diversitatis.

Ipsi & ipsa Adverbia potiùs censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradûs adsumunt casus comparativis & superlativis assuetos observire, sicut ante præceptum est: ut, Adverb. Comparat. & Superlat. gradûs.

Accessit [a] *propiùs* [b] *illo.* [a] *Optimè* [b] *omnium dixit.*

Sic. Legimus. [a] *Propiùs ad deos*, & [a] *Propiùs* [b] *à terris.*

Plùs nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo junctum reperitur: ut, Liv. *Paulò plus trecenta* [b] *vehicula sunt amissa.* Plùs.

Idem; [a] *Hominum eo die cæsa* [a] *plus duo millia.*

Plùs quàm quinquaginta [b] *hominum ceciderunt.*

Abierat acies paulò [a] *plus quingentos* [b] *passûs.*

Terent. *Dies triginta, aut* [a] *plùs* [b] *eo, in nave fui.*

Quibus Verborum modis quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam & cùm, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò subjunctivis verbis opponuntur: ut, Virgil. *Hæc* [a] *ubi dicta* [b] *dedit.* Ubi, postquam, cùm.

Terent. [a] *Ubi nos* [b] *laverimus, si voles, lavato.*

Virgil. [a] *Cùm canerem* [b] *reges & prælia, Cynthius aurem Vellit* ——

Ut prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur. Nota.

Donec pro Quamdiù, indicativo gaudet: ut, Donec.

Ovidius; *Donec* [b] *eram* [a] *soffes.*

Idem; [a] *Donec* [b] *eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro Quousque, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit: ut, Virgil.

Rogere [a] *donec oves stabulis numerumque referre* [b] *Jussit.*

Colum. [a] *Donec ea aqua quam adjeceris decocta* [b] *sit.*

Dum,

Dum. Dum de re præsenti non perfecta, aut pro quamdiu, fatendi modum poscit: ut,
Terent. [a] *Dum* [b] *apparatur virgo in conclavi.*
Idem; *Ego te meum dici tantisper volo,* [a] *dum ea dignum est* [b] *facis.*
Dum pro dummodo, alias potentiali, alias junctivo nectitur: ut, [a] *Dum* [b] *prosim tibi.*
[a] *Dum nè ab hoc me falli* [b] *comperiam.*
Dum pro donec, subjunctivo tantùm: ut,
Virgil. *Tertia* [a] *dum Latio regnantem* [b] *viderit æstas.*

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis, vel subjunctivis pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut,
[a] *Quoad* [b] *expectas contubernalem?* Cicero; [a] *Quoad* [b] *possem id licere, ab ejus latere nunquam discederem.*
Omnia integra servabo, [a] *quoad exercitus huc* [b] *mittatur.*

Simulac. Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo hærent: ut, [a] *Simulac belli patiens* [b] *erat.*
Virgil. —— [a] *Simulatque* [b] *adoleverit ætas.*

Quemadmodum, &c. Quemadmodum, ut, utcunque, sicut, utrumque modum admittunt: ut, Erasm. [a] *Ut* [b] *salutabis, ita & salutaberis.* Horat. [a] *Ut sementem* [b] *feceris, ita & metes.*
Ut pro postquam, indicativo jungitur: ut, [b] *ventum est in urbem.*

Quasi, &c. Quasi, ceu, tanquam, perinde, acsi, haud-secus quum proprium habent verbum, subjunctivo annuntur: ut, [a] *Tanquam* [b] *feceris ipse aliquid.*
Terent, [a] *Quasi* [b] *non norimus nos inter nos.*
Aliàs copulant consimiles casus: ut, *Novi hominem* [a] *tanquam* [b] *te. Arridet mihi,* [a] *quasi* [b] *amico.*

Ne. Nè prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut, Virgil. [a] *Nè* [b] *sævi, magna sacerdos.*
Terent. *Hic nebulo magnus est,* [a] *nè* [b] *metuas.*
Nè pro non, cæteris modis inservit.

Adverbia præpositionum formam induunt. Adverbia accedente casu, transeunt in præpositiones: ut, Juvenal. *Cantabit vacuus* [a] *coram* [b] *latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM *Constructione.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quam, nisi, præterquam, an, similes Conjunctiones copulant similes casus.
nimirum casus nectunt: ut, *Socrates docuit* [b] *Xenophontem* & [b] *Platonem. Utinam* [b] *calidus esses ani* [b] *frigidus. Illius an* [b] *uter homo sit, nescio. Est* [b] *minor natu quam* [b] *Nemini placet nisi (vel præterquam)* [b] *sibi.*

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata Exceptio.
ponet, vel aliud poscat: ut,

Emi librum [b] *centusi &* [b] *pluris.* [a] *Vixi* [b] *Romæ &* [b] *Athenis.* Hor. *in Metii* [a] *descendat judicis* [b] *aures, Et patris, & nostras.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos, & tempora conglutinant: ut,

Cello [b] *stat corpore,* [b] *despicitque terras.*

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora: Etsi, tametsi, &c.
Ter. *Nisi me* [b] *lactasses amantem & vanâ spe* [b] *produxe-*
Tibi gratias [b] *egi & te aliquando collaudare* [b] *possum.*

Etsi, tametsi, etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpius sortiuntur. Quamvis & licet subjunctivos frequentius: *Etsi nihil novi* [b] *afferebatur.* [a] *Quanquam animus meus* [b] *horret.*

Virgil. [a] *Quamvis Elysios* [b] *miretur Græcia campos.*

Ovid. *Ipse* [a] *licet* [b] *venias Musis comitatus, Homere,*
Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quam, postquam, Ni, nisi, &c.
ut quam, ubi pro postquam, nunquam, priusquam, indicativis & subjunctivis adhærent: ut, [a] *Quod redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non* [b] *quod odio habeam, sed* [a] *quod* [b] *amem.* *Aliud honestum judicæ, quam Philosophi* [b] *statuunt.* Plin. *Gravius accusas, quam* [b] *patitur tua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis subjunctivo tantùm: ut, Ter. *Redeam? non, si mi* [b] *obsecret,*

Siquis tantùm indicativo: ut, [a] *Siquis* [b] *adeſt.*

Quando, &c. Quandò, quandoquidem, quoniam, indicativo guntur: ut, Virgil. *Dicite* (a *quandoquidem in* b *conſedimus herba.*)

[a] *Quoniam mihi non* [b] *Credis, ipſe facito periculum.*

Quippe. Quippe cùm propriùm habet verbum gaudet cativo: ut, *Danda eſt huic venia,* [a] *quippe* [b] *ægrot* addideris Qui, utrumque admittit modum: ut, *eſt huic danda venia,* [a] *quippe qui jam bis* [b] *pej* ſive *pejeraverit.*

Qui. Qui, cùm habet vim cauſalem, ſubjunctivum ſtulat: ut, *Stultus es,* [a] *qui huic* [b] *credas.*

Cùm. Cùm pro Quamvis, pro quandoquidem, vel niam, ſubjunctivis ſemper adhæret: ut,

Cicero; *Nos,* [a] *cùm præcipi nihil poſſe* [b] *dicamus, aliis de rebus diſſerere ſoleamus.*

Virgil. [a] *Cùm* [b] *ſis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cùm & Tum. Cùm & tum, item Tum geminatum ſimiles copulant: Eſt autem in Cùm quiddam minus, ideo in priore clauſulæ parte ſtatuitur; in tum, dam majus, ac proinde in poſteriore clauſulæ collocatur: [b] *Amplectitur* [a] *cùm eruditos omnes, imprimis Marcellum.* [b] *Odit* [a] *tum literas,* [a] *tum virtu*

Nè, an, num. Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativ mant: ut, Virg. [b] *Superat* [a] *ne, & veſcitur aurâ Æth*

At, cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, junctivum poſtulant: ut, *Viſe* [a] *num* [b] *redierit. Nihil refert ſcieris* [a] *ne, an* [b] *perſuaſeris.*

Ut. Ut, cauſalis ſeu perfectiva conjunctio, & Ut Ne non, poſt verba timoris nunc potentiali, nunc junctivo jungitur: ut, Terentius; *filium perduxere illùc ſecum,* [a] *ut una* [b] *eſſet, meum.*

Idem; *Te oro, Dave,* [a] *ut* [b] *redeat jam in viam.*

Idem; *Metuo* [a] *ut* [b] *ſubſtet hoſpes,* id eſt, *nè non ſubſtet.*

Ut concedentis, ſeu poſitum pro Quanquam, pro utpote, ſubjunctivo ſervit: ut,

[a] *Ut omnia* [b] *contingant quæ volo, levari non poſſum.*

Non est tibi fidendum [a] *ut qui toties* [b] *fefelleris.* [a] *Vt soli relictus* [b] *fueris.*

Ut, pro Postquam, nisi Quemadmodum, vel Sicut, interrogativum indicativis nectitur, ut, Cicero; *Ut ab urbe* [b] *discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.*

Terent. *Tu tamen hæc nuptiis perge facere,* [a] *ut* [b] *facis.*

Idem; *Credo ut* [b] *erit clementia.*

Virgil. [a] *Vt* [b] *valet? Vt meminit nostri?*

Quisquam deinde in adverbii quoque constructione supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Constructio.

Præpositio subaudita interdum facit ut addatur ablativus: ut, *Habeo te* [b] *loco parentis,* id est, [a] *in loco parentis. Vnum ex multis* [b] *specie,* id est, [a] *sub humana specie. Discessit* [b] *magistratu,* id est, [a] *à* [b] *magistratu.*

Præpositio in compositione eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut, Virgil. *Nec posse Italiâ Teucrorum* [a] *avertere regem.*

Idem; *Vereor eo* [b] *te insalutato.*

Idem; [a] *Vestigia vobis* [b] *tardine posse.*

Idem; [a] *Detrudant naves* [b] *scopulo.*

Verba composita cum a, ab, ad, con, de, e, ex, in, subinde cum eisdem præpositionibus cum suo casu extra compositionem, idque eleganter: ut, [a] *Abstinuerunt* [b] *a viris.* Terent. *Amicos* [a] *advocabo* [b] *ad hanc rem.* [a] *Cum legibus* [b] *conferemur.*

Verba composita cum A, ab, ad, &c.

Cicer. [a] *Detrahere* [b] *de tua fama nunquam cogitavi. Cùm ex insidiis* [a] *evaseris.* Ter. *Postquam* [a] *excessit* [b] *ex ephebis. In republicam cogitationem curaque* [a] *incumbe.*

In cum Accusativo.

In pro Erga, contra, & ad, accusativum habere: ut, Virg. *Accipit* [a] *in* [b] *Teucros animum mentemque benignam.*

Idem; *Quid meus Æneas in* [b] *te committere tantum?*

Quid Troes potuere?

Idem; *Quò te Mari, pedes? an, quò via duxit,* [b] *urbem?*

Item cum accusativo jungitur, quoties divisio, [illegible] tio, aut incrementum rei cum tempore significatur. Virgil. *Estque locus* [b] *partes ubi se via* [a] *findit in amb[illegible]* Ovid. *Versa est* [a] *in* [b] *cineres sospite Troja viro.*

——*amor mihi crescit* [a] *in* [b] *horas.*

In cum ablativo. In cùm significatur actus in loco, ablativum pos[illegible] ut, Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur* [a] *in* [b] *Ignibus* [illegible]

Sub cum accusativo. Sub, pro Ad, per, & ante, accusativo innititur, [illegible] [b] *umbram properemus.* Liv. *Legati fere* [a] *sub id* [b] [illegible] *ad res repetendas missi,* id est, [a] *per id tempus.* Virg.——[a] *sub* [b] *noctem cura recursat.* id est, *Paulò* [illegible] [b] *noctem,* vel *instante nocte:* Alias Ablativum admi[illegible] ut, *Quicquid* [a] *sub* [b] *terra est, in apricum proferet* [illegible] Virgil.——[a] *sub* [b] *nocte silenti,* id est, [a] *in* [b] *nocte sil*[illegible]

Sub cum ablativo. Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut, Vi[illegible] ——[a] *Super* [b] *Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum accusativo. Super pro De & in ablativo: ut, Tacit. *Multus* [illegible] *ea* [a] *re, variúsque rumor.* Virg. [b] *Fronde* [a] *super viridi.*

Super cum ablativo. Subter, uno significatu utrique casui apud au[illegible] jungitur: ut, Liv. *Pugnatum est super* [a] *subterque* [b] [illegible] Virg.——*omnes Ferre libet* [a] *subter* [b] *densa testudine* [illegible]

Subter. Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali; [illegible] [b] *Pube* [a] *tenus.* [b] *Pectoribus* [a] *tenus.* At genitivo ta[illegible] plurali: ut, [b] *Crurum* [a] *tenus.*

Tenus. Præpositiones, cùm casum amittunt, migrant in [illegible] verbia: ut, Virgil. — *longo* [a] *pòst tempore venit.* Idem; [a] *Ponè subit conjux ferimur per opaca locorum.* Idem; ——[a] *coràm, quem quæritis, adsum Troius Æne*[illegible]

Præpositiones migrant in adverbia.

INTERJECTIONUM

Constructio.

INterjectiones non rarò absolutè & sine casu po[illegible] tur: ut, Virgilius;

Spem gregis ([a] *ah!*) *silice in nuda connixa reliquit.*

Terent. *Quæ* ([a] *malum!*) *dementia!*

O exclamantis, nominativo, accusativo & vocativo
gitur: ut, [a] *O festus* [b] *dies hominis!*
rg. [a] *O fortunatos nimium, bona si sua nôrint,* [b] *Agricolas!*
em; [a] *O formose* [b] *puer, nimium nè crede colori.*
Heu & Prô, nunc nominativo, nunc accusativo ad-
erent: ut, [a] *Heu* [b] *pietas!* Virg. [a] *Heu prisca* [b] *fides!*
em; [a] *Heu* [b] *stirpem invisam!*
erent. [a] *Prô* [b] *Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*
em, [a] *Prô deûm atque hominum* [b] *fidem!*
Prô sancte [b] *Jupiter!* apud Plautum.
Hei & Væ dativo apponuntur: ut,
vid. [a] *Hei* [b] *mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis!*
erent. [a] *Væ misero* [b] *mihi, quanta de spe decidi!*

DE FIGURIS.

Figura est novatâ arte aliquâ dicendi forma. Figura quid sit.

Cujus duo tantùm genera, Dictionis scilicet & onstructionis, hoc loco trademus.

Figuræ Dictionis.

Figuræ dictionis sunt sex; { Prothesis, Aphæresis, } { Epenthesis, Syncope, } { Paragoge, Apocope. }

Prothesis est appositio literæ vel syllabæ ad princi- Prothesis.
ium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*.

Aphæresis est ablatio literæ vel syllabæ à principio Aphæresis.
ictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis est interpositio literæ vel syllabæ in Epenthesis.
edio dictionis; ut, *Relliquiæ*, *Relligio*, addita *l*: *nduperatorem*, pro *Imperatorem*.

Syncope est ablatio literæ vel syllabæ è medio di- Syncope.
tionis: ut, *Abîit*, *perîit*, *dixti*, *repostum*, &c.

Paragoge est appositio literæ vel syllabæ ad finem Paragoge.
ictionis: ut, *Dicier*, pro *dici*.

Apocope est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictio- Apocope.
is: ut, *Peculî* pro *peculii*; *Dixtin'* pro *dixtine*; *in-* pro *ingenii*.

Figuræ Constructionis.

Figuræ Constructionis sunt octo, Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio quid sit.

APpositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, continua sive immediata conjunctio: ut, [a] *Flamen* [b] *Dialis*. Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut, [a] *Marcus* [b] *Tullius* [b] *Cicero*.

Interdum apud autores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, [a] *Urbs* [b] *Petavii*, apud Virgilium: [a] *Urbs* [b] *Athenæ*, apud Ciceronem.

In Appositione substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties [a] rum substantivorum caret numero singulari, aut nomen collectivum, diversorum numerorum, esse sunt: ut, [a] *Urbs* [b] *Athenæ*.

Ovid. *In me* [b] *turba ruunt luxuriosa* [a] *proci*.

Virg. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus à præsepibus arcent*.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, [a] *Urbs* [b] *Roma*, [a] *Animal* [b] *equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, [a] *Taurus* [b] *Asiæ*, [a] *Lupus* [b] *piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, [a] *Erasmus* [b] *exactissimo judicio*. [a] *Nereus* [b] *adolescens insigni* [a] *Timotheus* [b] *homo incredibili fortunâ*.

EVOCATIO.

Evocatio Quid sit.

CUM prima vel secunda persona immediate evocat tertiam; ambæ sunt primæ vel secundæ personæ: ut, [a] *Ego* [b] *pauper laboro*; [a] *Tu* [b] *dives*

Est ergò Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum vero est, Verbum semper convenire cum persona evocante; ut, [a] *Ego pauper* [b] *laboro*; [a] *Tu* [b] *ludis*. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; evocata, quæ semper est tertiæ: Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In evocatione, persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote vel cùm persona evocata caret numero singulari: ut [a] *Ego tu* [b] *delitiæ isthùc veniam*: aut cùm est nomen collectivum; ut, *Magna* [a] *pars studiosorum amœnitates quærimus*; hîc subauditur *nos*: aut denique cùm est nomen distributivum; ut, *In magnis* [b] *læsi rebus* [a] *uterque* [b] *sumus*, subintelligitur *nos*. Notanda quatuor.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quam evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur; ut, [a] *Sum pius* [b] *Æneas*: subintelligitur *ego*. Evocatio duplex.

[a] *Populus* [b] *superamur ab uno*: subauditur *nos*.

SYLLEPSIS.

SYllepsis seu conceptio est comprehensio indignioris sub digniore, à σὺν *con*, & λήβω *sumo*. Syllepsis quid sit.

Duplex autem est conceptio; Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignum cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et, acceptum est pluralis numeri; ac proinde verbum, aut adjectivum, aut relativum, exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid* [a] *tu & soror* [b] *facitis*? Nota.

[a] *Ego & mater*, [b] *miseri* [b] *perimus*.

[a] *Tu & uxor*, [b] *qui* [b] *adfuistis*, *testes estote*.

Conceptio Personarum.

Dignior Persona. Dignior autem est persona prima quam secunda & tertia, & dignior secunda quam tertia; ut, [a] *Ego pater* [b] *sumus in tuto* [a] *Tu atque frater* [b] *estis in periculo. Neque ego neque tu* [b] *sapimus.*

Virgil. —— [b] *divellimur inde Ipbitus & Peliæ* [a] *mecum.*

Idem; [a] *Remus cum fratre Quirino jura* [b] *dabant.*

Cum. *Cum* tamen singulare verbum magis amat, ut, *Tu, quid ego, &* [a] *populus mecum* [b] *desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus. Dignius etiam est masculinum genus quam fœminum aut neutrum, & dignius fœmininum quam neutrum: ut, [a] *Rex & Regina* [b] *beati.* [a] *Chalybs aurum sunt in fornace* [b] *probati.* *Hinc per vim* [a] *leges, plebiscita* [b] *coactæ.*

Exceptio. At cùm substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur: ut, Virgil. —— *cùm Daphnidis* [a] *arcum Fregisti &* [a] *calamos* [b] *quæ tu perverse Menalca, Et cum vidisti puero* [bb] *donata, dolebis.*

Salust. [a] *ira &* [a] *ægritudo* [b] *perniciosa sunt.* Idem; *Hæc* [a] *bella civilia,* [a] *cædes &* [a] *discordia civilis,* [b] *grata fuerunt.* [a] *Virga tua, & baculus tuus,* [b] *ipsa me consolata sunt.*

Conceptio duplex. Porrò Conceptio alias directa est; nempe cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per Et, vel atque vel que: alias indirecta cùm copulantur per Cum: ut, [a] *Ego cum fratre* [b] *fui candidi*; ubi utraque Conceptio est indirecta.

Syllepsis implicita. Est etiam quædam Conceptio generum implicita, nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atque fœmina per indicia loquimur, ac de solo mare: ut si dicam, [a] *Uterque* [b] *formosus*: loquens de sponso & sponsa.

Sic Ovid. [b] *Impliciti laqueis nudus* [a] *uterque jacet*; loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PRO-

PROLEPSIS.

Prolepsis, seu præsumptio, est pronunciatio quædam rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret: inde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen fere non concordant: ut, [a] *Duæ aquilæ* [b] *volaverunt*; [ab] *hæc ab oriente*, [ab] *illa ab occidente*. Hic congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc* & *illa*, ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Prolepsis

Congregatio, sive totum est dictio pluralis numeri: ut, *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens; ut, *Corydon & Thyrsis*. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg. *Compulerántque greges* [a] *Corydon & Thyrsis in unum*; [b] *Thyrsis oves*, [ab] *Corydon distentas lacte capellas*. Nota.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut, [a] *Populus* [b] *vivit*; [ab] *alii in penuria*, [ab] *alii in deliciis*.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria: Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ aquilæ*; Verbum, ut, *volaverunt*; Partes, ut, *hæc* & *illa*; partium Determinationem, ut, *ab oriente* & *occidente*; & Ordinem, videlicet, quòd totum præcedat, partes seq antur. Quinque in Prolepsi necessaria.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimantur, quæ in prolepsi esse oportet: ut, [a] *Equi* [b] *concurrunt*; [ab] *hic à dextra*, [ab] *ille à sinistra Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid. [ab] *Alter in alterius* [a] *jactantes lumina vultus*, [b] *Quærebant taciti noster ubi esset amor*. Prolepsis duplex.

Deest altera partium cum Determinatione; videlicet, *&* [ab] *alter in alterius*. Et, [ab] *Alter alterius onera* [b] *portate*. Ubi deest [a] *vos*, & altera pars cum determinatione videlicet, *&* [ab] *alter alterius*.

Ter, [a] *Curemus æquam* [b] *uterque partem*: hic totum *nos*, subintelligitur; & partes, *alter & alter*, includuntur in distributivo *uterque*.

Dio-

Conceptio Personarum.

Dignior Persona.

Dignior autem est persona prima quam secunda tertia, & dignior secunda quam tertia; ut, [a] *Ego pater* [b] *sumus in tuto* [a] *Tu atque frater* [b] *estis in per Neque* [a] *ego neque tu* [b] *sapimus.*
Virgil. —— [b] *divellimur inde Iphitus & Peliæ* [a] *mecum*
Idem; [a] *Remus cum fratre Quirino Jura* [b] *dabant.*

Cum.

Cum tamen singulare verbum magis amat, ut, *Tu, quid ego, &* [a] *populus mecum* [b] *desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus.

Dignius etiam est masculinum genus quàm fœminum aut neutrum, & dignius fœmininum neutrum: ut, [a] *Rex & Regina* [b] *beati.* [a] *Chaly aurum sunt in fornace* [b] *probati. Hinc per vim* [a] *leg plebiscita* [b] *coactæ.*

Exceptio.

At cùm substantiva res inanimatas significant, jectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere nitur: ut, Virgil. —— *cùm Daphnidis* [a] *arcum Fregisti &* [a] *calamos* [b] *quæ tu perverse Menalca, Et cum vidisti puero* [bb] *donata, dolebis.*
Salust. [a] *ira &* [a] *ægritudo* [b] *permissa sunt.* Idem; [a] *bella civilia,* [a] *cædes &* [a] *discordia civilis,* [b] *grata runt.* [a] *Virga tua, & baculus tuus,* [b] *ipsa me con sunt.*

Conceptio duplex.

Porrò Conceptio alias directa est; nempe cùm cipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indig copulantur per Et, vel atque vel que: alias indir cùm copulantur per Cum: ut, [a] *Ego cum fratre* [b] *candidi*; ubi utraque Conceptio est indirecta.

Syllepsis implicita.

Est etiam quædam Conceptio generum impl nempe quando nec genus concipiens, nec genus ceptum explicatur; sed de mare atque fœmina pe loquimur, ac de solo mare: ut si dicam, [a] *Uter* [b] *formosus*: loquens de sponso & sponsa.
Sic Ovid. [b] *Impliciti laqueis nudus* [a] *uterque jacet*; lo de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PR

PROLEPSIS.

olepsis, seu præsumptio, est pronunciatio quæ- Prolepsis
am rerum summaria. Fit autem cum congrega-
ve totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret:
e partes totius ad idem verbum vel adjectivum
untur, cum quo tamen fere non concordant: ut,
aquilæ [b] *volaverunt*; [ab] *hæc ab oriente*, [ab] *illa ab*
ente. Hic congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*,
verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo
s, *hæc* & *illa*, ad idem verbum relatæ, in numero
concordant.

ongregatio, sive totum est dictio pluralis numeri: Nota.
Duæ aquilæ: aut plurali æquivalens; ut, *Corydon &*
sis. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg.
mpulerántque greges [a] *Corydon & Thyrsis in unum*;
yrsis oves, [ab] *Corydon distentas lacte capellas*.
ut congregativo est nomen collectivum: ut,
pulus [b] *vivit*; [ab] *alii in penuria*, [ab] *alii in delitiis*.

ulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse ne- Quinque in
aria: Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ* Prolepsi ne-
ilæ; Verbum, ut, *volaverunt*; Partes, ut, *hæc* & *illa*; cessaria.
tium Determinationem, ut, *ab oriente* & *occidente*;
Ordinem, videlicet, quòd totum præcedat, partes
antur. Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi Prolepsis
nia exprimantur, quæ in prolepsi esse oportet: ut, duplex.
qui [b] *concurrunt*; [ab] *hic à dextra*, [ab] *ille à sinistra Hip-*
roni: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid.
Alter in alterius [a] *jactantes lumina vultus,*
Quærebant taciti noster ubi esset amor.
Deest altera partium cum Determinatione; videli-
et, *&* [ab] *alter in alterius*. Et, [ab] *Alter alterius onera*
portate. Ubi deest [a] *vos*, & altera pars cum determi-
atione videlicet, *&* [ab] *alter alterius*.
en, [a] *Curemus æquam* [b] *uterque partem*: hic totum *nos*,
ubintelligitur; & partes, *alter & alter*, includuntur
distributivo *uterque*.

Dio-

Diomedes prolepsin dicit esse quoties id quod posterius gestum est ante describimus: ut, Virgilius: *Laviniaque venit littora*. Lavinium enim condita erat, cum Æneas veniret in Italiam. Dicitur autem Prolepsis, à προ quod est ante, & λήγω sumo.

ZEUGMA.

Zeugma quid sit.

ZEugma est unius verbi vel adjectivi vicinioris respondentis, ad diversa supposita reductio: ut unum quidem expresse, ad alterum vero per suppletum: ut, Cic. *Nihil te nocturnum* [a] *præsidium palati, nihil urbis* [a] *vigiliæ, nihil* [a] *timor populi, nihil* [a] *concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatus* [a] *locus, nihil horum* [a] *ora vultúsque* [b] *moverunt?* Hic *moverunt* expresse reducitur ad *ora vultúsque*, at cætera per suppletum: Subintelligendum est enim *præsidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit*. Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, [a] *Ego melius quam tu* [b] *scribo*. [a] *Ego sicut fœnum* [b] *arui*. Hic [a] *ille ita prudenter atque ego* [b] *fecisset*.

Item per *nisi*: ut, Ter. *Talem filium* [a] *nulla nisi tu* [b] *pareret*.

Licet poetæ interdum aliter loqui soleant: ut, Ovid. *Quid nisi secretæ* [b] *læserunt Phyllida* [a] *sylvæ?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi suprà est dictum: ut, Cicero; *Quare, ut arbitror, prius hîc te nos, quàm istîc* [a] *tu nos* [b] *videbis*.

Tribus modis fit Zeugma.

Zeugma triplex.

In Persona: ut, *Ego &* [a] *tu* [b] *studes*.

In Genere: ut, *Maritus &* [a] *uxor est* [b] *irata*.

In Numero: ut, —*hîc illius arma, Hic* [a] *currus* [b] *fuit*.

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, [b] *Dormio* [a] *ego & tu*, Quandoque in medio, vocaturq; Mesozeugma: ut,

[a] *Ego* [b] *dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur hypozeugma; ut, *Ego & [a] tu* [b] *dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio quæ vel copulativa, vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum; ut, *Irata est,* & quod verbum vel adjectivum viciniori suppositio respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, [b] *Cubas* [a] *ubi ego*; [b] *Cœnas* [a] *quando nos.* Quatuor in Zeugmate requisita.

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non constructionis: ut, [a] *Joannes* [b] *fuit piscator, & Petrus.*

Dicitur autem Zeugma, quasi copulatum, à Græco verbo ζευγνύειν vel ζεῦγμα quod est copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, Virgil. [a] *Pars in frusta* [b] *secant.* [a] *Gens* [b] *Armati.* Synthesis quid sit.

Fit autem Synthesis nunc in genere tantùm, idque aut lectûs discernendi causâ: ut, [a] *Anser* [b] *fata.* [a] *Elephantus* [b] *gravida:* aut supplementi gratiâ; ut, [a] *Præsule sub* [b] *ipso*; subauditur *urbe.*

[a] *Centaura in* [b] *magna*: subintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantùm: ut, [a] *Turba* [b] *ruunt.* [a] *Aperite* [b] *aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, [a] *Pars* [b] *versi tenuere ratem.*

Virg. *Hæc* [a] *manus ob patriam pugnando vulnera* [b] *passa.*

Dicitur autem Synthesis à σὺν, quod est con, & θέσις, positio; quia est compositio, id est, constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptôsis ab ἀντὶ, quod est *pro,* & πτῶσις *casus,* est positio casûs pro casu, idque interdum non inveniuste: ut, Virg. [a] *Urbem quam statuo vestra* [b] *est.* Ter. *Populo* Antiptôsis quid sit.

pulo ut [b] *placerent quas feciſſet* [a] *fabulas.* [a] *Sermo quem audiſtis non eſt meus. Ejus non* [b] *venit in item,* pro *id.* Quanquam hic *venit* impersonaliter tius usurpari existimandum est. *Aristotelis libri omne* [b] *genus elegantiâ referti:* pro *omnis generis. id* [b] *genus, quod* [b] *genus,* &c. [b] *Idne estis* [a] *autores* pro *ejus.* Interdum autem fit durior Antiptosis: *Salve* [b] *primus omnium parens patriæ appellate,* pro *me. Habet duos gladios,* [b] *quibus* [a] *altero te occisu minatur, altero vilicum:* pro *quorum altero.*

SYNECDOCHE.

Nota. SYnecdoche est, cùm id, quod partis est, attribuitur toti; ut, *Æthiops* [a] *albus* [b] *dentes.* Hic *album,* quod solis dentibus convenit toti attribuitur Æthiopi.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem significantia: item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut, [a] *Æger* [b] *pedes,* [a] [b] *pedibus.* [a] *Saucius* [b] *frontem,* vel [b] *fronte.* [a] *Dolet* [b] *caput,* vel [b] *capite.* [a] *Redimitus* [b] *tempora lauro.* [a] *Truncatus* [b] *membra bipenni. Effusas* [a] *laniata* [b] *comas,* [a] *contusque* [b] *pectus.*

Nam illæ Græcæ phrases sunt: [b] *Excepto* [a] *quod non simul esses,* [b] *cætera lætus.* [b] *Cætera* [a] *similes, ut differunt.* Dicitur autem Synecdoche à συν, quod est *con,* & ἐκδέχομαι, *suscipio:* videlicet, quòd totum cum sua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat Thomam Linacrum de Eclipsi, Pleonasmo, & Enallage, *deque aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copiosè differentem.*

DE

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit, Latinè *accentus* dicitur. Prosodia quid sit.

Dividitur autem Prosodia in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in pronuntiatione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex; { Acutus, Gravis, Circumflexus.

Tonus Acutus est virgula obliqua ascendens in dextram, sic ['] Tonus acutus.

Gravis est virgula obliqua descendens in dextram, ad hunc modum [`] Gravis.

Circumflexus est quiddam ex utrisque conflatum hâc figurâ [^] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ appositæ, quam sic pinges ['] Apostrophus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tantòn me crimine dignum dixisti?* pro *tantóne.*

Spiritus duo sunt; Asper & Lenis. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honos.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mel, sol, pars, pax.* Natura longa circumflectitur: ut, *Spes, flos, sol, thus, rus.* Monosyllaba.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa, inerit natura posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, Mûsa,* in cæteris, acuitur: ut, *Cítus, latus, fúlcrs, sátur.* Dissyllaba.

RE-

REGULA III.

Polysyllaba. Dictio polysyllaba, si penultimam habet lo[illegible] acuit eandem; ut, *Libertas, penátes.* Sin brevem [illegible] penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dómin[illegible] tifex.*

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefácit, [illegible] fácis, calefácit, frigefácit.*

Nota. At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima [illegible] vis, circumflectitur penultima: ut, *Românus, am[illegible]*

Composita à Fit ultimam acuunt: ut, *Malefit, [illegible] fit, benefit, satisfit.*

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circ[illegible] flexus ab acuto vix prolatione discernitur, Gram[illegible] tici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quæ tonos perturbant. Quinque sunt, quæ tonorum regulas perturbant.

1. Differentia.

Differentia. Differentia tonum transponit: ut, *Uná*, adver[illegible] ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic *eó*, [illegible] *aliquó, continuó, sedulo, porró, forte, quá, siquá, ali[illegible] nequá, illó, falsó, citó, fere, plané*, & id genus alia: [illegible] pro *sicut, pené* pro *post, corám, circúm, aliás, palám*, [illegible] conjunctio: sed *ergô* pro causa circumflectitur: [illegible] Virgil. *illius ergô venimus.* Hæc igitur omnia, [illegible] Græca acutitona, in hoc quidem sententiarum acu[illegible] tur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentiæ causâ antepenultima suspenditur [illegible] his, *Deinde, próinde, perinde, aliquando, siquando, [illegible] quando, hucusque, álonge, délonge, déinceps, dúnta[illegible] déorsum, quápropter, quínimo, enímvero, propémod[illegible] ádmodum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulómi[illegible]* cum non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube te[illegible] crurum tenus*: non enim composita sunt, velut *hú[illegible] nus, quatenus*, & ejus generis reliqua.

2. Tra[illegible]

2. *Transpositio.*

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in repositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut, Virgil. *Transtra per & remos. Te penes imperium.* Transpositio.

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Què, nè, vè.* Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti eámque acuunt: ut, *Lumináque laurúsque Dei.* Sic *Dum, sis, nam,* parelca. Attractio.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Denique, útique, itaque, úndique, hiccine,* & cujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *ubivis.* Ubique & ubivis.

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur, tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgili, Valeri, Mercúri:* pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.* Concisio.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, nostrâs, vestrâs, cujâs:* ab *Arpinatis, Ravennatis, nostratis,* &c. Sic *Donêc,* à *donecum.* Sic *hûc, illûc, istûc, adhûc:* ut, pro *hucce, illucce,* &c. Et composita à *dic, duc, fac:* ut, *benedîc, redûc, calefâc.* Nomina & pronomina syncopata.

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, adeo ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servent tonum suum: ut, *Simois, Periphas,* penultimam acuunt: at facta Latina antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam. Idioma.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimâ acutâ licet apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, sophia, symphonia,* tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant in penultima.

Porrò

Nota. Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam tiare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in prosa oratione semper piuntur: ut, Célebris, Cáthedra, Médiocris.

DE CARMINUM RATIONE.

De Syllab. tempore. HActenus de Tonis & Spiritibus: ceps de syllabarum tempore & ca nis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid. Tempus est syllabæ pronunti mensura. Syllaba brevis unius est poris; longa verò duorum.

Sylla. brevis, longa. Tempus breve sic notatur [◡]

Longum autem sic [⏑] ut, Terrā;

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt Pedes.

Pes. Est autem Pes duarum syllabarum pluriumve stitutio ex certa temporum observatione.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

Divisio pedum. De tetrasyllabis autem non multùm attinet ad nostrum institutum disserere.

Dissyllabi sunt,	Spondæus,	ut,	– – *Virtus.*
	Pyrrichius,		◡◡ *Deus.*
	Trochæus,		– ◡ *Panis.*
	Iambus,		◡ – *Amans.*
Trissyllabi sunt,	Molossus,	ut,	– – – *Magnet.*
	Tribrachus,		◡◡◡ *Domin.*
	Dactylus,		– ◡◡ *Scriber.*
	Anapæstus,		◡◡ – *Pietas.*
	Bacchius,		◡ – *Honesta.*
	Antibacchius,		– – ◡ *Audire.*
	Amphibracer,		– ◡ – *Charita.*
	Amphimachus.		◡ – ◡ *Venire.*

Porrò pedes, justo numero atque ordine concinna carmen constituunt.

Eſt enim carmen, oratio juſto atque legitimo pedum numero conſtricta. Carmen.

Carmen compoſituro inprimis diſcendum eſt, pedibus ipſum rite metiri, quam Scanſionem vocant.

Eſt autem Scanſio, legitima carminis in ſingulos pedes commenſuratio. Scanſio.

Scanſioni Accidentia.

Scanſioni accidunt, Synalœpha, Eclipſis, Synæreſis, Diæreſis, & Cæſura.

Synalœpha eſt eliſio quædam vocalis ante alteram in diverſis dictionibus: ut, Synalœpha.

Sera nimis vit' eſt craſtina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut, Dii, diis, iidem, iiſdem, deinde, deinceps, ſemianimis, ſemihomo, ſemiuſtus, deeſt, deero, deerit, & ſimilibus.

At *Heu*, & *O*, nunquam intercipiuntur.

Eclipſis eſt, quoties *m* cum ſua vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorſâ: ut, Eclipſis.

Monſtr' horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum:

pro *Monſtrum horrendum*, &c.

Synæreſis eſt duarum ſyllabarum in unam contractio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvâria vimine texta:* Synæreſis.

pro *alvearia.*

Diæreſis eſt ubi ex una ſyllaba diſſecta fiunt duæ: ut, Ovid. *Debuerant fuſos evoluiſſe ſuos:* pro *evolviſſe.* Diæreſis.

– ∪∪ – – – ∪∪– ∪ –

Cæſura eſt, cùm poſt pedem abſolutum ſyllaba brevis in fine dictionis extenditur. Cæſura.

Cæſuræ ſpecies ſunt.

Triemimeris, ex pede & ſyllabâ: ut, Virgilius; *Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.* Triemimeris.

– ∪∪ – ∪ ∪– – – ∪∪ – ∪∪ – –

Penthemimeris, ex duobus pedibus & ſyllaba: ut, Virgilius: *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.* Penthemimeris.

– ∪∪ – ∪ ∪ – – – – ∪ ∪ – –

Hephthemimeris. Hephthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllaba: ut Idem; *Oſtentans artem pariter, arcúmque ſonantem.*
– – ⏑ – – ⏑⏑ – – ⏑⏑ – –

Enneemimeris. Enneemimeris conſtat ex quatuor pedibus & ſyllaba: ut, Idem; *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – – – – ⏑⏑ – –

DE GENERIBUS Carminum.

CArminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimùm tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus, numero quidem ſex, genere vero duobus, dactylo & ſpondæo. Quintus locus dactylum, ſextus ſpondæum peculiariter ſibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus: ut,
Virg. *Tityre, tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.*
– ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑ – – – ⏑⏑ – –

Reperitur aliquando ſpondæus etiam in quinto loco: ut, Idem; *Chara Deûm ſoboles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima communis. Ultima cujuſque verſûs ſyllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum. Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici conſtat Penthemimeri; quarum prior duos pedes, dactylicos, ſpondaicos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omnino dactylicos, cum ſyllaba item longa: ut, Ovid. *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*
– – – ⏑⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

Carmen Aſclepiadeum.

Aſclepiadeum. Carmen Aſclepiadeum conſtat ex Penthemimeri,

hoc

hoc eſt, ſpondæo & dactylo, & ſyllaba longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

Horatius; *Mæcenas atavis edite regibus.*

– – ⏑⏑ – ⏑⏑ – ⏑⏑

Sapphicum.

Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, Sapphicum

Horatius; *Jam ſatis terris nivis atque diræ.*

– ⏑ – – ⏑⏑ – ⏑ – –

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicum, quod conſtat ex dactylo & ſpondæo: ut, Horat. *Integer vitæ ſceleríſque purus.* Adonic. ubi & unde.

– ⏑ – – – ⏑⏑ – ⏑ – –

Non eget Mauri jaculis, nec arcu,

– ⏑ – – – ⏑⏑ – ⏑ – –

Nec venenatis gravidâ ſagittis,

– ⏑ – – – ⏑⏑ – ⏑ – –

Fuſce, pharetrâ. – ⏑ ⏑ – –

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum, conſtat ex ſpondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, Phaleucium.

Quoquo diffugias pavens Mabili,

– – – ⏑⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑

Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis ut, *Suis & piſa Roma viribus ruit.* Carmen Iambicum.

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑

Recipit tamen interdum, in locis imparibus, pro Iambo, tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum & ſpondæum apud Scenicos.

Hoc carmen in duo gena diducitur; Dimetrum, & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces notæ, – ⏑⏑– –⏑ ⏑–
Quas ore pulchra melleo – ⏑⏑ –⏑ ⏑–
Fundis, lyræque succinis! –⏑ ⏑–⏑ ⏑–

Trimetrum, sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

Qui nos damnant sunt histriones maximi.
– ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑⏑ – ⏑ –

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

PRimarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur.

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo seu authoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est: ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quòd si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quàm* & *sit,* positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rariùs producitur: ut,

Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*
– – – ⏑⏑ – – – – ⏑ ⏑– –

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis

munis redditur: ut, *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur: ut, *Aratrum, simulacrum.*

Vocalis ante alteram.

Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes: ut, Unius, illius, &c. Ubi *i* communis reperitur, licèt in alterĭus semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i* longa fit; ut, Faciēi: alioqui non: ut, Rĕi, spĕi, fidĕi.

Fi etiam in Fio longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut, Fiĕrem, Fiĕri.

Juven. *Sic fiunt octo mariti* – – – – ◡ ◡ – –

Idem; *Quod fieri non posse putes.* – ◡ ◡ – – – ◡ ◡ –

Ohe interjectio priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit: ut, Dicite Pĭerides. Respice Lāerten. Et in possessivis: ut, Ænēia nutrix, Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS.

Regula III.

Omnis diphthongus apud Latinos longa est: ut, Aūrum, neūter, mūsæ: nisi sequente vocali; ut, Præire, præustus, præamplus.

DERIVATIO.

Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur: ut, ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi, ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rego.
Sēdes & Sēdile, à Sĕdeo.
Jūmentum, à Jŭvo.
Fōmes & fōmentum, à fŏveo.

Jūcundus, à jŭvo.
Jūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

sedile sæpius habet brevem in antenultima.

Sunt & contrà, quæ à longis deducta corripiuntur, qualia sunt,

Dux dŭcis, à dūco.
Dĭcax, maledĭcus, & id genus multa, à dico.
Fides, à fio.
ărena, } ab āreo.
ărista, }
Pŏsui, à pōno.

Gĕnui, à gigno.
Frăgor, } à frāngo.
Frăgilis, }
Nŏto, as, à nōtu.
Năto, as, à nātu.
Dĭsertus, à dĭsĕro.
Sŏpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut, Pŏtens, impŏtens, Sōlor, consōlor, Lĕgo, is, perlĕgo, Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innūba, } à nūbo. Dejĕro, } à jūro.
Pronūba, } Pejĕro, }

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpositionibus hæ ubique producuntur: A, de, præ, se, è, nisi vocali sequente: ut, *Unda debiscens.*

—— *Sudibúsve præustis*: apud Virgil.

Pro quoque longa est; præterquam in istis,

Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago pro stirpe, profanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiscor, prŏfari, prŏpero, prófugio, prŏfectó.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Propheta & propino, Græca sunt per *o* parvum, & proinde primam brevem habent.

Di

Di etiam producitur, nisi in Dirimo, & Disertus.

Reliquæ præpositiones, si positio sinat, corripiuntur. Cujusmodi sunt. Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

Regula VII. *Canon* I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fidi à *findo*, bibi, dĕdi, scidi, stĕti, tŭli.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi,
Tĕtendi,	Tŭtudi,	Didici,
Tŏtondi,	Fĕfelli,	Cĕcidi, à cado,
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcidi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum à cieo, es: nam cītum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM seu AUTORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poetarum usu, exemplo, atque autoritate petenda est certissimâ omnium regulâ. Discant ergo pueri observare ex poetis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt;

Britannus, Bithynus, Cacus, Cosyra, Crathys, Pachynus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, Hinulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sychæus, Sicanius & similia.

De MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ syllabæ, partim eâdem ratione quâ primæ partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogiâ cognosci possunt.

Increment. Genitiv.

De incrementis genitivi nominum polysyllabor[illegible] suprà in generibus nominum abundè dictum arbi[illegible]mur: unde petere licebit, si quid de hac re hæsitav[illegible] Cætera frequens lectio & optimorum poëtarum [illegible]servatio facilè suppeditabunt.

Conjugationum analogia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudime[illegible] pueri didicerunt: nempe A. indicem primæ conjugati[illegible]nis longam esse naturâ, præterquam in Do & ejus co[illegible]positis, quando hujus sunt conjugationis: ut, Dămus circundámus; Dabis, circundăbis; Dăre, circundăre.

Præterea syllabas *rimus* & *ritis*, in præterito perfec[illegible] modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas ani[illegible]madvertant; in futuro autem in oratione prosa long[illegible] esse debere; in carmine verò indifferentes repeti[illegible] quemadmodum contendit Aldus: ut, præterito, Amaverĭmus, amaverĭtis; Futuro, Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi syllabæ mediæ variant apud poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt; ut, Clandestīnus, mediastīnus, parietīnus, matutīnus, vespertīnus, repentīnus.

Præter hæc sequentia { Diutĭnus, Crastĭnus, Pristĭnus, Perendĭnus, Hornotĭnus, } { Serotĭnus, Oleagĭnus, Fagĭnus, Cedrĭnus, Carbasĭnus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ιυ*Θ: ut, Crystallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthinus, adamantĭnus, &c.

Cætera feliciùs docebit usus, & poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

De

De ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum numerum aut æquant aut etiam ſuperant, non tamen egebit illas etiam ordine percurrere.

Primum *a* finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias, pută, ită, quiă. A.

Item nominativos, & omnes caſus in *a*, cujuſcunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*; ut, ô Æneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in *ginta a*, finalem habent communem, ſed frequentiùs longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, deſinentia brevia ſunt: ut, ăb, ăd, căpŭt. B, D, T.

In *c* deſinentia producuntur: ut, āc, sic, & hic adverbium. Sed tria in *c* ſemper contrahuntur; ut, Lăc, nĕc, donĕc. Duo ſunt communia, Fac, & pronomen Hic, & neutrum Hoc: modò non ſit ablativi caſûs. C.

E finita brevia ſunt: ut, Marĕ, penĕ, legĕ, ſcribĕ. E.

Excipiendæ ſunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, una cum adverbiis indè enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, poſtridiē, quarē, qua-de-rē, ea-rē; & ſiqua ſunt ſimilia. Et ſecundæ item perſonæ ſingulares imperativorum activorum ſecundæ conjugationis; ut, Docē, movē, manē, cavē. Fames olim quintæ, nunc tertiæ declinationis, produxit ultimam in abla-

Producuntur etiam monoſyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē, præter quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e* ab adjectivis deducta *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ, tamen & malĕ corripiuntur omninò.

Poſtremò, quæ à Græcis per *n* ſcribuntur, naturâ producuntur, cujuſcunque fuerint caſûs, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa ſunt; ut, Domini, magiſtri, amari, doceri. Præter Mihi, tibi, ſibi, ubi, ibi, quæ ſunt communia.

Niſi

Nisĭ verò & quasĭ corripiuntur: cujus etiam ſunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus ſingularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladĭ, Phillidĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amarillĭ, Alexĭ, Daphnĭ. }

L. *L* finita corripiuntur: ut, Animăl, Annibăl, mĕl, gĭl, săl, conſul. Præter nil contractum à *nihil*; & & Hebræa quædam in *l*: ut, Michaēl, Gabriēl, phaēl, Daniel.

N. *N* finita producuntur: ut, Pæān, Hymēn, quīn, nophōn, nōn, dæmōn.

Excipe, Forsăn, forsĭtăn, ăn, tamĕn, attamĕn, ver tamĕn.

In. Corripitur & *in* cum compoſitis: ut, Exĭn, ſub deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen ſtrantur: ut, Mĕn? Audĭn? Nemŏn?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis cor ptum habet: ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuſcunque fuer casûs: ut, Iliŏn, Peliŏn: Accuſ. Caucaſŏn, Pylŏn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexin: In *yn*, per ut, Ityn.

In *an* quoque à nominativis in *a*: ut, Nomin. Iphigenia, Ægina. Accuſat. Iphigeniăn, Æginăn.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur: u Nomin. Æneas, Marſyas, Accuſat. Æneān, Marſyān.

O. *O* finita communia ſunt: ut, Amo, virgo, porrō, do cendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui ſemper producuntur: ut, Huic dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō falſō, primō, manifeſtō, &c.

Præter ſedulò, mutuò, crebrò, ſerò, quæ ſunt communia.

Cæterùm modŏ & quomodŏ ſemper corripiuntur.

Citò

ltò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, eguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o* producuntur: ut, Dō, ſtō, & ergō pro cauſâ.

Item Græca per *ω*, cujuſcunque fuerint caſûs: ut, Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc hō, Apollō.

R finita corripiuntur: ut, Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr, F.
or, turtŭr.

Cor ſemel apud Ovidium productum legitur: ut,

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

– ◡ ◡ – ◡ ◡ – – ◡ – ◡ ◡ – –

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fīr, cūr; Pār oque cum compoſitis: ut, Compār, impār, diſpār.

Græca quædam in *er*, quæ illis in *ηρ* deſinunt: ut, ēr, cratēr, characтēr, æthēr, ſotēr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam revem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent termi- S.
ationes, nempe, *As, es, is, os, us.*

Primò, *as* finita producuntur: ut, Amās, musās, As.
ajeſtās, bonitās.

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit: ut, Arcăs, Pallās; Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium: ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accuſativo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita longa ſunt: ut, Anchisēs, ſedēs, docēs, patrēs. Es.
Excipiuntur nomina in *es* tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi creſcentis corripiunt: ut, Milĕs, ſegĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Ceriēs; & pēs, unà cum compoſitis: ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs longa ſunt.

Es quoque à *ſum*, unà cum compoſitis, corripitur: ut, Potĕs, adeſs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi poteſt, unà cum neutris ac nominativis pluralibus Græcorum: ut, Hippomanĕs, cacoethĕs, Cyclopĕs, Naiadĕs.

Is. *Is* finita brevia ſunt: ut, Parĭs, panĭs, triſtĭs, [illegible]

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur: Mus.s, mensīs à *menſa*, dominis, templis.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi creſcentis: ut, Samnīs, Salamīs; Genitivo Samnītis, Salaminis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum deſinunt, Græca, ſive Latina, cujuſcunque fuerint numeri casūs: ut, Simoeīs, Pyroeīs, parteis, omneis.

Et monoſyllaba item omnia: ut, Vīs, līs; præterea & quīs nominativos, & Bīs apud *Ovidium*.

Iſtis accedunt ſecundæ perſonæ ſingulares verborum in *is* quorum ſecundæ perſonæ plurales deſinunt in *ĭtis*, penultimâ productâ, unà cum futuris ſubjunctivi in *rīs*: ut, Audīs, velīs, dederīs: *Pl.* Auditis, velītis, dederītis.

Os. *Os* finita producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominōs, ſervōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs oſſis: & Græca per parvum: ut, Delŏs, Chaŏs, Pallad.s, Phyllidŏs.

Us. *Vs* finita corripiuntur: ut, Famulŭs, regĭus, templum, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi creſcentis: ut, Salūs, tellūs; Genitivo Salūtis, tellūris.

Longæ ſunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum ſingularem: ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monoſyllaba: ut, Crus, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ys* diphthongum, cujuſcunque fuerint casūs: ut, Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Cliūs;

Atque piis cunctis venerandum nomen IESUS.

U. Poſtremò, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

nnium Nominum in regulis Generum contentorum, um Heteroclitorum, ac Verborum, interpretatio aliqua.

Bdo,
Abſcôdo,
occulto, } *To hide.*

ſſus, immenſa quæ-
am profanditas im-
enetrabilis. *A depth that by ſounding cannot be found.*

rnan, ex Acarnania
riundus. *One born at Acarnania in Greece.*

erſo, eo ad vocan-
um, vel voco. *To go to call.*

er, arbor. *A Maple-tree.*

ies, acumen rerum ſe-
antium, exercitûs in-
ructio, oculi lumen. *An edge: The aray of an army: The ſight of the eye.*

cus, inſtrumentum ſar-
toris, ac mulieris or-
namentum. *A needle, or an inſtrument wherewith women did ſet their hair.*

ceps, omnis pinguedo,
ſive carnis, ſive alteri-
us rei. *Fat.*

adipiſcor, aſſequutus
ſum. *To obtain.*

adoleſcês, juvenis adul-
tus. *A ſtripling from 12 to one and twenty.*

ador, frumenti genus vel
ſatris, *Wheat.*

Advena, qui non eſt civis, ſed externus. *A ſtranger.*

Aequor, mare, pelagus. *The ſea, becauſe nothing is more plain then it: for* Aequor *doth generally ſignifie a plain in any parcel of the world. It is taken for the air alſo: as,* Aſpice bis tenos volitantes æquore cygnos.

Aes, ſpecies metalli rubro colore. *Braſs: and becauſe that in old time money was made of it,* Aes *ſometime doth ſignifie money.*

Aether, tota cœli ſyderúmque ſubſtantia ac compago. *The whole ſubſtance of the ſpheares from the fire to the extrêeſt circuit of heavê.*

Affinis, cognatus, *A kinſman by marriage.*

Agnoſco, eſt noſcere id quod nobis olim aut viſum fuit, aut alia quapiam ratione cognitum. *To recognize, to know anew, or to come to remêbrance of.*

Ago, facio. *To do.*

Agragas, urbs Siciliæ. *A town in the iſle of Sicily, called now* Gergenti.

Agricola, qui exercitat rem ruſticam. *An husbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans. *A certain ſea-bird that liveth in the ſands, & hatcheth in winter.*

Ales, quælibet avis, aut velox. *A bird, or ſwift.*

Alnus, genus arboris. *An Alder tree.*

Alo, nutrio. *To nouriſh.*

Alter. *The other of the two.*

Alvus, quâ ſordes defluunt, aut labuntur. *The paunch, and ſometimes the belly without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ, eô quòd mammis careant. *Certain women of Scythia, ſo nâed for lacking a dug.*

Ambigo, circumago, circundo. *To compaſs, or doubt.*

Amicio, veſtio. *To cloth.*

Amnis, fluvius. *A river.*

Anas, avis in aquis degêt *A duck, or drake.*

Ango, crucio, premo, vexo. *To trouble, or vex.*

Anguis, ſerpens in aquâ degens. *A dry, or water ſnake.*

Animus, conſilii principium

cipium. *The mind.*

Anna, nomen mulieris. *Anne.*

Annuo, assentior. *To assent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum, & 6 horarum. *A year.*

Antes, ab ante, eminentes lapides, sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica. *The pillars, or sailing stones that sail over the wall, to bear the frame, or the dry stone-wall that encloseth a vineyard, or the first set or frontier of vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum. *A preservative against poyson.*

Antiæ, mulieris capilli in fronte demissi. *A womans forelocks.*

Antistes, in aliqua re summus. *A president or chief ruler, man or woman.*

Anus, vetula. *an old wife.*

Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc Tarentina dicitur. *Tarentine.*

Aperio, indico, refero. *To open, to shew, or to declare.*

Apes & apis, animal mellificum. *A Bee.*

Apiscor, assequor, acquiro. *To obtain.*

Apollo, deus quem Græci Solem appellant. *The God of wisdom & physick, & of prophesie, and the God that carrieth the sun about.*

Appendix, quod aliis adjunctum, quasi ex alio pendeat. *An appentise, or an addition to encrease a thing.*

Applico, jungo, advenio. *To apply unto, or to arrive.*

Aptôton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu. *A noun undeclined, having one termination in all cases*

Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus. *A laver, or an ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ significationis. *A tree.*

Arcas, ex Arcadia populus. *The people of* Arcadia.

Arceo, pello, & advenire non sino. *To keep away.*

Arcesso, voco, & accuso. *To call, or to accuse, or to go to accuse.*

Arctus, ursa, quam nostri Septentrionem dixerunt, signum cœleste. *A signe called the Bear or the Wagon.*

Ardeo, uror, inflammor. *To be hot.*

Argos, oppidi nomen. *A town of the* peninsula *of Greece called* Peloponnesus

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur. *Armour, or any kind of weapon.*

Arufpex, qui [illegible] inspicit. *He [illegible] seeketh destin[illegible] bowels of bea[illegible]*

As, est libra, id [illegible] decim unciæ. *of* xii *ounces, whole sum of a[illegible]*

Assecla, qui con[illegible] semper aliqu[illegible] quitur. *A page, [illegible]ke), or continual*

Astu, dolo, falla[illegible] *deceit, or guile.*

Athamas, nomen *A mans name should be sacrifis his son Phryxus.*

Athenæ, civitas Gr[illegible] inter Achaiam & cedoniam. *Th[illegible] Athens.*

Athletes, pugil & l[illegible] tor. *A champi[illegible] be that striveth [illegible] game.*

Atomus, corpusc[illegible] bile. *A mote s[illegible] that it cannot be [illegible]*

Auceps, qui vel qu[illegible] ves capit. *A fo[illegible] man or woman.*

Audeo, sum ausus. *be bold.*

Aveo, cupio. *To d[illegible] or covet.*

Avernus, lacus C[illegible] niæ prope Baias, Plutoni dicarum nabantur veteres. *lake in Italy, w[illegible] hence they thought a descent into hel[illegible]*

Augeo, majus faci[illegible] plifico. *To increa[illegible]*

...r, qui futura præ-...tiat. *A sooth-sayer, ...an or woman.*

...iga, qui vel quæ cur-...m ducit. *A wagoner, ...carman, a carter.*

...ter, ventus flans à ...meridie. *The south-wind.*

...thor, qui vel quæ ali-...quod opus facit. *The ...worker or doer of any ...thing, man or woman.*

...is, diametrus mundi, & dicitur lignum te-...res, circa quod rota ...currûs vertitur. *An axle-tree: and by translation, the straight line that may be imagined from the one pole to the other.*

B

BAcchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. *The feast of Bacchus.*

...cchar, herba radicis odoratæ. *An herb that the Frenchmen call our Ladies gloves.*

...cchus, deus vini. *The drunken god, the god of wine.*

...aculus, bacillus, & baculum, & hinc bacillum, scipio. *A staff.*

...alneum, locus publicus vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causâ lavamur. *a bath.*

...arathrum, erat locus profundior Athenis, putei modo vel formâ. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro, vel calamo. *The lute, or any like that is played on with a quill. It is also* Barbitos, *both masculine and feminine.*

Bellaria, cibi secundæ mensæ. *Juncates.*

Bes, unciæ octo. *Eight ounces.*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drink.*

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any instrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the feminine gender.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or she that hath a face before, and another behind.*

Bilis, humoris genus. *It is with this word* atra, *melancholy: and with* flava, *choler: and being used alone, is the same disease that* Cholera *is after* Cor. Celsus. *See* Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia sumitur. *A silk-worm, or silk.*

Bos, nota est significatio. *An ox, bull, or cow.*

Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. *The isle which is inhabited of English-men and Scottish-men, called* Britannia major.

Britannia minor, *is Britain in* France.

Bubo, avis nomen, à bovis mugitu. *An owl.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horse.*

Byssus, tenuissimi lini genus. *A most fine sort of fine flax, whereof a precious kind of linen-cloth is made. It may be taken for silk also.*

C

CAcoethes, malus mos. *An evil custome, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A dead carcase.*

Cado, corruo, præcipitor, vel labor. *To fall, and sometimes to happen, to chance.*

Cædo, percutio, ferio, verbero. *To strike, or to beat, and sometime to cut or lop, or to prune trees: sometime to kill, to sacrifice; and sometime to break, as* cædere januam saxis, instare ferro.

Cællo, percutio aut frango. *To smite or to break,* antiquum verbum, *the compounds whereof be in use onely.*

Cello *is also read without a diphthong.*

Cælum vel cœlum, extrema mundi determinatio cum sphæris, quas

quas ambit ad elemẽtum ignis. *Heaven, or with a difference any of the sphears. It signifieth weather also.*

Calco, pede comprimo. *To tread upon, and by a translation unto the minde, to despise and set nought by.*

Calẽdæ, dies primus cujusq; mensis. *The first day of every moneth.*

Caleo, ferveo, calidus sum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id est, via trita. *A pathway.*

Calvo, decipio, frustror. *To deceive, to beguile, to tromp.*

Calx, pes imus; & pro cujusvis rei fine ponitur, vel pro materia, quâ lapides in muro conglutinantur. *An heel, or last end of a race, or lime.*

Cambio, commuto. *To exchange, and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide stratis. *A chanel.*

Cancelli, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar retis invicem annexa. *A lattice, or the lists of a game-place, or of a spectacle.*

Canis, animal latrabile, & piscis marinus, & signum cœleste. *A dog, or a dog-fish: a star or signe in the firmament called* canis.

Cano. *To sing, to indite poetically, to play upon instruments: sometime it is to praise or prophesy*

Capesso, capio, sive ad capiendum eo. *To take or to go to take: and sometime* recipio me, *to go; as,* Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capessam:

Capio. *To take, to delight, to deceive, to chuse, to abide and suffer: as,* Capio dolores. *To hold, or contain; to invade & catch: as,* Navẽ cepimus. *To inflame with love. And it is lightly of such a signification as the ablative is that comes with it.*

Capistrum, capitis vinculum, adhibitum nè animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. *An ornamẽt that the Nuns were wont to wear upon their heads.*

Capra, animal à carpendis virgultis dictum. *A goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of* Caria.

Cardo, quo janua movetur. *An hook or hinge.*

Careo, est rem desideratam non habere. *To lack, or to be without, and especially such a thing as once w*

Carex, herba a riffima. *Sedg*

Caro, quod ani at, non solùm malibus, sed e piscibus & fr *The meat of a but most co flesh.*

Carpo, discerpo. *to bite off, nott gather It is lease, or to cho sometime to ta rebuke.* Carpere *to begin to j* Carpere vitales Carpere lanam *to se wool.* Carp num, *To hatch* Carpere cibum

Cassis, --sis, retic masc. pro galea est cassis, --dis, cassida. *A net; helmet in the fe gender.*

Castra, locus, in qu lites tentoria fix *The camp, the p or the army.*

Cato, nomen viri. *A tain Romanes na*

Caveo, diligentia hibeo, provideo, sulo, prospicio n quid præter spem niat. *To beware, be wary and hee* Cavere *is also to in assurance, an save harmless by tion or sureties.*

Caulis, in herbis dic ipsum robur, sive

[illegible] A stalk.
[illegible] To give place, to [illegible], and go away.
[illegible] arbor ingens & [illegible] A tedious tree.
[illegible] Cœlo.
[illegible] existimo, puto, [illegible] To deem, to [illegible], to suppose, to [illegible] mind.
[illegible] take to for to be [illegible] Censeri is also [illegible] books of subsi[illegible] to be taxed, or [illegible]
[illegible] An hundred.
[illegible] centum li[illegible] An hundred [illegible]
[illegible] quod, melle [illegible] expresso, re[illegible] Wax.
[illegible] video. To see. [illegible] by transfusion, to [illegible] & understand. [illegible] time to decree & [illegible] To sift, range, [illegible], to sever and [illegible], to fight, to go [illegible] Cernere hæredi[illegible]
[illegible], piscis maximus. [illegible] whale.
[illegible] est ventriculi [illegible] perturba[illegible] & infra per [illegible] facta. The [illegible] It is also choler, [illegible] and dry humor.
[illegible] pennis leguminis. [illegible] Italian pease.
[illegible] commoveo. [illegible] to shake and [illegible] and sometime for [illegible] it is to call.
[illegible] vel [illegible], pulvis.

Ciris est avis, quam alio nomine alaudam dicimus. A lark.
Claudo, obstruo, obsero. To shut or close, to make fast, to stop, or to stay, not to suffer to pass: or, Ecce maris magnâ claudit nos obice pontus.
Clivus, locus molliter arduus, & pro colle ponitur. A bank, a rising, also a little hill.
Clunis, natium tumor. The buttock.
Cluo, splendeo. To shine, to glister: sometime to fight.
Clypeus, & Clypeum scuta majora & proprie peditum. A buckler
Cœlum. A graving-tool, the sky, that is, as much of the world as is above the element of fire, which is called æther, or quintum elementum. Cœlum also is taken for the air: as In hoc cœlo qui dicitur aer.
Cœno, cœnam sumo. To sup, or to take supper.
Cœpio, pro incipio, antiquum est. To begin.
Cognosco, nosco eos qui prius incogniti erant. To know that which we knew not before: sometime diligently and attentively to consider, or to understand, to search by an enquiry, & to sit in judgement.
Collis, monticulus. An hillock.

Colo, adoro, vel oro. To honour or worship with prayer, to exercise, to make much of, to inhabit, to love. Vitam colere, is, to lead a life: sometime to glow or till the ground: sometime to deck and [illegible]
Colus, instrumentum quod pensa continet. A distaff, or spindle.
Comes, comitans aut loquens. A companion by the way, either man or woman.
Comminiscor, fingo, excogito. To imagine, to feigne, to invent and devise, to assay, to bring a man to the belief of that that is not.
Como, comam, compono. To kemb, to dresse the hush with a comb, or to deck and adorn.
Compago, compactio, & conjunctio. A joyne.
Compedes, vinculi genus. A pair of fetters or gyves.
Conditor, qui aliquid facit. A maker or a builder.
Congrus, conger, genus piscis. A Conger.
Conjux, maritus vel uxor. A husband or a wife.
Consulo. To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: to take in good worth, with a genitive. Sometime it is to sit in counsel, or

re deliberare; putare sed prius allyc. ar, Consulunt Senatores.

Cuquo, cibum usui aptum coquo. *To dress meat, to play the cook, to prepare meat for about: to*, Bellum cocere. *To vex & trouble: of*, Coquit me cura. *To consider, to bring our nutriment into a natural ferment or juice.*

Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo anima regitur quasi fons quidam & domicilium. *The heart, and sometime it is used for the minde.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, monimentum capicis quorundam animalium. *An horn. By translatio, the turnings of rivers be called* Cornua. *It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritiâ & rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primo candidum, postea sanguineum. *A certain tree unknown to us.*

Costus, radix magni odoris. *A shrub growing in Arabia, Persia, & Syria, having a very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense.*

Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *The hip.*

Crater vel cratera, vas amplum cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet, or standing piece.*

Crepo, sono. *To crack. Sometimes to complain, lament, and accuse: as*, Quis posti vina gravem paupertem crepat?

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur, *All manner of things that are given children in their infancy: as rattles, swadling-bands, daggers, timbrils, and such like.*

Crès, Cretensis. *A man of Candy.*

Creta, insula est. *The Ile called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars à genibus usque ad inferiorem pedem. *A leg.*

Crystallus, glacies ex gela vehementer concreta. *Crystall.*

Cubo, jaceo. *To lie, & sometime to be sick in bed.*

Cucumis. *A Cucumer, the which is also called in Latine* Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. *A gnat.*

Cumbo. *The same that* Cubo *is.*

Cunabula, cunæ, id.

Cunæ, cunabula, id.

Cupio, opto, desi. *To covet, to desire lust for: and sometime with a dative case.*

Cupressus, arbor nemorensis. *A Cypress tree.*

Curculio, animal frumentum rodens. *A Weevil.*

Cures, oppidi Sabini. *A towns name.*

Curro, celeriter pedum præcipitâ celeritate vehi. *To run.*

Cuspis, acutum pilum. *The point of a spear, pike, partisan, or any other like.*

Custos, qui vel quæ aliquam tuetur. *A keeper, a man, a woman.*

Cyprus, insula. *Cyprus the Ile.*

D

Dama, animal notum. *A Buck, a Doe.*

Damno, damnum facio vel condemno. *To damage, or to condemn.*

Dedo, in perpetuum vel totum subdo, in magnis & arduis do. *To yield.*

Defrutum, à defervendo vinum decoctum ad mediam partem. *Sodden to the half.*

Dego, ago. *To live.*

De

Deleo, expungo, propeic lineas aut regulas. *To put out, and to cancell.*

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. *The thing, wherein we take pleasure.*

Delphin, vel delphinus vel delphis, piscis maris, & signum cœleste. *A Dolphin.*

Demo, aufero. *To pull away, and to exempt.*

Dens, notum est: per similitudinem capitur pro omni quo aliquid teri potest. *A tooth.*

Depango, defigo. *To fasten down, and to plant.*

Desidia, ignaviæ vitium. *Slothfulness.*

Dico, loquor, nomino, *To speak or to tell.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A day.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To denie.*

Digredior, discedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To love.*

Dilao, aquâ vel quovis humore aliquid purgo. *To purge with washing.*

Didymus, jugum montis Phrygiæ Idæ, matri deûm dicatum. *The top of Ida the hill by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium sonus. *A double sound, a diphthong.*

Diptôton, nomen flexum duobus in casibus quibuscunque. *A noun declined with two cases whatsoever.*

Diræ, imprecationes, execrationes & inferorum furiæ. *Curses, banninge, and the furies of hell.*

Disco, capio doctrinam *To learn.*

Dispesco, separo, dirimo. *To sever.*

Displiceo. *To displease.*

Ditionis, imperii, dominii. *Of my right & title. We need not scrupulously to refuse* Ditio *the nominative.*

Divido, partior. *To divide.*

Divitiæ, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*

Do, dono. *To give,*

Doceo, alicujus rei cognitionem alteri trado. *To teach, & sometime to shew, and to declare, to warn, and to ascertain.*

Dodrans, unciæ novem. *Nine ounces.*

Doleo, tristis sum. *To be sorrowfull.*

Domo, mansuetum facio. *To tame.*

Domus, ædificium ad habitandum factum. *An house.*

Duco, notum est. *To lead, to marrie, to account.*

Dulcedo, suavitas. *Sweetness.*

Dux, qui vel quæ ducit aliquem. *A guide man or woman.*

E

Ecquis. *Whether any.*

Edo, comedo. *To eat.*

Edo, i. emitto & quasi extrudo. *To set out, and to evulgate, and sometime to exhibite, to shew; as,* Edere spectacula. Edere animam, *is to die. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.*

Edoceo, diligenter doceo. *Thorowly or perfectly to teach.*

Effata sunt ultimæ precationes Augurum post finem auspiciorum extra urbem dictæ. *The prayers that Soothsayers said, after notice taken of birds flying, before they entred the citie.*

Egeo, careo. *To need.*

Elephas, elephantus, animal famâ notum. *An elephant.*

Elis, civitas Arcadiæ. *A citie in* Arcadia, *or a countrey in* Peloponnesus.

Emineo, præ aliis appareo, vel excello. *To appear before others, & to pass them,*

Emo, comparo, mercor. *To buy.*

Ensis, gladius. *A sword.*

Epasco, *To eat up, to consume with feeding, and to leave nothing.*

Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium. *A banquet, or feast.*

Equos, homo equo insidens. *An horseman, or he or she that rideth.*

Eremus, locus desertus. *A desert or wilderness.*

Exipio, extrà rapio. *To pull out.*

Esurio, famem patior. *To hunger.*

Eventus, eventum, quod casu aut fortunâ nobis evenit. *Hap, or that which cometh to pass.*

Excludo, extrà claudo. *To shut out.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *Watchings and wardings.*

Exculpo, perfectè scalpo, vel scalpendo conficio. *To carve, to grave, to cut out, to scratch out: as*, Oculum exculpere. *To wrest or wring out: as*, Verum exculpere.

Excurro, extracurro, vel præcurro. *To run out, or to out-run before, to amount to a great deal, to make an out-road, or an excursion.*

Excuso, extra culpam reddo. *To excuse.*

Excutio, ejicio, emitto. *To smite out.*

Exequiæ, funebre officium. *The ceremonies of the buriall.*

Exlex, sine lege vivens. *A lawless man or woman.*

Expergiscor, evigilo. *To awake.*

Experior, tento, vel tentor. *To prove or to be proved.*

Explico, extendo, & declaro. *To stretch out, and to declare.*

Exta, proprie cor, jecur, & pulmo dicuntur. *The entrails.*

Exterris, exul. *A banished man or woman.*

Exul, qui vel quæ exulat. *A banished man or woman.*

Exuo, exolvo, denudo. *To put off, to unclothe.*

Exuviæ, ab exuendo. *The things that we put off.*

F

FAcies. *A face.*

Facio, aliquid ago. *To make.*

Faceſſo, facio, vel eo ad faciendum. *To make or to go to make.*

Fallo, decipio. *To deceive.*

Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*

Far. *Once a general word for any kinde of grain or corn: as*, Triticeum far, hordeaceum, silliginem, &c. *But now it signifieth one certain kind called* Ador, *which is bread-corn.*

Farcio, saturo, impleo, pinguefacio, sagino. *To stuff, to fill, to satisfie, and make fat.*

Fas, pium, religiosum, & dignum factu. *Lawfull, right, godly, and worth the doing.*

Fascis, lignorum alicujus rei ma[nu]ries. *A fagot.*

Fasti, libri in quibus tius anni res [ge]sta Romani scripto tinebantur, & festivitatum ex[pli]cabantur. *A Regi[ster] the order of things the whole year.* dies, were dayes in the Iudges give sentence offence of the [pe]ople: these three [let]ters words of the law, dico, addico: N[on] dies, were their [ju]dy dayes.

Fateor, annuo, c[on]do. *To grant, to [con]sent unto.*

Fatiſco, defatigo, [de]fatigor. *Abun[dan]to gape.*

Fatiſcor, sessus sum *to be weary, to faint, to be weak.*

Faveo, recte alicui. *To favour.*

Fel, purgamentum [ex]guinis. *The gall.*

Feriæ, dies cessationis ab opere. *Holy-dayes, or times of festivity.*

Ferio, percutio. *To [st]rike.*

Fero. *To bear, or to [br]ing, to lead or trail, to [ca]rry, to cover, to advance, to bring forth, to beget, to take away, to obtain, to advice: to, [re]ferre, to put, to bring, to [re]peat, to tell, to relate, to [re]port, to name, to call, to [re]ckon, to number, to [re]gard, to esteem, to [re]ckon, to account, to [re]ckon, to count, to [re]ckon

...rveo, valde caleo. To ...e hot.
...rvesco, calesco. To ...wax hot.
...cus, arbor vel morbus. A fig-tree, or a certain ...ble rising in the fundament.
...des, constantia in omnibus rebus. Faith and truth.
...do, fiduciam & spem habeo. To have trust.
...go. To fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.
...lix, herba sine caule, sine flore, sine semine. Fern, whereof there be two kinds, as in Herbaries you shall see.
...dum, illud subtile quod ex lino lanâve trahendo ducitur. A thread.
...mus, lætamen, & excrementa animalium, quibus agri stercorantur. Dung. It is also Fimum in the neuter gender.
...ndo, disseco, diffindo. To cleave.
...ngo, formo. To fashion.
...nis, extremitas sive terminus in unaquaq; re. An end.
...o, efficior. To be made.
...aveo, flavus sum. To be yellow.
...ecto, inclino, volvo, ...ico, moveo. To bow, to move, and to cause to follow.
...leo, lacrymor. To weep.
...lo, spiro. To blow.

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. A flower.
Fluo, decurro, propriè ut liquores. To flow.
Fodio, terram eruo. To dig.
Follis, instrumentum, quo attrahitur atque emittitur ventus. A pair of bellows.
Fons, scatebra. A well.
Forceps, instrumentum, quo tenetur aliquid. A pair of tongs.
Forfex, instrumentum sartorum, quo aliquid scinditur. A pair of scissers.
Fors, fortuna, casus. Hap.
Forum, à ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. The judicial place, and then it is named Forum judiciale: or the market-place, & is called Forum venale
Frango, rumpo, destruo. To break.
Frenum, vel frænum, instrumentum, quo equum insessor coercet. A bridle.
Frico, scalpo. To rub.
Frigeo, frigidus sum. To be cold.
Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. Good, profitable, and thrifty.
Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. Of corn, or pulse. Some make the nominative hereof Fruges, and some Frux the foremost is not to be misliked.
Fruor, delectationem & fructum capio, & alor. To take pleasure, or fruit, and profit of, and to be fed.
Fuga, fugiendi actus, Flying, or running away.
Fugio, vito, currendo relinquo. To flee from, to avoid.
Fulcio, sustineo, munio. To underprop, and to shore.
Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo. To melt or to poure.
Funis, restis. A rope.
Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. A man or woman thief.
Fursur, purgamentum farinæ. Bran or scurf.
Furo, insanio. To be mad.
Fustis, baculus. A club.

G

GAbii, Volscorum urbs. A town in Italy seventy miles from Rome.
Gallia, Europæ pars, sita intra Pyrenæos montes, inter Hispaniam Germaniámq; & duo maria, Oceanum Britannicum, & mare nostrum. France.
Garamas, Libyæ incola. A certain inhabitant of Asia.
Gargarus, unus ex collibus montis Idæ. A very high top of the hill.

Idæ. *There is also a town of that name at the foot of the same hill.*
Gaudeo, lætor. *To rejoyce.*
Gelu, propriè glacies. *Frost, or ice.*
Genu, curvatura quâ crus & femur connectuntur. *A knee.*
Gero, porto. *To bear.*
Gibbus, & gibber, solidus in dorso tumor. *A jub or bunch.*
Gigas, vir altissimæ staturæ. *A giant.*
Gigno, genero. *To beget.*
Gingiber, herba in Arabia nascens. *Ginger.*
Glis, animal muri simile. *A dormouse.*
Glisco, cresco, augeor, invalesco. *To increase & grow, to wax strong, to wax fat, & much to desire, & sore to covet.*
Gluten, glutinum, aut colla. *Glue.*
Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*
Gradior, eo, incedo, progredior. *To go.*
Græcia. *The countrey of Greece, a great piece of Europe, which is now under the Turk.*
Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*
Grando, gutta aquæ in aere congelata. *Hail.*
Gratès, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. *Thanks.*
Grex, pecudum multitudo. *A flock.*
Grossus, ficus abortiva, quæ non maturescit. *A rathe-ripe fig.*
Gruo, ut grues gruere dicuntur. *To cry like a Crane.*
Grus, avis nota. *A Crane.*
Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon*
Gummi, liquor glutinosus ex arboribus resudans. *Gummi.*
Gurgulio, pars gutturis à naribus ad pulmonem: vel animal. *The wesand, or a weasel.*

H

Habeo, possideo, teneo. *To have.*
Hæreo, arctè alicui rei infigor. *To cleave unto.*
Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. *An heir.*
Halec, piscis qui solâ aquâ nutritur. *An herring.*
Haurio, extraho humorem & educo ex profundo aliquo loco. *To draw.*
Heros, vir illustris & nobilis. *A nobleman, a man of great excellency in worthy facts, and therein more like a god then a man.*
Hesperus, serotina stella. *The evening star.*
Heteroclitum, nomen secus, quàm declinationum canones poscunt flexum. *A word declined otherwise then the bare rules of the declensions do require.*
Hilaris, vel hilarus, cundus, lætus.
Hippomanes, virus equa collectum, caruncula in fo pulli equini, homi ad insaniam redi *Poyson to procure withall, or a little of flesh growing in colts forehead, wh is first foaled.*
Hirundo, avis notis *A swallow.*
Histrix, animal ex rinaceorum ge *A porcupine.*
Homo, notæ significa nis. *A man or wo*
Honor, vel honos, et verentia, quam a exhibemus in vi testimonium. *Ho worship.*
Hordeum, ab hor quoniam hordeo frumento arista mordacior. *Barle*
Hospes, qui vel q hospitium recip recipitur: & ca pro peregrino. *A or an hostess, or a man or woman.*
Hostis, inimicus, v regrinus. *An en*
Huber, fertilis, a dans, & mamm coris & hominis. *tifull, or a dug, udder of any beast.*
Humus, terra hum cta. *The ground.*
Hydrops, aqua cutem. *The drop*
Hyems, bruma. *Wi*

I.

Accio, decumbo. *To lay.*
Jacio, emitto, ac vi impello. *To cast, to hurl, to lay; as,* Jacere fundamentum; *or by translation it is to make a beginning.* Jacio *is sometimes to spread a bruit by rumour, and sometime to object a crime, with an Accusative with this preposition* In.
Iapis, lapis pretiosus. *A great pretious stone, whereof there be divers kinds, & degrees of divers colours.*
Ico, ictio, percutio. *To strike, to smite; as* Icere colaphum. Icere foedus, *is to strike up a bargain.*
Icon, imago. *An image.*
Ida, mons altissimus Troici soli. *An hill in the countrey of Troy.*
Idus, dies qui dividunt mensem. *In March, May, June, and October it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*
Iecur, hepar. *The liver.*
Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*
Illex, qui sine lege vivit. *A lawless body, man or woman.*
Imber, agmen aquarum largius ex nubibus diffusum. *A showre.*
Imbrex, canalis, vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tile.*
Immineo, insto. *To hang over.*
Impetis, violentiæ, invasionis. *Of violence, and boisterousness.*
Incesso, accuso, impeto. *To accuse, to provoke, to revile, to invade, and enter into.*
Incido, ferio, secio. *To cut, to grave in.*
Incido, in aliquid, vel super aliquid cado. *To fall into by hap, to run into:* Incidi in errorem. *And sometime to happen, or to chance.*
Incipio, inchoo. *To begin, to take in hand, to enterprise.*
Inculco, eadem sæpius iterando ingero. *Often to repeat.*
Indo, impono. *To put in.*
Indoles, facilis significatio futuræ probitatis. *Towardness or likely disposition.*
Inducia, pax in paucos dies. *A truce.*
Indulgeo, obsequor. *To set much by, & to give to.*
Inermus, vel inermis, qui armatus non est. *Unarmed.*
Infans, homo per ætatem nondum fciens fari. *A babe.*
Inferiæ, sacrificia quæ inferis solvuntur. *Sacrifice done unto spirits in hell: Hereof* Inferias facere, *is* Manes sacrificiis placare, *that is, to celebrate obites, and obsequies.*
Inficias, negationem se vel debere quod actor poscit, vel commisisse quod accusator objicit. *A denial, and it followeth onely the verb* Eo.
Inficio, infingo, vitio, seu maculo. *To die, or to infect.*
Ingruo, invado, impetum facio. *To give an onset, and to invade.*
Injussu, absque auctoritate, & temerè sine jussione. *Without bidding.*
Insidiæ, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A lying in wait for, or a deceit.*
Instar, significat vel similitudinem, vel æquiparationem & mensuram. *Like, or as big, or the image.*
Intelligo, capio. *To understand.*
Interpres, qui auctores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. *An interpreter, man or woman, or a translator.*
Invidia, mœror ex alicna prosperitate. *Envie, sorrow for another mans welfare, or else the evil will and spight of a man.*
Jocus est quidam lepos & festivitas in verbis. *A merry scoff.*
Irascor, irâ frimulor

To be angry.

Ismarus, mons Thraciæ asper & incultus ex una parte, ex alia fertilis vineris & olivetis. *A certain hill in Thracia so named.*

Iter, itio, actus eundi. *A journey.*

Jubar, sol, vel ipsius splendor. *the sun-beam*

Jubeo, impero. *To command.*

Judex, qui vel quæ judicat. *A Judge, he or she.*

Jugeris, agri tantum quantum ab uno pari, aut jugo boum, uno die arari potest. Plinius. *We call it an acre: the authors do vary in the measure of it: for the commoditie of the nominative and other cases, we may use* Jugerum.

Jugum, vertex, sive cacumen montis. *The top of an hill. It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is, a couple. By ametaphor it is a servitude or a bondage. It is also a weavers beam, or a pair of gallows; such as for ignominy the Romans went under.* Tribus hastis jugum fit, humi fixis duabus, supérq; eas transversâ unâ deligatâ.

Jungo, copulo, & quasi in unum ago. *To joyn.*

Juno, dea Jovis uxor. *The goddess, Jupiters wife.*

Juro, juramentum facio. *To swear.*

Jus, quod natura, aut civitas, aut gens jubet; & liquor eorum quæ coquuntur. *The law & right; and the broth of any thing sodden.*

Jussu, imperio, jussione, *By commandment.*

Justa, idem quod exequiæ.

Justitium, juris dicendi intermissio. *Non-term.*

Juvenis, qui adolescentium excessit ætatem. *One come to mans age.*

Juventus, ætas juvenilis. *Mans state.*

Juvo, auxilium do. *To help.*

L.

LAbes, biatus, macula, dedecus. *A great chap, a spot, a dishonour or reproach.*

Labor, vel labus, opera, defatigatio. *Labour and toyl, pains-taking, sometime it is miserie, calamity, peril, danger, travel.*

Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milk.*

Lacesso, vexo, incito, provoco. *To trouble, to provoke.*

Lacio, in fraudem duco, *To allure or to entice.*

Lactes, graciliora intestina. *The small guts.*

Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. *To give milk, or to deceive.*

Lacus, locus pro[...] cum aquis pe[...] ibidem natis, [...] ficit rivos. *A [...] weare, a meyre.*

Lædo, verbo facto[...] liquem offendo. [...]

Lælaps, nomen [...] dam è canibus [...] onis. *One of Ac[...] dogs called Læla[...] speedy furiousness [...] Lælaps signifies [...] whirl-wind, a [...] and a storm.*

Lambo, linguâ li[...] *To lick.*

Lampas, ignis aut [...] splendor. *A fire, [...] brightness of the [...] or a lamp.*

Lanista, qui domi [...] diatores docet, & [...] pulo vendit. *A M[...] ster of defence.*

Laquear, pars supe[...] cubiculi parum [...] vexa. *A vaulted [...] of a parlour.*

Laser, herba quæd[...] & succus qui ex[...] mo laserpitii exu[...] *The herb out of [...] cometh the juyce [...] the Apothecaries do [...]* Asa dulcis, & Belz[...] *or* Belzoin. *The [...] mon people call it* Be[...] jamin.

Lateo, abscondor, [...] compareo. *To lurk, [...] to be hidden.*

Lavo, aquâ purgo. *[...] wash.*

Laurus, genus arbor[...] *A Bay-tree.*

Leb[...]

...bes, vas æneum. *A cauldron, or a pan.*

...cythus, ampulla olearia. *A box for oyl & ointment. It is taken also for eloquence in writing.*

...ego, nocu est. *To read.*

...mures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins, or night-sprights.*

...eo, animal ferox. *A lion.*

...eo, imprimo, formo. *To imprint, to form* Abusivum.

...ethum, mors, interitus. *Death.*

Liberi, pignora. *Children. One son or one daughter may be called* Liberi; *& so may nephews and their successours.*

Liber, placet. *It pleaseth.*

Libs, ventus Africus. *The south-west-wind by-west.*

Licet, fas est. *It is lawfull.*

Lichen, herba, vel gravissimum morbi genus. *Liver-wort, the Apothecaries call it* Hepatica. *It is also the kinde of lepry called sauce-fleam, in Latine* Impetigo.

Lien, splen. *The milt.* Dicitur & lienis in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ. *An Italian of the countrey of* Liguria.

Limax, testudo, & cochlea terrestris. *The shelled snail, and the dew-snail.*

Limus, vestis genus ab umbilico ad pedes, seu lutum & cœnum mollius. *A kinde of garment, or else slime or mud.*

Lingo, lambo, id est, aliquid linguâ molliter tango. *To lick.*

Lino, aliquid alicui rei superinduce. *To daub.*

Linquo, committo, pecco. *To leave; to trespasse.*

Linter, navicula è cavata arbore facta. *A cock-boat.*

Liquesio, liquesco. *To be molten.*

Liquor, liqueo, idem.

Liveo, lividus sum, id est, sordidus. *To be wan, or filthy.*

Lixa, coquus in exercitu, vel qui sequitur questùs gratiâ. *The scullion that waiteth on an army.*

Locri, urbs in Brutiis. *A town in Italy.*

Locus, propriè illud quod aliquid continet *A place.*

Logos, sermo, ratio, verbum. *Speech, reason, a word.*

Loquor, verba qualiacunque profero. *To speak.*

Luceo, lucem emitto. *To be light.*

Ludo, ludum exerceo, jocor. *To play, or to sport.*

Lues, cùm in urbe aut in agro febris, aliúdve morbi genus, hæmines aut pecora, aut utrosque corrumpit. *A common disease, or murrain.*

Lugeo. *To bewail, to lament a thing, or else absolutely to mourn, & sometime to be a mourner in apparell.*

Luo, solvo, pœnas do. *To redeem, to cleanse, to pay for.*

Lustra, habitacula ferarum. *Denes of wilde beasts, or brothel-houses & petty tipling-houses of bawdry.*

Lynx, animal maculosum, acutissimè videns *Our men call this beast an Ounce.*

M

Mænalus, mons quidam Arcadiæ *An hill of that name in* Arcadia.

Magnes, lapis ferrum attrahens. *A stone that draweth iron unto it. It is called also* Heraclius lapis, *or* Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicunque ante hos in infinitum. *Our ancestours.*

Malo, magis velim. *To will rather.*

Mando, comedo, vel committo. *To eat or*

to

to commit.

Maneo, sisto, & expecto. *To tarry, or to tarry for.*

Manes, dii inferi, inter numina læva. *Spirits, or devils.*

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hostibus, *Spoyls taken in war.*

Manus, membrum notum. *An hand.*

Mapalia, agrestes casæ. *Sheep-coats, or small cottages.*

Mare, pelagus. *The sea.*

Margo, cujusque rei extremitas. *The brink or skirts of any thing, or the bank of a river, or sea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, deus belli. *The name of the god of war.*

Martyr, testis. *A witness, man or woman.*

Mas, vir. *A man.*

Massicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. *An hill in that part of Italy that is called* Campania, *fruitfull of pleasant wines.*

Mater, nota est significatio. *A mother.*

Medeor, do medelam, *To cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero. Idem.

Meio, mingo. *To piss.*

Mel, liquamen dulce. *Hony.*

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Ætoliæ regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menses, mulierum profluvium. *Womens flowers.*

Mensis, tempus lunæ curriculo confectum. *A moneth.*

Mereor, aliquid facio, quamobrē dignus sum qui obtineam præmium, vel pœnam patiar. *To deserve.*

Meridies, dies medius. *Noon, or the noonsteed.*

Metior, pondero, mensuro, considero. *To measure.*

Meto, seco, amputo herbam, vel segetem. *To mow.*

Metuo, timeo. *To fear.*

Metuor, timeor. *To be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo cum motu vel tremore. *Often with certain intermissions to shine, & likewise to be moved, to put forth fingers to him with whom we play,* WIL put forth; *which is called* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warriour, a souldier.*

Minæ, metûs incussiones per verba aut signa. *Threatnings.*

Mingo, urinam facio, *To piss, or to make water.*

Minores, posteri, etiam post trinepotes futuri. *Our successours.*

Misceo. *To m[illegible] serve drink, [illegible] to trouble.*

Misereor, miseri[illegible] afficior. *To [illegible]*

Mitto, ad aliqu[illegible] *To send.*

Mœnia, muri urb[illegible] *walls of a town [illegible] figuratively the [illegible] self.*

Mœreor, tristor, [illegible] afficior. *To be [illegible] sad, in a dum[illegible] mourning.*

Monoptôton, nom[illegible] flexum, sed ca[illegible] mni casu præte[illegible] uno, & eo obliq[illegible] *Noun having [illegible] mination, and [illegible] one oblique case.*

Mons, terræ tum[illegible] tissimus. *An hill.*

Mordeo, dentibus [illegible] *To bite.*

Morior, è vita di[illegible] *To die.*

Mos, vitæ insti[illegible] consuetudine [illegible] tum. *A custom.*

Mulceo, lenio. *To swage.*

Mulgeo, lac è m[illegible] exprimo. *To mil[illegible]*

Mulier, quæ no[illegible] virgo. *A woman.*

Mulsum, potus ex [illegible] & melle. *A [illegible] wine confect with [illegible]*

Multiplico, adaugeo. *multiply or encrease.*

Munia, onera legi[illegible] ta & officia quæ [illegible] licè præstantur. *duty or office.*

, exiguum animal. *A mouse.*

N

Nanciſcor, acquiro. *To get, & to obtain.*

Nascor, orior, in mundum venio. *To be born.*

Natalis, condicio ſanguinis & familiæ. *The degree of blood and gentry; or generoſi natales, natales obſcuri. It is alſo taken for years.* Sex mihi natales erant: *There were paſſed ſix years. It is alſo uſed for the origine or firſt ſpring of things.*

Natalis, dies alicui natalis. *A birth day.*

Natrix, ſerpens aquaticus. *A water ſerpent that with poyſon infecteth the water.*

Natu, ætate, partu. *By age, or by birth.*

Neco, quacumque re occido. *To kill.*

Necto, ligo, conjungo. *To knit.*

Nefrens, porculus per ætatem fabam frangere nondum potens. *A young pig.*

Negligo, contemno, non curo. *Not to paſſion, or to contemn.*

Nigreo, niger ſio. *To become black.*

Nemo, nè homo. *No body, man or woman.*

Neo, filum torqueo. *To ſpin.*

Nervus, motûs ſenſûsq; inſtrumentum. *A ſinew.*

Neuter. *Neither of both.*

Nexo, ligo vel necto. *To binde.*

Nideo, ſplendeo. *To ſhine.*

Nihil, rei cujusvis privatio. *Nothing.*

Nihilum, rei cujuſvis privatio.

Nil, vide Nihil.

Nitor, conor, ago ſeduló. *To go about, to endeavour.*

Niveo, eſt oculorum & aliorum membrorum nifu aliquid conari. *To give a token with the eyes, to wink, to endeavour.*

No, nato. *To ſwim.*

Noceo, malum infero. *To hurt or to harm.*

Noctu, nocte. *By night.*

Nolo, renuo, non volo. *To nill.*

Nonæ, quaſi novæ, propter initium obſervationis. Erant autem in Martio, Maio, Junio, & Octobri, ſex illi dies, qui calendas ſequebantur, in reliquis quatuor. *The Nones of a moneth.*

Noſco, rem certam habeo, *To know.*

Noſter. *Ours.*

Noſtras. *Of our country, ſect, or faction.*

Notus, ventus meridionalis, quem nos Auſtrum appellamus. *The South-winde.*

Nubes, vapor humidus ſublimè egreſſus. *A cloud.*

Nubo, viro trador. *To be married to a man: for it is in the womans part onely.*

Nugæ, cùm nihil agimus. *Trifles.*

Nullus. *None.*

Nundinum, dies & conventus ſtatus rerum mercatui. *A fair.*

Nuo. *A verb not much in uſe: the compounds thereof be commonly received, and it ſignifieth to nod.*

Nuptiæ, legitima conjunctio maris & fœminæ in vitæ ſocietatem. *Marriage.*

Nurus, filii uxor. *A daughter in law.*

Nycticorax, cornus nocturnus. *A night raven.*

O

Obdo, oppono, ſive appono. *To ſet againſt.*

Obex, objectum aliquod vel obſtaculum, ut peſſulum, ſera. *A bar or ſtop.*

Obliviſcor, è memoria aliquid excidere ſino. *To forget.*

Obſes, qui vel quæ traditur in fidem alterî. *An hoſtage, or pledge, man or woman.*

Occido. *To fall, or periſh, and to be ſlain.*

Occido. *To ſet as the ſun ſets.*

Occiput, poſterior pars capitis. *The hinder part of the head.*

Oc-

Occludo, claudo. *To shut.*
Occulco, abscondo, abdo. *To hide.*
Occulo. Idem.
Octuber, vel octavus a Martio. *The tenth month in our year, called October.*
Olor, vel oleo, quasi olor ab oleo, est autem mirificus, ac. *A swan.*
Oleaster, olea sylvestris. *A certain shrub like the Olive tree: the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, for the lowness.*
Oleo, odorem spiro & emitto. *To give a smell, and that indifferently, so that, the difference be made with bene and male.*
Olfacio, olorem. *To smell, or to savour a thing: by translation it is to perceive, and finde, to foresee.*
Omen, augurium quod fertur. *Hallowing, & foresp aking.*
Omnis, *Every one.*
Onus, pondus alicui injunctum. *A burden.*
Onyx, unguis & gemma. *The nail of a mans hand, a precious stone white like a nail, the horn in a mans eye.*
Operio, tego. *To cover.*
Opifex, qui opus facit. *A workman.*
Opis, adminiculi, præsidii. *Of aid & help.*
Oppango, circumfigo, circumplanto. *To fasten, or to join unto, or to plant about.*
Opus, Operis, nomen civitatis in Locris. *A town, name in the country of Locris.*
Orbis, circulus mundi, res rotunda. *A globe, or a bowl; and thereof the world is called Orbis, because it is every way round like a bowl.*
Ordior, incipio. *To begin or to commence.*
Ordior, id est, texo. *To weave.*
Orieus, regio orientalis. *The east.*
Orior, nascor, surgo, incipio. *To spring, to rise, to begin.*
Oroetes, nomen viri & fluvii. *A mans name, or a certain river in Syria, now called Tacsaro.*
Os, oris, concavum illud intra quod sunt dentes & lingua. *A mouth.*
Os, ossis, solidamentum corporis durum. *A bone.*
Ostrea, conchæ species. *An oyster.*
Ovum. *An egge.*

P

Pacisco, pactum facio, convenio. *To make a bargain, to fall to an accord, sometime to promise.*
Paleo, parum albeo. *To be pale.*
Palmes, vitis ramus. *A vine branch.*
Pando, aperio, patefacio. *To open.*
Pango, paciscor, compingo, plango, figo. *To bargain, to fasten, to nail, to fix.*
Panis, quo pascimur. *Bread.*
Panther, & Panthera, animal quoddam simile. *A beast.*
Papaver, genus herbæ soporiferum. *Poppy.*
Papyrus, charta, quæ fuit in literis usu. *A certain sort of rush growing in the marish of Egypt, somewhat high, whereof they made a kinde of paper, and called it Papyrus, whereof our paper is called likewise.*
Paradisus, locus amœnissimus. *A pleasure.*
Parco, abstineo abutor. *To spare.*
Parens, pater aut mater, avus aut avia. *A father or mother, a grandfather or grandmother.*
Pario, ob dio. *To bring forth.*
Pario, prolem produco. *To bring forth.*
Parnassus, mons in Phocide duos vertices habens. *An hill in Phocis, a country of Greece.*
Partio, divido, & quasi partes facio. *To part, or divide.*
Parumper, cupio aut co-

...or patere. *To be toward labour.*
...sco, nutrio. *To feed, to nourish.*
...scor, nutrior, alor. *To be fed.*
...ffer, avis salacissima. *A sparrow.*
...ateo, apertus sum. *To be open.*
...atior, sustineo, tolero. *To suffer, or to abide.*
...atro, aliquid mali committo. *To commit some evil.*
Patrueles, patruorum filii. *Brothers children.*
Paveo, timeo. *To fear.*
Pecten, instrumentum textorum & dentatum *A combe, or a weavers stay.*
Pecto, orno capillos. *To combe the hair.*
Pecus, -cudis, -oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur. *All cattell.*
Pedes, qui pedibus incedit. *A foot-man.*
Pedo, ventris crepitum facio. *To fart.*
Pelagus, mare. *The sea.*
Pellex, mulier impudica. *An harlot.*
Pello, ejicio, removeo. *To drive, or put away.*
Penates, dii domestici, quod penes nos nati sunt. *Houshold-gods.*
Pendeo, suspensus sum. *To be hanged.*
Pendo, suspendo, vel pondero, æstimo. *To hang, to weigh, to prize.*
Penis, cauda. *A tayl, & at the last it was taken for a mans yard.*
Penus, vel penum, omne esculentum, poculentum, quo homines vescuntur. *All manner of victuals.*
Perago, perficio. *To finish, and to perfect businesse.*
Percutio, ferio. *To smite.*
Perdix, avis nota. *A partridge.*
Perdo, amitto. *To lose.*
Perduellis, hostis. *An enemy in the war.*
Pergamus, civitas insignis Asiæ in ditione Trojanorum. *The city of the Trojans, otherwise called* Ilium, *or* Ilion.
Pergo, in re procedo, aneo. *To go forward.*
Perlego, totum lego. *Wholly & throughly to read.*
Permissu, Permissione, cum nemo adversatur. *By sufferance, with leave and license.*
Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. *Throughly to bear or suffer.*
Perplaceo, valde placeo. *To please very much, or throughly to please.*
Persis, orientalis regio. *The countrey of Persia.*
Pes, ima pars corporis quâ gradimur. *A foot.*
Peto, oro, obsecro, volo. *To ask.*
Phaleræ, ornamenta equorum. *Horse-trappings.*
Pharus, turris altissim in porto, quæ lucet navigantibus. *A watch-tower.*
Phaselus, navicula velox & oblonga. *A brigandine.*
Philotis, nomen mulieris. *A womans name.*
Phœnix, avis in oriente, à Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilæ magnitudine. *Phenix the bird.*
Phryx, vir Phrygiæ. *A Trojan.*
Pietas, pius cultus. *Godlinesse.*
Piget, dolet, seu molestum est. *It irketh.*
Pingo, formam alicujus rei ductis lineis repræsento. *To paint.*
Pinso, tundo, panem conficio. *To smite with the beak, to beat in a morter, as once they did their grain, and thereof to bake.*
Pinus, arbor est picei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini Pineas vocant. *A pine-tree.*
Piper, herba. *Pepper.*
Piscis, animal quod continuè sub aquis degit. *A fish.*
Pix, resina ex arboribus fluens. *Pitch.*
Placeo, gratus sum. *To please*

please.

Plagæ, retia latiora ad capiendas feras. *Hunting nets, or wide meashed nets to take beasts.*

Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætitiam indico. *To clap hands for joy.*

Plebs, vel plebis, idem quod vulgus. *The common people.*

Plecto, supplicio afficio, punio, ferio. *To punish, to beat.*

Pleo, plenum facio. *To fill.*

Plico, contraho, & rugas facio. *To fold, or to plait.*

Pluo, aquam demitto. *To rain.*

Plus, vox incrementi. *More.*

Polleo, possum, valeo. *To be able, to be of power, and sometime it is taken for to pass, or to be better, or more profitable.*

Pono, colloco, constituo. *To set, or to put.*

Pons, asser, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus. *A bridge.*

Pontus, mare. *The sea.*

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratiâ ædificata. *A gallery or an ambulatory.*

Posco, peto. *To ask, to require.*

Postis, latus portæ sive januæ. *A post.*

Poto, bibo. *To drink.*

Præcordia, quæ exta separant ab inferiore viscerum parte. *The midriff.*

Præcurro, antecurro, sive citò ante eo. *To run before.*

Prælego, antelego, ut solent præceptores suis discipulis. *To be an interpreter, or a Reader, and sometime to cut, or to sail by.*

Præmineo, præcello. *To excell others.*

Præneste, nomen urbis. *A town in Italy.*

Præs, sponsor, qui se obligat, id est, fidejussor in lite nummaria. *A surety.*

Præses, qui vel quæ præsidet. *He or she that superintendeth.*

Præsul, qui vel quæ præest. Idem.

Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo. *To dine.*

Precis, precationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition.*

Premo. *To press, to be against, and to vex, to pursue, and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expell, to shut, to deflowre, to kill, &c.*

Primitiæ, primi fructus ex agro perrepti, qui Deo offeruntur. *First fruits of a mans ground or the [illegible] of any other [illegible]*

Princeps, qui [illegible] principatum [illegible] *The prince, or [illegible]*

Problema, pro[illegible] interrogationem [illegible] nexam habens, [illegible] *mand.*

Prodo, manifesto, [illegible] *tray, to make ma[illegible]*

Proficiscor, eo alio [illegible] *go forth.*

Proluo, multum [illegible] multo tempore [illegible] *To all to wash.*

Promineo, procul [illegible] reo. *To hang [illegible] signe.*

Promo, profero, [illegible] quor. *To set ab[illegible] or to utter.*

Promptu, paratè, [illegible] mora. *With read[illegible] or speed.*

Psallo, cano instrum[illegible] to musico. *To sing [illegible] play on an instrum[illegible]*

Puber, vel pubes, [illegible] priè lanugo, quæ [illegible] ribus decimo qu[illegible] anno, fœminis [illegible] decimo, circa pu[illegible] da oriri incipit. *R[illegible] ness of age.*

Pudet, pudore affici[illegible] *It shameth.*

Puerasco exactâ infantiâ pueritiam inch[illegible] *To wax a childe.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. *A champion, man [illegible] woman.*

Pulvis & pulver. *Dust.* Notum est.

Pu-

...es, lapis cancro... ...ewed pumice stone.
...ctus, & punctum, mi... ...ma individuaq; li...
...a pars. A prick, or ...point, a little center.
...go, stimulo, mor... ...m ac aculeum infi...
...o. To prick or sting.
...anies, & quicunq; ...humor in putredinem ...ersus. Matter or core.
...bon, serpens è putre... ...ne natus. A serpent.

Q

...uiro, investigo, in... ...terrogo. To seek for, ...to search.
...atio, moveo, concu... ...o. To shake.
...ercus. An oak.
...eror, lamentor. To ...complain and lament.
...i. The which.
...ies, vacatio à labore, ...aut cessatio à quovis ...opere. Rest, is appertaining to the body; Tranquillitas ...nto the mind ...uliber. Every one, or ...whosoever you will.
...inisco, caput inclino, ...moveo. To hang the head.
...isquiliæ, purgamenta, & quicquid ex arboribus, surculorum, foliorum, aut florum minutim decidit. Things of no weight, things not worthy regard, or chippings.
Quot. How many.

R

Rabula, homo sævilis. A brawler, or a sweater in the law.
Rado, cultro vel quavi... ...re acuâ decerpo. To shave.
Ramex, ruptura & di... ...lentio intestinorum. Burstness.
Rapio, per vim traho, ...aufero. To snatch away.
Rastrum, instrumentum ...dentatum, quo utimur in fœnificio ad corradendum fœnum. A rake.
Raucio, raucus fum. To be hoarse.
Recido, retro, sive iterum, in eadem cado. To fall backward, or to fall into the same again
Recordor, rursus in mentem revoco. To call to mind again.
Reddo, acceptum vel ablatum restituo. To render or to restore.
Redoleo, odorem alicujus rei refero, vel multùm oleo. To bear the savour of a thing, or to savour strongly, and by a metaphor to resemble and to taste of.
Refringo, iterum frango. To break open.
Rego, guberno. To rule or to govern.
Relego, rursus lego. To read again.
Remin scor, recordor, memini To remember.
Ren, visus quoddam. The kidney.
Renuo, resuro, rejicio To refuse.
Reor, arbitror, puto. To suppose.
Repango, dissolvo, rejungo. To unloose, to disjoyn.
Reperio, invenio. To find.
Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus præses provinciæ à provincialibus accusatur, si quas vi aut dolo expilavit. Of bribery and pillage, or of extortion.
Replico, dissolvo. To unfold.
Repungo, iterum stimulo, vicem reddo. To prick again.
Res, omnia sive corporalia, sive incorporalia comprehendit. A thing.
Rescio, rursum percipio. To know again.
Respuo, repudio, sperno. To refuse.
Restis, funis vel lorum. A rope or withe.
Resulto, resilio, revertor, in contrarium salio. To rebound.
Rete, instrumentum quo pisces capiuntur. A net.
Rex, nota est significatio. A King.
Rideo, cachinno. To laugh.
Ringor, os torqueo ut canis. To make an evil-favoured face like a snarling dog, & to vex.
Robur, species quercus durissimæ. An oak.

Rodo,

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, urbs Italiæ quondam à pastoribus condita, olim gentium domina cuius ... erat, quarta & postrema Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore cœlo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum judiciale ante curiam Hostiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant. *The place where matters are declaimed.*

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut asinus. *To cry like an asse.*

Rumpo, frango. *To break.*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ. *The country.*

S

Sacer, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus ad sacrificia facienda. *A priest, or Nun.*

Sacro, Deo dedico, sacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo utimur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, salto. *To leap, or to leap as beaste beasts do when the male covereth the female.*

Sallo, sale condio, ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *To leap, or to dance.*

Salum, mare, à sapore salis. *The sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & propriè effuso sanguine per hostiæ immolationem. *To make sure, & to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Blood.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Sapphire.*

Sapientia, rerum divinarum atq; humanarum scientia. *Wisdom.*

Sapio, saporem habeo. *To have a taste.*

Sarcio, purgo, reficio, in eorum facio. *To patch and amend.*

Sardonyx. *A certain precious stone.*

Satago, satis ago, laboro, sollicitus sum. *To endeavour.*

Satrapas, princeps. *A prince.*

Scabo, frico. *To scratch, or rub.*

Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus. *To claw, or to scratch.*

Scando, in altum tendo. *To climbe.*

Scindo, seco, findo. *To cut, or to divide.*

Scio. *To know.*

Scobis, & scobs, est id quod ab aliqua materia decidit per serram, terebram, aut limam. *Dust.*

Scriba, qui litera... gesta, vel tabel... similia scribit ... us nomine. *A ... or notary.*

Scribo, literas for... *write.*

Scrobs, fossa, aut p... *A ditch, or a pit.*

Scurra, qui risum ... ditoribus captat, ... habitâ ratione ... cundiæ aut dig... tis. *A scoffer, a ... a parasite.*

Secerno, adjungo, ... ro. *To divide or ... rate.*

Seco, divido. *To ...*

Sedeo, quiesco. *To ...*

Seges, frumentum ... spicis. *Corn yet ... ing.*

Seligo, seorsum coll... *To gather apart.*

Semis, id est, semis ... unciæ, dimidium ... *Half a pound, or ... half of any whole ...*

Senecta, vel senectus ... nium, ætas. *Old ...*

Senex, senio confec... *An old-man.*

Senio, quod sex pun... continet. *The fisc...*

Senium, idem quod ... necta.

Sensus, & sensum, organum sentiendi, ... quod mente concipitur. *Any of the ... wits, called the sens... or that which the mind conceiveth, called the meaning.*

Sentio

entio, aliquo ſenſu percipio, pro intelligo ponitur. *To perceive by ſome ſenſe, or to underſtand.*

entis, ſpina. *A thorn.*

epelio, defunctum terra condo. *To bury.*

epio, obſtruo, circundo, munio. *To compaſs, to hedge.*

eps, ſerpens parvus. *A little ſerpent, after whoſe ſtroke the members do rot.*

equor, abeuntem ſubſequor. *To follow.*

ermo, loquela. *Speech.*

er, populus Aſiæ. *One of a certain people in Aſia, called* Seres.

ero, ſemino, planto. *To ſow, or plant, or to graff, and ſometime by tranſlation to beget. By tranſlation alſo we ſay,* Serere bella, ſerere certamina, id eſt, movere lites & pugnas.

erpens, anguis. *A dragon, or ſerpent, or ſnake.*

ibilus, eſt quidam ſtridor oris per anguſtum ſpiritûs emiſſionem, inter dentes ferè. *An hiſſing.*

ido, deſcendo ad ſedendum. *To pitch, or to lie down.*

iler, arbor quam vulgò ſalicem vocant. *An Oſier: with the difference.* Montanum, *it ſignifies a ſimple that the apothecaries do uſe, in Latine called* Seſeli Maſſilienſe.

Silex, lapis duriſſimus, unde ignis excutitur. *A flint-ſtone.*

Sinapis, & ſinapi, herba eſt ſemen ferens tantâ acrimoniâ, ut lacrymas cieat comedenti. *Seenie, muſtard.*

Sindon, velum ſubtiliſſimum. *Fine linen-cloth, lawn.*

Singultio, graviter tuſſio, & ſingultum emitto. *To ſob.*

Sino, permitto. *To ſuffer.*

Sinus & ſinum, genus vaſis ſinuoſi. *A bowl, or diſh to drink wine or milk in.*

Siren, monſtrum maris. *A Mearmaid.*

Siſer, herba cujus radix præcipuè eſt in uſu. *A Parſnip.*

Siſto, ſtare facio. *To ſet, or ſtand before.*

Sitis, deſiderium potionis. *Thirſt.*

Soboles, ſucceſſio. *An off-ſpring.*

Socrus, uxoris vel mariti mater. *A mother in law.*

Sodalis, ejuſdem ſortis ſocius. *A fellow.*

Sol, qui Phœbus dicitur. *The Sun.*

Soleo, ſuetus ſum. *To be wont.*

Solium, ſella regia, in qua reges jus dicentes ſedebant. *A throne, or chair of eſtate.*

Solvo, quod ligatum erat diſſolvo, ac enodo. *To looſe.*

Somnus, ſopor, quies. *Sleep.*

Sono, ſonum facio. *To ſound.*

Sorbeo, deglutio quicquam molle. *To ſup.*

Soror, notum eſt. *A ſiſter.*

Spargo, latè projicio, ac paſſim jacto. *To ſparkle, or ſprinkle.*

Species, effigies, aromata, genus, viſio. *A form, ſpice, the kinde of a thing, or an appearance.*

Specio, video. *To ſee.*

Specus, ſpelunca, unde ſpectare licet. *A den to wait a prey.*

Sperno, deſpicio, contemno *To deſpiſe.*

Spinus, agreſtium prunorum arbor. *A ſloe-tree.*

Splen, lien, viſcus quoddam. *The mils.*

Spondeo, ſponte promitto. *To promiſe, and ſometime to betroth.*

Sponſalia promiſſio ſive ſtipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing, with conditions taken.*

Spontis, naturæ & ingenii proprii. *Of nature, and own diſpoſition.*

Statuo, pono, colloco, erigo. *To place, to ſet up, ſometime to decree and appoint; ſometime to dedicate, and ſet before.*

Sterno, projicio in terram. *To throw down, or to ſpread.*

Sterto, dormio, ſomnum

altum dormiendo capio. *To sleep till we snort.*

Stipis & stips, pecuniæ genus, quod per capita colligere solent. *A money gathered by the poll, for the use of the gods, or for the poor: and therefore it signifies also a reward, or a profit.*

Stirps, origo, progenies, soboles. *A stock, a tribe, a descent: and sometime it is the body of a tree.* Idem quod truncus.

Sto, erectus sum, vel maneo. *To stand.*

Strepo, sonum facio. *To make a noise.*

Strido, strepitum edo. *To make a noise, a whissing, or a croaking.*

Strideo, facio stridorem, sonum violentum. *To make a great noise, or to gnash with teeth. It is applied also to wheels, to door-hooks, to serpents, to the sea, and such other things.*

Stringo, premo, arcto. *To make strait, to pull, sometimes to strike.*

Struo. *To build, to pile up, & sometime to endeavour, and to go about, or to set in aray.*

Stultitia, imprudentia, stoliditas. *Foolishness.*

Suadeo, hortor ad id quod intendo. *To counsel.*

Suber, genus ligni, quod nautis utile est, ut supernatent retia. *A cork-tree.*

Sublego, furto aliquid surripio. *Privily to steal away.*

Suboleo, leviter oleo, sive odoratûs sensu leviter percipio. *To savour, to smel a thing a little, and by translation to be espied, and to be smelled out.*

Suesco, soleo. *To be accustomed.*

Suffero, sustineo, patior. *To sustain or abide.*

Sugo, spiritu attraho succum. *To suck.*

Sulmo, oppidum in Brutiis. *A town.*

Sum. *To be.*

Sumo, multum & penè nimium mihi. *To take.*

Supellex, res domestica. *Houshold-stuff.*

Suppetiæ, auxilium, subsidium. *Aid, help, succour.*

Supplico, humiliter, & cum reverentia precor. *To intreat.*

Surgo, erigo me. *To arise; sometime to spring or to grow, to increase. It is also to arise by little & little, as things do in building.*

Sus, animal sordidum. *A boar, sow, or hog.*

Synodus, conventus. *A councel congregate.*

T

TAceo, fileo, non loquor. *To keep silence.*

Tædet, pertæsum est, displicet. *It irketh, or wearieth.*

Tænarus, locus ... sus in radice ... promontorii La... juxta Spartam ci... tem, in quo qui... tus magnus est, ... strepitus quasi ... gredientium sen... dixerunt veteres ... hunc esse descen... ad inferos. *A promontory in Laconia, within is an entrance down to hell.*

Tagus, fluvius Lusit... habens arenas au... *A certain river in Portugal.*

Talio, vindicta, ... mentum. *Avenge or like for like.*

Talpa, animal ca... oculis, muri simile. *A mole, or want.*

Tango, percutio. *To touch.*

Tantundem, æquè ... tum. *As much.*

Tapes, vel tapetum, ... tapete, id est, ... depicti tegimen ... pictum variis col... bus. *A carpet, or cloth of Arras.*

Tartarus, demissior ... fernilocus. *Hell.*

Taygetus, mons in ... conide Baccho sa... sub quo Sparta ... miclæ. *An hill in Lacedæmonia; where Sparta and Amiclæ the cities do stand.*

Teges, vile stragulum ... matta scirpea. *A ...*

Tem...

mno, ſperno. *To de-ſpiſe.*

empe, pulcherrimus ager in Theſſalia, quem Peneus alluit. *A very fair field in* Theſſalia, *moſt pleaſant to behold, and therefore appellatively it may be uſed for a place of delight,* as Paradiſe *and* Elyſium *are. There is alſo* Tempe *in* Bœotia, *called* Temneſia Tempe: *another in* Sicily *named for difference,* Helorix; *the firſt called* Theſſalia Tempe.

endo, expando. *To ſtreteh, or bend.*

eneo, apprehendo. *To hold.*

epeo, in medio inter calidum & frigidum ſum. *To be warm.*

epeſco, tepidus fio. *To wax hot.*

ernio, numerus ternarius. *The number of three.*

ero, comminuo, conſumo, tundo. *To wear by diminiſhing.*

eſqua, loca edita, aſpera. *Rough places.*

eſtis, qui vel quæ teſtimonium profert. *A witneſs, man or woman.*

eucrus, Teucer, nomen proprium Trojanorum Regis. *A name of a certain king of Troy.*

exo, telam ſtruo ac paro. *To weave.*

Thebæ, nomen quarundum urbium. *The name of a city in* Egypt, *and of another in* Bœotia: *you ſhall finde alſo in Authours* Thebe *and* Theba.

Thermæ, loca aquas habentia, aut naturæ ſponte calentes, aut fornace calefactas, fundendi lavandíve uſibus ſervatas. *Hot baths.*

Thorax, pectus, & pectoris munimentum. *The breaſt, and breaſt-plate.*

Thrax, vir Thraciæ. *A Thracian.*

Thus, incenſum libamen quo Deum veneramur, aliquando ipſa arbor. *Frankincenſe, and the tree.*

Tignus, tignum, trabs quâ variè diſpoſitâ domus exſtruitur. *A rafter.*

Tigris, animal velociſſimum & truculentum. *A Tiger.*

Timeo, metuo. *To fear.*

Timeor, metuor. *To be feared.*

Titubo, linguâ vel pedibus vacillo. *To ſtumble, or ſtammer.*

Tollo, elevo, ſublevo. *To lift up, to bring up, as children are by nurſing, or alſo to ſtay, or take away.*

Tondeo, crines vel lanam ſeco forcipe. *To ſlip, or ſhear.*

Tonitrus, & tonitru, nubi ictæ, ſeu potiùs diruptæ ſonus. *Thunder.*

Tono, valde ſono, ac facio tonitrum. *To thunder.*

Torpeo, languidus ſum & remiſſus. *To be ſluggiſh and weak.*

Torqueo. *To wreath, to wreſt, to winde or turn about, to govern, to ſpin, to vex and trouble, to whirl, &c.*

Torquis, circulus aureus colliq; ornamentum. *A chain to adorn the neck.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus. *A lake without ſpring, begun by rain.*

Torreo, uro, aſſo, *To reſt.*

Torris, lignum ardens, vel aduſtum. *A firebrand.*

Tot. *So many, or many.*

Tracto, traho vel ſurſum traho. *To pull, and to draw up, or to handle by fair or foul means.*

Trado, in poteſtatem alterius tranſfero. *To deliver unto another.*

Traho, vi ad me rapio ac duco. *To draw.*

Translego, legendo tranſcurro ac perlego. *To reade over.*

Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies. *A kindred.*

Tricæ, *et* pilli pedibus pullorum gallinaceo-

rum involuti. *Hairs or feathers wrapped about the feet of chickens or pigeons; also vain trifles*

Triptôton, nomen quod tribus quibuscunque casibus inflectitur. *A noun declined with three cases.*

Tros, nomen viri. *A Trojan.*

Trudo, manibus pedibúsve impello. *To thrust.*

Tu. *Thou.*

Tuber, dictum á tumendo, & priore longâ, terræ callus. *A swelling in any thing, a mushrom, or that whereof the push is.*

Tueor, defendo. *To defend.*

Tuor, video. *To see.*

Tundo, decutio, pulso. *To beat, or To knock.*

Tussis, vehemens spiritûs eruptio, ea quæ meatum suum obstruunt excutere conantis. *The cough.*

Tybris, fluvius Italiæ. *Tyber.*

Tybur, oppidum Italiæ.

V

VAdo, eo. *To go.*

Valeo, possum, validus ac sanus sum. *To be in good health, or to be able.*

Valvæ, sunt fores gemínas habentes partes in se cocuntes. *A two-leaved doore.*

Vannus. *A van to winnow corn with.*

Vas vadis, vadimonium. *A surety in a matter of debt.*

Vas vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum. *A vessel.*

Vates, Poeta, & qui futura prædicit. *A prophet, or a propheteſs.*

Uber, *The adjective signifieth plentifull, abundant, copious: the substantive signifies a pap, or a dug, or an udder; and sometime it is found for plentifullneſs: as,* Uber agri, *for* Fertilitas agri.

Vectis, instrumentum quo clauditur ostium. *A door-bar.*

Veho, navi, plaustro, quadrupede porto. *To carry.*

Vello, traho, exstirpo. *To pull or pluck up.*

Vendo, venundo, alieno. *To sell.*

Veneo, vendor. *To be sold.*

Venio, ad aliquem accedo. *To come.*

Venter, qui á pectore ad pubem terminatur. *A belly.*

Venus, dea amoris & venustatis. *The goddeſs of love and beauty.*

Ver, anni pars temperatior. *The spring-time.*

Verber, instrumentum longum verberandi. *Any thing that we beat withall; as rod, whip, wand, or other. It signifieth also the stripe.*

Verberis, hoc non v... tur deficere ullo c... Vide Verber.

Vergo, tendo, decl... *To bend, to go, or in... cline some way.*

Vermis, à vertendo, q... seſe torquendo rep... *A worm.*

Verna, ex ancilla d... natus servus. *A ho... man, born of a ho... woman at home. I... used adjectively... that that is domeſ... or not strange: as,* ... num verna.

Verres, porcus non c... stratus. *An hog.*

Verro, purgo, traho. ... *sweep.*

Verto, muto, volvo. ... *turn, or to change.*

Vervex, mas inter ov... cui adempti sunt ... sticuli. *A weather.*

Vescor, utor cibo, ... pasco. *To eat.*

Vesper, idem quod H... sperus. *It is ca... also* Vesperugo, *an... is taken for the even... tide.*

Veto, prohibeo. *To f... bid.*

Vicem, vicissitudine... *An interchange w... turns be.*

Video, oculis intue... *To see.*

Vieo, ligo, seu inflect... *To binde, or to bow... thereof* Vietores ... *called Coopers,* qui v... ſa vinaria religant.

Vigil, qui vel quæ vi...

Iat. *A watcher, man or woman.*
Vincio, ligo. *To binde.*
Vinco, ſupero. *To overcome.*
Vindex, qui vel quæ vindicat. *An avenger, man or woman.*
Vir, nocum eſt. *A man.*
Virgilius, Poeta. *A poets name.*
Virgo, quæ non eſt paſſa virum. *A virgin.*
Virtus, ars rectè benéq; vivendi. *Vertue, or great power.*
Virus, venenum, & gravis odor. *Poyſon, or ſtench.*
Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, power, nature, violence.*
Viſcum, vel viſcus, id eſt, glutinum ad aucupium. *Bird-lime.*
Viſo, eo ad videndum. *To go to ſee.*
Vitrum, materia translucida quæ ex arena & cinere fit. *Glaſs.*
Vivo, vitam ago. *To live.*
Ulciſcor, vindico. *To avenge.*
Unguis, duricies digitorum, tam in avibus cæteriſq; beſtiis quàm in homine. *A nail, or hoof, & a tallon.*
Vocito, frequenter voco. *Often to call.*
Volo, as. *To flie, or to go apace.*
Volat: Navis volat: Fama volat. *But volo vis, is to wil, or to be willing.*
Volvo, verto. *To rowl.*
Vomis, vel vomer, nomen habet quòd terram vomat. *The ploughſhare.*
Vomo, per os ejicio. *To vomit, or to parbreak.*
Urgeo, premo, compello. *To thruſt.*
Uro, ardore aut frigore, nonnunquam aliâ vi lædo. *To burn; and by tranſlation, to hurt, or to grieve.*
Utor, uſum rei habeo. *To uſe.*
Vulgus, multitudo ignobilis. *The baſe and common people.*
Vulpes animal aſtutum. *A Fox, or a Fixon.*
Uxor, viri conjux. *A wife.*

Finis interpretationis omnium Nominum & verborum Grammatices REGIÆ.

VOS ad ſe, pueri, primis invitat ab annis,
Atque ſuâ Chriſtus voce venire jubet:
Præmiáque oſtendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, O pueri, curat, amátque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Chriſto,
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura Deum.
Sed tamen, ut Dominum poſſis cognoſcere Chriſtum,
Ingenuas artes diſcito, parve puer.
Hoc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite,
Ad Chriſtum monſtrat nam ſchola noſtra viam.

Puer ante Lectionem.

ÆTerno ſoboles amata Patri,
Quem vox æthere miſſa mandat unum
Audiríque, colíque, Chriſte, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ
Affirmans pueros Deo placere;
Da ſanctum mihi Spiritum, Magiſtro
Ut monſtrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quâ liceat venire, poſſim;
Da cum moribus artibúſque honeſtis,
Sacra dogmata puriora verbi
Addiſcam; ſapientíáque & annis
Ut creſcens, tibi plurimos & ipſe
Olim adducere, quæ facit beatos
Doctrinámque alios docere poſſim.
Hæc eſt ſumma mei, capútque voti;
Quod ratum jubeas ut eſſe, per te
Ipſum, Chriſte, rogo, tuúmque nomen,
Æterno ſoboles amata Patri.

Puer Orāns ante Cibum.

Onditor & Rector magni, Pater optime, mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Iste Deo, noſtræ reparator, Chriſte, ſalutis,
Ut cibus, ut poſitus fac bene potus alat.
Et tu ſancte comes, dux, ſolatórque piorum
Spiritus, huic menſæ mitis adeſſe velis.
Corpora ſic rectè paſcentur noſtra; nihílque
Languida ſic poterit lædere membra mali.

Poſt Cibum.

Corpora qui ſolito ſatiâſti noſtra cibatu,
Qui ſatias toto quicquid in orbe manet;
Aſce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Noſtráque cæleſti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refectis,
Uſque tuâ liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vectos ſuper æthera curſu,
Inter felices aſtra tenere choros.

Oratio Matutina.

Chriſte, Dei æterni ſoboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo;
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo ſanguine noſtra lavas;
Ah vitam largire piis ſine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt:
O! da peccati tangat mea pectora ſenſus,
Delicti ut pigeat pœnitéatque mei.
Atque petens veniam credam tibi vera profeſſo,
Et ſtudium de te pendeat omne meum.
Te ſolum venerer, tibi diſcam fidere ſoli,
Unicum & agnoſcam te Dominum atque Deum:
Néve tuo à cultu veſanâ mente recedam,
Réſque prior mihi ſit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vita aut in nece, ſeparet abs te.
Sed ſemper famulus ſim maneámque tuus.

AMEN.